کلیاتِ بلھے شاہ
رحمۃ اللہ تعالیٰ
مقدمہ
ڈاکٹر فقیر محمد فقیر
Zia Maqbool

کلیاتِ
بُلھے شاہ رح
مقدمہ
ڈاکٹر فقیر محمد فقیر

محمد فیصل نے
زاہد بشیر پرنٹرز لاہور سے چھپوا کر شائع کی
قیمت =/۱۷۵ روپے

فہرست مندرجات
کلیات بُلھےّ شاہ

شمار	موضوع	صفحہ

(الف) کافیاں

(الف)

ف

ک

ہ

(ب) اٹھوارہ

ڈاکٹر فقیر محمد فقیرؔ

سیّد بُلّھے شاہ قادری شطاری قصُوری

خاندان تے وطن دا ویروا :

سیّد بُلھے شاہ دا جدّی وطن علاقہ بہاول پور دا اِک مشہور پنڈ اُچ گیلانیاں سی۔ کتاب "تاریخ الاُصفیا" جہڑی بُلّھے شاہ دے مُرشد پیر عنایت شاہ قادری شطاری لاہوری دی خاندانی تصنیف اے، شجرہ نسب دے چوداں واسُطیاں نال بُلّھے شاہ نوں حضرت شیخ عبدالقادر جیلانی نال ملاوُندی اے۔

مولانا محمد حفیظ الرحمٰن بہاول پوری دی "تاریخ اُچ" مطبوعہ محبوب المطابع دہلی، وِچ گیلانی سیدّاں دا ذکر تے ہے، پر اونہاں دا جدّی تعلق حضرت شیخ عبدالقادر جیلانیؒ دے فرزند سیّد عبدالوہابؒ نال دسیا گیا اے۔

ایس جدّ دے پہلے آباد کار حضرت شیخ بندگی محمد غوثؒ سن، جہڑے ۸۸۷ھ وِچ ۴۵ سالاں دی عمرے حلب وچوں آکے اُچ وِچ آباد ہوئے۔ اونہاں توں ڈھائی سو سال پہلاں بُخاری سیّداں دے وڈّے بُزرگ

سیّد جلال الدین میر سرخ بخارے توں ملتان آئے۔ حضرت شیخ غوث بہاء الدین زکریا مُلتانی دے ہتھ تے بیعت کیتی۔ کُجھ مُدت آپ دی حاضری دِچ رہ کے خلافت دا جُبّہ لیا۔ تے اونھاں دی اجازت نال اُچ پنڈ وِچ آ کے آباد ہو گئے۔

سیّد بُلھے شاہ اپنی انس دے ویردے نال اُتلے دُونھاں ٹبّراں نال نہیں رل دے۔ اوہ حضرت غوث الاعظمؒ دے دوجے فرزند سیّد عبدالرزاقؒ دی اولاد وِچوں نیں۔ جدھا "تاریخ اُچ" وِچوں کوئی ذکر نہیں ملدا کہ ایہ ایتھے کدوں آئے مِتے اونھاں دے کہڑے بزرگ اُچ دی وسوں وِچ آون دی پہل کیتی۔ ہاں اُچ توں بُلھے شاہؒ دے والد ساہیوال دے علاقے ول آوناں لِکھیا ہویا مِل دا اے۔

اونھاں دے والد داناں سخی شاہ محمد درویش سی۔ اُچ توں پہلوں پہل ایہ کِتھے آئے، بُلھے شاہ، کِتھے تے کد پیدا ہوئے، ایدھے لئی تاریخ دے کھوجی آپو وِچ اِک دُوجے نال اتفاق نہیں کر دے۔

تاریخ "سات ستارے" والنخاری اِک سکھ تحصیل دار اوہدے صفحہ ۱۳ اتے ایس طراں لِخدا اے:

"لاہور توں دکھن ول وِیہہ میل دے فاصلے تے اِک بستی پانڈوکے نہر باری دوآب دے کنڈھے آباد اے۔ ایتھے بخاری سیّداں دے خاندان وِچ ۱۱۴۸ھ دے لگ بھگ بُلھے شاہ نیں جنم لیا۔"

اوہدے جنم دی ایہ تاریخ ایس کر کے غلط اے کہ بُلھے شاہ اپنے پیر عنایت شاہ قادری دی خدمت وِچ رہناں پُورے تریہ ورے دسیا جاندا اے، تے اوہ ۱۱۴۷ھ وِچ فوت ہو گئے سن ریہری دفات توں اک

درھا پچھوں اوہناں دا جنم لیناں اِک ان ہونی جیہی گل اے۔

بُلھے شاہ دے مصنف مسٹر آسبورن صاحب نیں اوہدی تاریخ پیدائش ۱۶۸۰ء، تے تاریخ وفات ۱۷۸۵ء لکھی اے۔ ایس حساب نال اوہدی عمر اِک سَو پنج ورھے بن دی اے، پر آسبورن صاحب کول اپنے ایس دعوے دا کوئی ثبوت نہیں۔

پنڈ پانڈو کے بھٹی نوں وی ایس تذکرے دے مترجم ضیاءُ الدین احمد برنی نیں پنڈ پنڈدک غلط لکھیا اے، تے بُلھے شاہ دی پیدائش وی ایسے پنڈ دی لکھی اے۔

معلوم ہُندا اے، اُوس آسبورن دے لکھے PINDPANDOKE دلوں وِچ کے پنڈ پنڈدک ای لکھ دِتا اے۔ بُلھے شاہ دی پیدائش دی ایسے پنڈ وِچ ہون دا آسبورن نیں کوئی تاریخی حوالہ نہیں دِتّا۔

پنجابی زبان دا ادب تے تاریخ وچ اوہدے مرتب نیں برنی دے ترجمے دی نقل کر کے کِسے تاریخی حوالے دے بغیر ہُوبہُو اُنجیں ایہ لکھ دِتّا اے، تے اوہدا ہور ذکر کر دیاں مخدوم غلام محی الدین نوں اُوہدا اُستاد لکھیا اے۔ پر مخدوم غلام محی الدین دا تے بُلھے شاہ دے زمانہ دا سَو سال دا فرق اے جدھا تاریخی ثبوت دی موجُود اے۔

اوہدے کلام نوُں ہور ترتیب دین والیاں وِچ مولوی انور علی رہتکی، خان صاحب عبدالرحمٰن رئیس موضع دھوگڑی، ضلع جالندھر تے بھائی پریم سنگھ زرگر قصوری نیں۔ پر اوہناں دی اپنیاں اپنیاں نُسخیاں وچ اوہدے جمّن مرن دا کوئی تاریخی ویروا نہیں کیتا۔

مولوی انور علی رُہتکی نیں اوہدے مرن دی تاریخ ۱۱۷۱ھ مطابق ۱۷۵۸ء دا ذکر کیتا اے۔ کیوں جے خزینۃ الاصفیا دے مصنف نیں اپنی ایس تصنیف دے صفحہ ۱۹۹ اتے بُلّھے شاہ دے بارے ایس طراں لکھیا اے:

"میر بُلّھے شاہ قادری شطاری قصوری، قدس سرہٗ! از عظمائِ خلفائِ حضرت عنایت شاہ قادری لاہوری است۔ در قصبۂ قصور سکونت داشت و نسبتِ پیران کبار دے بچند واسطہ بشاہ محمدؐ غوث گوالیاری می رسد کہ اسامی گرامی ہمہ حضرات در ذکر محمد رضا قادری لاہوری مندرج شدہ اند۔ شیخ بُود عابد و زاہد و صاحب جذب و سکر و عشق و محبت و وجد و سماع در توحید سخنان بلند و تقاریر ارجمند داشت و اشعارِ دے بزبان پنجابی کہ مملو از معارف و توحید اند، زبان زدِ خواص و عوام اندو کافی ہائے مجوزۂ دے در مجالس اصفیا قوالاں میخوانند کہ موجب زیادتی شوق و ذوق می گردد، و خوارق و کرامات بسیار از دے نقل می کنند۔ وفاتِ دے در سال یکہزار و یک صد و ہفتاد و یک، ہجری است۔"

اینی عبارت لکھ کے "خزینۃ الاصفیا" دے مصنف مولوی غلام سرور لاہوری نیں اوہدی تاریخِ وفات دا اک قطعہ وی نقل کیتا اے، جہڑا بُلّھے شاہ دی چوکھنڈی وچ اوہدی قبر دی سرھاندی لگا ہویا اے۔

چوں بُلّھے شاہ شیخ ہر دو عالم
مقام خویش اندر خلد در زید
رقم کن شیخ اکرام ارتحالش
دگر ہادی اکبر مستِ توحید

ایس قطعے دے چھیکڑلے دو نہاں مصرعیاں وِچوں دو تاریخاں نکلدیاں نیں۔ پہلے مصرعے دی تاریخ شیخ اکرام دی گنتی وِچ اک عدد دو ٹھیک اے۔ ہو سکدا اے کہ ایہہ اصل وِچ شیخ اکرم ہووے۔ تے کاتب دی غلطی نال اکرام لکھیا گیا ہووے۔ ہر حال ایس قطعے دا بُلّھے شاہ دی قبر دے سرھانے ہوناں اوہدی ایس تاریخ وفات دا اک ہور ثبوت اے۔

تاریخ نافع السالکین دے مؤلف کول بُلّھے شاہ دی تاریخی زندگی دا کھلار کُجھ ہور رندا تے کھلا ڈُلھا ہِل دا اے۔ جدھی تصدیق اوہدے کُجھ طالب تے وطنی بزرگ دی کردے نیں۔

نافع السالکین دا اک قلمی نسخہ دی موجود اے

ایہدے مرتب بُلّھے شاہ دے پیر شاہ عنایت قادری شطاری نیں ایدھی تحریر فارسی زبان وِچ اے جدھا اسی مُٹھیٹھ ترجمہ ایتھے دینیں آں۔

" بُلّھے شاہ دے والد سخی شاہ محمد درویش پنڈ اُچ گیلانیاں علاقہ سندھ وِچ رہیندے سن۔ ایہہ پنڈ گیلانی سیّداں دا آباد کیتا ہویا سی۔ شاہ محمد دی ذات دے گیلانی سیّد سن۔ بُلّھے شاہ نیں ایسے پنڈ وِچ ای اوہناں دے گھر جنم لیا۔ تے پئو نیں اوہناں دا ناں عبداللہ شاہ رکھیا۔ جہڑا اوہناں دی

شاعری دی شہرت توں بُلھے شاہ مشہور ہو گیا۔ اپناں ایہہ اصلی ناں اوھناں اپنی شاعری وِچ کسے کسے تھاں ورتیا دی اے۔ گنڈھاں دی مشہور کافی وِچ چھیکڑلا شعر اے۔

ہُن اِنا للّٰہ آخ کے تم کرو نگاہیں
پیا ای سبھ ہو گیا عبداللہ ناہیں

ایسے پنڈ وچ جد بُلھے شاہ دی عمر چھیاں درھیاں دی ہوئی تے اوہدے والد کجھ گھر دکیاں مجبوریاں توں ایس پنڈوں ڈیرا ڈنڈا چک لیا۔ دانیس پانی کھچ کیتی تے اوہ پنڈ ملک وال علاقہ ساہیوال وچ جا آباد ہوئے۔

ملک وال دی نویں آبادکاری وچ اجے اونھاں نوں تھوڑے دن ایں ہوتے سن کہ چودھری پانڈو بھٹی اپنے کسی نجی کم لئی ملک وال دے اک لاگویں پنڈ ملوتڈی آیا۔ اوہدی مِلت گِلت والے ہس دے متھے ملے گلے تے سُکھ ساند پُچھی۔

راتیں جد روٹی ٹُکر توں دیہلے واندے ہو کے بیٹھے کجھ انگ ساک تے آہنڈی گواہنڈوں دی کول آ بیٹھے گلوگی کسے سجن چودھری پانڈو نوں پچھیا۔ سناؤ پانڈو کے بھٹی دے نویں دیہیے داکیہ حال

چال اے۔

پانڈو آکھیا۔ ربّ دی بڑی مہر اے پنڈ واہ واہ ٹھٹھیا ہویا اے۔ تہاڈیاں دعاواں نال رنگین پے وسنیں آں۔ زمین بڑی قابل نکلی اے۔ فصل داڑی چنگے چوکھے تے سوادلے پے ہندے نیں۔ جس بیلی ول دھیان ماریئے بھرویں نسر دی تے اُسر دی وسدی اے۔ نہ ساونی داکوئی انت شمار اے۔ نہ ہاڑی داکوئی حد بناں۔ رب دی مہر نال سانوں تے ایس نویں آبادکاری دا سواد آگیا اے۔ دونہہ سمیاں دی بہاراای پشلے اُجاڑے دے سارے کھپتے میل دتے نیں۔ کمیں کمین دی واہ واہ رج کے پے کھاندے تے دعاواں دیندے نیں.......پر یار.....اک........گھاٹا بڑا پیا ماردا اے۔ مسیت تے تساں ویکھی اے ناں.........میں کنہاں ریجھاں تے چاواں نال پوائی اے۔ اوہدے لئی ابھے تیکر کوئی چنگا مولوی عالم یا سید نہیں ملیا۔ جہڑا اونھوں ساہنبے سنبھالے۔

پانڈو دی ایہ گل سُن کے اوہناں آکھیا۔ ایہ کیہڑی اوکڑ اے۔ ساڈے نال دے پنڈ ملک وال اک اُچ دے سید صاحب نویں نویں آبیٹھے نیں۔ ابھے

اپنا گھر بُوہا دی نہیں نہیں وِڈیا۔ اونھاں دا اپنیں اصل ٹکانیں توں مل آدناں دس دا اے کہ اوہ لوڑ وندی ہوں ئے۔ اونھاں توں پُچھ ویکھو۔ خورے متن ایں جاہن تے تہاڈا کم بن جائے۔

اگلے دن چھاہ ویلے ای کجھ سرکڈھ دے۔ تلونڈی دے میر تے پانڈو بھینٹی نوں نال لے کے ملکوال شاہ محمد درویش نوں آملے۔ تے مذہبی بھرا گتی دے مان نال اپنی لوڑ رسی۔ سخی شاہ محمد آئے بھراواں دا مان رکھیا۔ تے کوئی گل گنتھ کرن دے بغیر گھر دا دست ولیوا چک ہیٹگا کے پانڈو کے آبیٹھے۔

مسجد دی امامت تے درس دی ذمے داری شاہ ہوراں آپ سمبھالی، تے اپنے پتر بُلھے شاہ نوں پڑھائی لکھائی دے نال پنڈ دا مال ڈنگر چارن تے وی لا دتا۔ ایس طراں اپنی جدّ داناں روشن کرن دا لے بُلھے شاہ پورانیں بزرگاں دی ایہ سنت وی پوری کرنی۔

عُمر دا اِک ہور اندازہ

ایس بیان وچ ساڈے کول اوہدی عُمر دا اندازہ تے بت کہ اوہدے والد جدا اُچ گیلانیاں توں ملکوال تے تے بُلھے شاہ دی عمر اُدس دیہہ چھیاں ورہیاں دی سی۔ اوہدی پوری عمر دی پرچول لئی جے اوہدی تاریخ وفات ۱۱۷۱ھ

وچ ایہہ چھپیہ درہے جمع کر ئیے تے ایہہ کُل تہتر[۷۳] ورھے بن دے نیں ۔ پر ساڈے
ایس اندازے دے دی برخلاف اِک ہور بڑا بھارا علمی تے تحقیقی ثبوت مِل دا اے
جدھے ہندیاں ایس اندازے نوں وی ٹھیک نہیں منیاں جاندا ۔

ایہہ ثبوت خان بہادر ڈاکٹر مولوی محمد شفیع صاحب دا اک تحقیقی مقالہ اے
جہڑا اوہناں پنجاب یونیورسٹی دے عربک پرشئین سوسائٹی دے ترتیب کے سالانہ
جلسے تے ۲۲ اپریل ۱۹۳۹ء نوں اورینٹل کالج دے پرنسپل تے ایس جلسے دے
صدر دی حیثیت نال پڑھیا تے اوری اینٹل کالج میگزین دے ضمیمہ مئی ۱۹۳۹ء
دے چھیویں صفحے تے چھپیا ہویا مِل دا اے ۔ اوہنوں اسی جویں دا تویں ایتھے نقل
کرنے آں

میر بُلہی شاہ قادری شطاری قصُوری

خزینۃ الاصفیا مصنفہ مرحوم مفتی غلام سرور لاہوری طبع ۱۲۸۴ھ ص ۱۹۹ پر
ان کا مختصر حال یوں دیا ہے کہ وہ بلھے شاہ عنایت قادری لاہوری کے عظمائ خلفائیں
سے تھے ۔ قصور میں رہتے تھے ۔ اُن کے پیروں کی نسبت چند واسطہ سے شاہ
محمد غوث گوالیاری تک پہنچتی ہے ۔

وہ عابد و زاہد تھے ۔ اور صاحب جذب و سکر و عشق و محبت و وجد و
سماع تھے ۔ توحید میں بلند مرتبہ کلام اور قیمتی تقریریں پیش کرتے تھے ۔ ان کے
پنجابی اشعار کہ معارف و توحید سے پُر ہیں ۔ خاص و عام کی زبان پر ہیں ۔ ان کی کافیوں
کو قوال اصفیا کی مجلسوں میں گاتے ہیں ۔ سننے والوں کا ذوق و شوق ان سے
بڑھتا ہے ۔ اُن کے خوارق اور کرامتیں زبان زدِ خلائق ہیں وہ ۱۱۷۱ھ میں

فوت ہوئے۔

ذیل کی سطور سے مقصود یہ ہے کہ میر صاحب موصوف کا سنِ وفات جو خزینۃ الاصفیاء میں درج ہے درست معلوم نہیں ہوتا۔

ایک قلمی نسخہ اوراد و وظائف کا فیروز پور شہر میں عبدالعزیز خاں صاحب کلارک آف کورٹ سیشن کورٹ فیروز پور کے پاس محفوظ ہے۔ جس میں ایک اجازت نامہ بزبانی میر صاحب موصوف درج ہے جو اس مسئلے پر کچھ روشنی ڈالتا ہے۔

اس نسخہ کی تقطیع ۱۴½ انچ × ۱۶½ انچ ہے۔ اس میں مختلف رسالے ہیں۔ جن میں تعویذات، نقوش، فالنامے، اعمال حب ادعیہ وغیرہا درج ہیں۔

پہلے رسالے کے آخر میں تاریخ کتابت ۵ شہر ربیع الثانی ۱۰۷۵ھ درج ہے۔ بعض رسالوں کے شروع یا آخر میں۔ اوراد وغیرہ کا نام بھی لکھا ہے۔ مثلاً حرز ابو دجانہ، درود کبریت احمر تصنیف حضرت غوث الاعظم دعاء برھتیہ دعاء بانت العظمہ اس دعا کے آخر میں لکھا ہے۔ (بہ اذن واجازت ورخصت حضرت حق اگاہ میاں عبداللہ عشقی شروع نمودہ۔ و در عمل آوردہ شد)

اس سے پہلے ورق پر وہ اجازت نامہ درج ہے جس کا ذکر نیچے آتا ہے۔ فالنامہ حضرت محمد مصطفےٰ صلی اللہ علیہ وسلم

دُعا مغنی، دُعا و جوشن، حرزِ امیرین، صلوٰۃ حاجہ درود قدسی

قصیدہ بُردہ ہا۔"

عربی عبارتیں خط نسخ ہیں۔ اور فارسی خط نستعلیق میں لکھی ہیں

جہاں ؟ سر دوم بیان دعوت ادعیہ مختلفہ کا عنوان درج ہے۔

اس سے پہلے ورق پر عبارتِ ذیل درج ہے۔

اجازت و رخصت حرزِ یمانی و بانت العظمہ و

بانت الکرامت و حزب البحر و اوراد فتحیہ وغیرہ جمیع

دعوت ہا از زبان مبارک حضرت سید عبداللہ عشقی

عرف میاں بلہ شاہ جیو بفقیر جناب سید عبدالقادر جیلانی

بحقائق و معارف آگاہ محبت پناہ حافظ خان محمد

داوہ شد باید کہ قبول نمودہ آرد سنہ ۱۱۸۱ء و نیز اوراد سلسلہ

قادریہ شطاری (کذا) و مداریہ و چشتیہ و سہروردیہ

خلافت دادہ شد باید کہ خود ہم مشغول شود و بر طالبان

نیز اشتغال نماید۔

آخری سطر کے نیچے مہر ہے۔ جس میں بُلھا شاہ قادری

سنہ ۱۱۸۱ء کندہ ہے۔ اسی مہر کا نقش کتاب میں ایک اور جگہ بھی ہے

نقش کی نقل یہاں درج کی جاتی ہے۔

بظاہر سید عبداللہ شاہ عشقی عرف میاں بلہ شاہ نقیر جناب
شاہ عبدالقادر جیلانیؒ ہی میر بُلھے شاہ قادری شطاری ہیں
جن کا ترجمہ صاحب خزینۃ الاصفیا نے دیا ہے۔ اور جن کا
نام ان کی اپنی مہر میں بُلھا شاہ قادری ہے اگر یہ درست ہے
تو اس مہر کی رو سے وہ ۱۱۸۱ میں ابھی زندہ تھے۔ ان کی
تاریخ وفات ۱۱۷۱ نہیں ہو سکتی۔

ایس نوٹ دی روشنی وچ وچار کریئے تے بُلھے شاہ دی عام
مشہور تاریخ وفات وی غلط ثابت ہندی اے۔ تے ایس طراں جویں سانوں
اونھاں دے جنم دی تاریخ دا ٹھیک پتہ نہیں لگدا تاریخ وفات دا وی رولا
ای رہندا اے۔

ساڈے کول خزینۃ الاصفیا تے اونھاں دی لوح مزار توں اگے ہور
کوئی تحریری ثبوت نہیں سی۔ جہڑا اسی اونھاں دی تاریخ وفات دے ثبوت وچ
پیش کر سکدے۔

کلام

بُلھے شاہ دے کلام دی پُن چھان لئی اپنے ولوں اساں بڑی احتیاط
ورتی اے۔ تے کوشش کیتی اے کہ اونھاں دا اصل کلام اپنے اصلی روپ وِچ
پیش کیتا جا سکے۔

ایس ۔ لے تیکر پنجابی ادب دے جہڑے بہتے نمونے ساڈے سامنے
آئے نیں ا‌ونھاں ولوں دتے کے بندہ ایہ آکھن لئی مجبور ہو جاندا اے کہ اوبدے

نال اوہدے ترتیب دین والیاں تے چھاپن والیاں کوئی چنگا سلوک نہیں کیتا۔
بُلّھے شاہ دیاں کافیاں تے اوہدے ہور کلام نال دی جو سلوک ہویا اوہدے خیالاں دی اُچی اُڈار بے پرواہی دے اینہاں جالاں نوں اُپتے پر مار دی رہی بھانویں اوہدا ٹانواں ٹانواں کھنب کدھرے کدھرے اینہاں جالاں دیاں گھُریاں وچ پھس ای گیا۔ پر اوہدیاں اُچیاں اُڈاراں اُتلی ہوا نالوں وچھڑ نہ سکیاں۔
ساڈی بے پرواہی تے غفلت دے ایس لمیں سمیں ساڈے تے بُلّھے شاہ وچ پوریاں دو ننہ صدیاں دا لمّاں کھپا پا دتّا۔
تاریخی راہواں دے ایہ مُڑدے موڑ جد ساڈے ساہمنیوں دی اُنجیں پاسے مروڑ کے لنگھن لگے تے دل اپنے مادری ادب نوں اجہیاں ہُنجاں وجدیاں دیخ کے رہ نہ سکیا۔ بُلّھے شاہ دے کلام دی پرکھ پڑتال تے صحیح ترتیب دا پکّا ارادہ کر کے کم چھوہ دتّا۔ جنھوں اج سرے چاڑھ کے پیش کرہ دیاں ہویاں پوری پنجابی رہیتل دی ماکی ملن جنیں چاچڑھے ہوئے نیں۔
ایس نسخے دی ترتیب لئی جنھاں کتاباں والاٹکراکر کے اصل کلام تے اوہدے صحیح متن نوں کٹھیاں کرن دی کوشش کیتی گئی اے اوہ ہیٹھ لخیاں کتاباں نیں۔

الف :۔ قانونِ عشق (حصہ اول تے دوم) مرتبہ مولوی انور علی صاحب رہتکی (۱۳۰۹ھ، ۱۹۵۲، ۱۹۵۹ء) لاہور۔

ب :۔ کافیہائے حضرت بُلّھے شاہ قصوری مرتبہ بھائی پریم سنگھ صاحب زرگر قصوری۔ قصور، ۱۹۵۳ سمت

گ :۔ کافیاں میاں بُلّھے شاہ۔ لاہور ۱۳۲۰ھ

س :۔ کافیاں بُلھے شاہ ۔ لاہور، ۱۹۵۰ء
ع :۔ کافیاں بُلھے شاہ ۔ لاہور
ق :۔ کافیہائے بُلھا شاہ قلمی نسخہ ۔ میاں احمد دین صاحب لورائیں ضلع گجرات۔

ایتھے ایہناں نسخیاں دا تھوڑا جیہا ویروا تے جان پچھان کرانی ضروری معلوم ہندی اے۔

الف :۔ ایس نسخے دے پہلے چھاپے دی کوئی تاریخ نہیں ملدی۔ مولوی انور علی صاحب نیں اپنے نسخے نوں ترتیب دین وچ بڑی محنت کیتی اے تے اوہدی شرح کرن وچ بڑا زور ماریا اے۔ ایس طراں اوہناں دا ایہ کم بڑی تعریف والا اے۔

اپنی تحقیق نال جناں کلام وی اوہناں ایس نسخے وِچ کٹھا کیتا اے۔ اوہدے لئی بڑی احتیاط کیتی اے۔ تے شرح وچ بڑے بھرپور حاشیے لکھے نیں جیہڑے پنجابی ادب دی بڑی خدمت اے۔

ایس نسخے دیاں کافیاں دی ساری گینتی ۱۱۶ ایں۔ جیہڑی (پ)، نسخے دی گینتی نالوں ۱۴ کافیاں گھٹ اے۔ کجھ دوہڑے تے دوسی حرفیاں وی ایس نسخے وچ (پ)، نسخے نالوں گھٹ نیں۔ فیر وی میرے سامنے پئے نسخیاں وچوں ایہ دوجا نسخہ اے، جدھے وچ بُلھے شاہ دا بہتا کلام مِلدا اے تے اپنی شرح دے واہدے نال ایدھا نمبر اول اے۔

پ :۔ ایس نسخے دا مواد دوجے سارے نسخیاں نالوں چوکھا تے داندا اے۔ ایہدے وچ جتھے کافیاں دی گینتی وی دوجے نسخیاں نالوں ودھیک

اے اوتھے دو صفحے تے سی حرفیاں دا انگ نمولا ای ودھ اے۔

ایہدے صفحہ نمبر ۲ تے بھائی پریم سنگھ صاحب ایس نسخے بارے لکھدے نیں۔

"مجھ کو مدتِ مدید سے یہ شوق دامنگیر تھا کہ کافیہائے بُلھے شاہ صاحب جو کہ بسبب آپ کے اُمّی ہونے کے یکجا نہ تھیں بلکہ قوالوں کو سینہ بسینہ یاد تھیں جن کا حاصل کرنا بہت دشوار امر اور نہایت محنت کا کام تھا۔ چنانچہ کئی سال کی مدت سے اس محنت شاقہ کو گوارا کر کے جہاں جہاں وہ اشخاص جن کو کافیاں یاد تھیں بہت وقت اور صرفِ زر کثیر سے نقل کرا کر یہ ایک نسخہ تیار کیا جن سب کا میں شکریہ ادا کرتا ہوں۔

خصوصاً جناب خانصاحب غلام حسین خانصاحب خلف الرشید جناب رحمت خانصاحب کا از حد مشکور ہوں کہ جن کی عنایت بے غایت سے مجھے بہت سا ذخیرہ جس کی تعداد ۴۰ گرہیں اور باراں ماہ اور اٹھوارہ اور دو سی حرفیاں ہیں جو کہ نہایت صحت سے اس میں درج ہیں۔ انہوں نے بھی بفرمائش جناب معلیٰ القاب محمد سرور خانصاحب مرحوم و مغفور خلف الصدق جناب عبدالرحمٰن خاں صاحب رئیس اعظم ضلع جالندھر قصبہ ڈھوگری کئی سالوں کی محنت سے بمشکل تمام بطور خوشہ چینی کے یکجا جمع کی تھیں اور اپنی الطاف کریمانہ سے ذخیرہ مجھے سب شائقین میں عام کرنے کے لیے عنایت فرمایا ہے۔"

ایس نسخے وچ دوہنہ سی حرفیاں دا نمولا وابدا دوجے نسخیاں دے نال ہمند۔ دے دوہنہ کناریاں دی دوری دے وِیر دے وانگر اے پر نرے زبانی دعوے نال

اہناں سی حرفیاں دا ہوناں جتھے اپنے تھاں اہناں دے ہون دا کوئی پکا ثبوت نہیں اوتھے اِھناں دی پرچول کیتیاں دی کجھ شُبّے دی صورت نظر آوندی اے۔

سی حرفی دوم جہڑی نسخے دے ۱۰۸ صفحے توں شروع ہندی اے۔ اوہدی زبان دا رُوپ، شعر دی بندش وزن دا عیب، فنی ترکیباں، تے بولی دا اُٹھاروا تے صاف نہ ہونا بُلھے شاہ دی زبان دے رُوپ۔ شعر دی بندش، وزن دا ٹھک فنی ترکیباں تے بولی دے رواں اٹھانال اُکا نہیں رلدا۔

میری ایس وچار دے ثبوت لئی دو چار نمونے ویکھو۔

صفحہ ۱۱۱ دا اِک شعر اے۔

ص۔ صبر کرنا آیا بنی اُتے ویکھ رنگ نہ چت ڈولائیے جی
سدا انجم دی طرف نگاہ کرنی پات پھُول کی لوڑ نہ جائیے جی
جوئی آئے اور جاتے اٹک رہے ناہیں تان سو کون دانش جیو لائیے جی
بُلھے شاہ سنبھال خود کھنڈ چاکھی جسے کھے پھل تسے کیوں کھائیے جی

ش شبہ نہیں کوئی ذرا اس میں سدا اپنا آپ سروپ ہے جی
نہیں گیان آگیان کی ٹھور داہاں کہاں سورے مے چھاؤں اور دھوپ ہے جی
پڑ بیچ ہے ماہیں میں سہی سو یا کوڑا سخن کا رنگ ارہوپ ہے جی
بُلھا شاہ سنبھال جب مُول دیکھا ٹھور ٹھور میں اپ انوپ ہے جی

مثال لئی تُسی اوہناں دونہہ شعراں تے اِی نظر مارو۔ ایہ زبان دی ڈول اشعر دی اجیہی کچی بندش، ایہ پھوکیاں فنی ترکیباں۔ وزن دا گھاٹا وادھا، تے بولی دی ایہ اٹک چال بُلھے شاہ دے فنی روپ دا اصل چہرہ بہرحال تے کدھرے رہیا اوہدے روپ دا پرچھاواں دی معلوم نہیں ہُندا

ایسے سی حرفی وِچ اِک لفظی ترکیب نوں ایناں دہرایا گیا اے کہ اوہ شاعر دے فنی منشا دا اصلا بن کے رہ گئی اے۔ تے ایس اک سی حرفی دے متاب ملے تے۔ اوہدا سارا کلام بھُول ماریئے۔ ایہ لفظی ترکیب کسے اک کافی یا دوھڑے وچ نہیں آوندی۔ فیر کافیاں، دوھڑے اوہدا اجیہا پیٹھ دا تے زور والا کلام ایں، جدھے وچوں اوہدا اصلی چہرہ بہرہ نظر آوندا اے۔ پر اوہدی ایہ لفظی ترکیب اوہدے سارے کلام وِچ کدھرے نظر نہیں آوندی۔

"بُلھے شاہ سنبھال نوں آپ نائیں"

ایس ادّھے مصرعے دی دہرائی۔ ج۔ د۔ ذ۔ ر۔ ز۔ ش۔ ص۔ ض۔ ک تے و دے شعراں وچ کیتی گئی اے۔ جیہڑی اوہدے کلام دی عام ترکیب نالوں اُکّا ای اوپری تے بگانی جیہی اے۔

ایہ وی ہو سکدا اے کہ اوہنوں ایہ ترکیب چو مصرعے شعراں وچ ای لیاوُن دا خیال آیا ہووے۔ یا چو مصرعے اکھن لگیاں ایں ایہ ترکیب اوہنوں سُجھی ہووے پر بھے کرایہ اوہدا اپنا منشا ہندا تے اوہ ایدھی دہرائی کجھ شعراں وچ ای کر کے چھڈ نہ دیندا۔ سی حرفی دے سارے شعراں وچ ای ایس ترکیب نوں ورت دا جیہڑا اوس سمیں دا ادبی وی سی پر اوس انج نہیں کیتا۔ جدھے توں ملوم ہندا اے کہ ایہ اوہدا اپنا ورتارا نہیں۔

ایسے سی حرفی وچ حرفیاں دے مڈھلے حرف دی ورتوں دی اجیہی اے جدھا تعلق بُلھے شاہ جیہے وڈے عالم نال تے چھڈو۔ اک ان پڑھ عامی شاعر نال وی نہیں ہو سکدا۔ ذرا ایدھا وی نمونہ ویکھو

ث :۔ سمجھ حساب کر بیٹھ اندر

ص۔ جاوناں آوناں نہیں او تھے

ض۔ ذکر اور فکر کو چھوڑ دت بجے

ظ۔ جدا نہیں تیرا یار تیں تھیں

ایس طراں اُڈھلے حرف دے اعلان نال اغلے لفظ دا اجیہا اوپرا جوڑ سردار پریم سنگھ صاحب دی علمی ترکیب تے ہو سکدی اے۔ بُلھے شاہ جیہے عالم دے کلام دا انگ نہیں ہو سکدا۔

خورے کُجھ پانے والے نسخیاں دیاں اجیہاں گھاٹاں تھوڑا کر کے ای پریم سنگھ ہوراں اپنے تحریری بیان وچ بُلھے شاہ نوں اُمی لنخ دین دی جراءت کیتی اے پر کسے لگے بدّھے تاریخی سچ نوں کوئی بناوٹی گلاں نال کیویں جھوٹا ثابت کر سکدا اے۔

تاریخ بڑے زور نال ایس گل دی اکھیں ویکھی گواہی دیندی اے کہ بُلھے شاہ مسجد کوٹ قصور دے اونھاں طالب علماں وچوں سن جنھاں اپنے ویلے دے تاریخی عالماں دا درجہ حاصل کیتا۔

خواجہ حافظ غلام مرتضیٰ قصوری جیہا فاضل استاد آپ بُلھے شاہ دی شاگردی دا فخر کردا اے۔ اونھاں دا ایہ مشہور تاریخی قول اج دی پنجابی تاریخ دے سینے وچ پیا گونج دا اے۔

"مینوں دو شاگرد عجیب ملے نیں۔ اک
بُلھے شاہ جس علم پڑھ کے سُرنگی پھڑ لئی
تے دوجا وارث شاہ جیہڑا عالم ہو کے
ہیر رانجھے دے گیت گون لگ پیا"

سی حرفی سوم دا رنگ ڈھنگ سی حرفی دوم تے شبہ کرن دا اِک ہور ثبوت اے۔ ایس سی حرفی دی زبان بندش تے فنی ترکیباں وچوں بُلھے شاہ دے فکر دا رنگ رُوپ۔ اُنجیں پیا جھلکاں ماردا اے جویں کافیاں تے دوہڑے دے شیشے وچوں۔

ایہے عُذراں دے ہُندیاں ہویاں وی سی حرفی دوم نُوں اساں اپنے نُسخے وچ درج کر دِتا اے کہ اوہدی نقل (پ)، وچ مِلدی اے۔ میرے خیال وچ ایہ دو جا مُعتبر نسخہ اے۔

گ:۔ ایس نسخے وچ ۵۸ کافیاں تے ۸ دوہڑے دتے گئے نیں جنھاں دی ترتیب وچ بڑی محنت تے احتیاط کیتی گئی مُلوم ہُندی اے۔

قصیدۂ عارف دے سرناویں نال ایہدے وِچ اک داہدو کافی مِلدی اے جدھی ٹیپ دا مصرع اے۔

اللہ شہ رگ تھیں نزدیک

پر ایہدے لئی ایہ ثابت اے کہ ایہ کافی پیر بُلھے شاہ دی کافی نہیں بھاویں ایہ کافی (س)، دے نسخے وچ بُلھے شاہ دے ناں تے مڑھی گئی اے۔ پر اوہدا آکھن والا اوہدے چھیکڑے بند وچ آپ ای پیا بولدا اے۔

کشن سنگھ عارف سمجھاویں   سر دھر تلی تے سچ بتاویں

موٹی بات ارتھ باریک   اللہ شہ رگ تھیں نزدیک

ایس بندتوں ایہ صاف ظاہر اے کہ ایہ کشن سنگھ عارف دا لِکھیا ہویا قصیدہ اے۔ جنھوں دھکو دھکی بُلھے شاہ دے کلام دا انگ بنان دی کوشش کیتی گئی اے پر پیر بُلھے شاہ لئی ایہ کوئی نویں گل نہیں۔ ہر وڈے

پنجابی شاعر نال انج دے سلوک دی کوشش اوہدے اپنے دوالے وچ مڈھوں ایں ہندی رہی اے۔

فیر وی ایس نسخے دی ترتیب دین والیاں اوہدا کجھ خیال رکھیا اے۔ ایدھی لکھائی چھپائی تے کاغذ وی عام نسخیاں نالوں کجھ ول اے۔ ایس ترتیب کے تھاں ایس نسخے کولوں صلاح لئی اے۔

س۔ ایس نسخے وچ کافیاں دی گنتی ۷۰ اے جھیکڑ وچ قصیدہ عارف دی اے پر (ک) والے نسخے وچ اوہ جتھے کشن سنگھ عارف دے ناں تے دے۔ ایدھے وچ ایس طراں ایں۔

مجید عارف سمجھاویں
سر دھر تلی تے بیج بتاویں
موٹی بات ارتھ باریک
اللہ شہ رگ تھیں نزدیک

۶۔ ایس نسخے دی اپنی وکھری کوئی حیثیت نہیں۔ (گ) والے نسخے تے کتب خانہ عزیزیہ کشمیری بازار لاہور نیں۔ اپنا سرورق لا کے اوہدے متھے تے کافیاں بلھے شاہ دی چھاپ لا دتی اے۔ جدھا کر کے میں ایدھے کولوں (گ) والے چھاپے جنی ایں مدد لئی اے۔

ایس طراں ایدھے وچ کوئی مجید عارف نظر آندے نیں لکھائی چھپائی وی ایدھی کجھ چنگی اے پر ایہنوں ترتیب دین والے بزرگ نیں ایہنوں کافیاں بلھے شاہ دی تھاں اک انھاں کھاتہ بنان دی دلوں وجوں کوشش کیتی اے۔ بھانویں بلھے شاہ دا کلام اپنے انھا دی تن نال اوہدے کولوں دبیا نہیں۔

ایدھے وچ بے ترتیبی تے لاپرواہی ایس حد تیکر اپڑی ہوئی اے کہ چھیکڑ
وچ بُلھے شاہ دی تھاں اوہدیاں کافیاں وچ شاہ حسین دیاں کافیاں دا رلا
پا دتا گیا اے۔

شاہ حسین گئے شوہ نالے
رو رو ہیں کیتے رت نالے
کسے کیہا تُدھ بھالے
ساتھوں کیوں چیت چایائی

(ص: ۶۲، ک: ۶۷)

کہے حسین فقیر نماناں
جو ہوسی رب ڈاہڈے دا بھاناں

(ص: ۶۳، ک: ۶۸)

ایس نسخے وچ ایہ دو کافیاں شاہ حسین دیاں جڑوتیاں گئیاں نیں۔ جیہڑیاں
ایدھی بے ترتیبی دیاں چشم دید گواہ نیں۔

اک ہور گل وی اے کہ ایہ نسخہ لالہ لبھو رام پبلشر نولکھا بازار، لاہور دے نسخے
دی نقل اے۔ ہو سکدا اے کاتب نیں جویں دا تویں نقل کر دتا، ہو وے تے کسے اہتوں
دُوجی وار ویکھن دی تکلیف ای نہ کیتی ہو وے۔

لالہ لبھو رام والے نسخے دی بتیری بھال کیتی اے پر اوہ نہیں مل سکیا نہیں تے
اوہدے صحیح حوالے نال ایہ گل صاف ہو جاندی۔

سنت سنگھ، برکت علی، غلام علی، تے دین محمد والے نسخے دی لالہ لبھو رام
والے نسخے دی ای نقل دسے جاندے نیں پر اوہناں دا ٹھیک ویروا دی تدے

ہوسکدا اسی جے اوہدے والا نسخہ ہتھ لگ جاندا۔

ق۔ ایہہ پاٹا پورانا ں تے کدھروں کدھروں پچھیا ہویا نسخہ میرے پرانے دوست میاں احمددین صاحب سکنہ موضع لوراں ضلع گجرات کولوں ہتھ لگا۔ جدھے پہلے تے اک دو پچھلے ورقے نالوں لتھے ہوئے نیں۔ ایس کر کے ایدھے کاتب تے تحریر دی تاریخ سن دا کجھ پتہ نہیں لگ سکیا، انج کلام والا ٹکرا کیتیاں ایہہ نسخہ معتبر ملوم ہندا اے۔

الف:۔ تے (پ) دے دوہاں نسخیاں وچ وَنّے کلام دا بہاندرا ہنا ایدھے نال رل دا ملدا اے جدھے توں میتوں ایہہ نسخہ سبناں ہور نسخیاں نالوں بہتا صحیح تے معتبر معلوم ہندا اے۔ رکجھ کلام جے (الف) وچ ہے تے (پ) وچ نہیں کجھ جے (پ) وچ ہے تے (الف) وچ نہیں پر ایہدے وچ دونویں انگ بڑی حد تیکر نظر آوندے نیں جدھے نال ایدھے بہتا معتبر ہون دی تصدیق ہندی اے۔ ایس کر کے اپنے کم دی بنیاد میں ایسے نسخے تے رکھی اے ہور نسخیاں وچوں جویں جویں بلھے شاہ دا کلام مل سکیا اے اوہنوں دی پوری تحقیق تے ویروے نال ایس نسخے درج جمع کر دتا گیا اے تے یقین ایں کہ میرے والے نسخے وچ ہن بلھے شاہ دا کلام جتھے بناوٹی دا بدے گھاٹے توں پاک صاف اے اوتھے مکمل وی اے۔

اَن چھپیا کلام

تھوڑا جیہا ان چھپیا کلام وی پوری پُن چھان تے پرچول نال ایس نسخے وچ درج کیتا گیا اے جدھے تے بلھے شاہ دے کلام دا شبہ ای نہیں پیندا سگوں پورے

یقین نال آکھ سکی دا اے کہ پیر بُلھے شاہ دا اِی کلام ایں۔

جنھاں سجناں اوہدا ایہ رُوپ بگیڑن وچ میری قلم دا ساتھ دِتّا اے میں اونھاں دا دِل مان کردا ہویا دعا کرناں کہ رب اونھاں دے علمی ادبی شوق نوں ہور ودھائے تے اوہ اپنی مادری زبان دے علم تے ادب دی بہتی توں بہتی خدمت کردے رہین۔

چانن دے لئی وچ صنیرے جنداں جالن والے!
وسدے رہین اُجاڑاں دے وچ دیوے بالن والے

ردیفِ الف

۱

الف اللہ نال رتّا دل میرا
مینوں "ب" دی خبر نہ کائی
"ب" پڑھدیاں مینوں سمجھ نہ آوے
لذّت الفِ دی آئی
"ع" تے "غ" نوں سمجھ نہ جاناں
گلّ الفِ سمجھائی
بُلھیا، قول الف دے پورے
جیہڑے دل دی کرن صفائی

○

۲

اب[1] کیوں، ساجن، چر لائیو رے؟
ایسی[2] آئی من میں کائے
دُکھ سکھ سب ونجائیو رے
ہار سنگار کو آگ لگاؤں
گھٹ اُپر ڈھانڈ مچائیو رے
اب کیوں، ساجن، چر لائیو رے؟
سُن[3] کے گیان کی ایسی باتاں
نام نشان سبھی انگھاتاں
کویل وانگوں کوکاں آتاں
تیں اجے دی ترس نہ آئیو رے
اب کیوں، ساجن، چر لائیو رے؟

---

(۱) ہُن کیوں، ساجن، چر لایا ہے؟
(۲) ایہ بند نہیں مِلدا۔ } (پ ب، ص ۳۰، ک ۲۳)
(۳) سُن رلی ہوئی

گل[1] مرگانی سیس کھپریا
بھیکھ منگن نوں رو رو پھریا
جوگن نام بھیّا لٹ دھریا
انگ بھبوت رمائیو رے

اب کیوں، ساجن، چر لائیو رے؟

عشق مُلاں[2] نے بانگ دیوائی[3]
اُٹھ دوڑن[4] گل واجب آئی
کر کر سجدے[5] گھر دل آئی
متھے[6] محراب ٹکائیو رے

اب کیوں، ساجن، چر لائیو رے؟

پریم[7] نگر دے اُلٹے چالے
خونی نین ہوئے خوش حالے
آپے آپ پھسے وِچ جالے
پھس پھس آپ کوہائیو رے

اب کیوں، ساجن، چر لائیو رے؟

---

(۱) ایہ بند نہیں ملدا
(۲) مؤذن
(۳) سنائی
(۴) ایہہ گل الٹی وینی آئی } پ: ص ۳۰، ک
(۵) صدق
(۶) فی منہ محراب۔ (الف: ص ۱۳۰، ک ۴۵
(۷) ایہ بند نہیں ملدا (الف) ص ۱۳۰، ک ۴۵)

دُکھ[1] برہوں نہ ہون پُرانے
جس تن پیڑاں، سُو تن جانے
اندر جھڑکاں، باہر طعنے
نیوں لگیاں دُکھ پائیو رے

اب کیوں، ساجن، چر لائیو رے؟

میناں[2] مالن روندی پکڑی
برہوں پکڑی کر کے تکڑی
اِک مرنا، دوجی جگ دی پھکڑی
ہُن کون بناں بن آئیو رے

اب کیوں، ساجن، چر لائیو رے؟

بُلھا[3] شوہ سنگ پیت لگائی
سوہنی بن تن سب کوئی آئی
ویکھ کے شاہ عنایت سائیں
جی میرا بھر آئیو رے

اب کیوں، ساجن، چر لائیو رے؟

---

(۱) ایہ بند نہیں مِلدا } (الف: ص ۱۳۰، ک ۴۵)
(۲) ایہ بند نہیں مِلدا

(۳) بُلھا شاہ گھر بٹھہ لگا تے۔ (پ: ص ۱۳۰، ک ۲۳)

۳

اب لگن لگی کیہ کریئے؟
نہ جی سکیے(۱)، تے نہ مریئے

تم سنو ہماری بیناں
موہے رات دنے نہیں چیناں(۲)
ہُن پی(۳) بن پلک نہ سرئیے
اب لگن لگی کیہ کرئیے؟

اب لگن لگی کیہ کرئیے؟
نہ جی سکیے، تے نہ مرئیے
اہ اگن برہوں دی جاری
کوئی ہمری پیت نواری
بن درشن کیسے ترئیے؟
اب لگن لگی، کیہ کرئیے؟

---

(۱) تے　(۲) جیناں
(۳) دی　(الف: ص ۱۰، ک ۲۵)

اب لگن لگی ، کیہہ کریئے ؟
نہ جی سکیئے ، تے نہ مریئے

مُبتھے پئی مصیبت بھاری
کوئی کرو ہماری کاری
ایہہ اب جیسے[1] دُکھ کیسے جریئے ؟
اب لگن لگی ، کیہہ کریئے ؟

اب لگن لگی ، کیہہ کریئے ؟
نہ جی سکیئے ، تے نہ مریئے

○

---

(۱) ایوب جے۔ [illegible] ۱۰، ک ۲۵)

۴

اب ہم گم ہوئے !
پریم نگر کے شہر
اپنے آپ نوں سودھ رہیا ہوں
نہ سر، ہاتھ نہ پیر
خودی کھوئی، اپنا پد چیتا
تب ہوئی گل خیر
لتھے پگڑے پہلے گھر تھیں
کون کرے نروير؟
بُلھا شوہ ہے دُوہیں جہانیں
کوئی نہ دِسدا غیر

○

۵

اپنے سنگ رلائیں، پیارے، اپنے سنگ رلائیں
پہلے نیوں لگایا سی تیں آپے چائیں چائیں
میں لایا اے کہ تدھ لایا، اپنی اوڑنبھاہیں
راہ پواں، تاں دھاڑے بیلے جنگل لکھ بلائیں
بھوکن چیتے تے چیت پھتے، بھوکن کرن ادائیں
یار تیرے جگا تر چڑھیا، کنڈے لکھ بلائیں
ہول دی دا تھر تھر کنبدا، بیڑا پار لنگھائیں
کرلٹی بندگی ربّ سچے دی، پون قبول دعائیں
بُلھے شاہ تے شاہاں دا مکھڑا، گھنگٹ کھول دکھائیں
اپنے سنگ رلائیں، پیارے، اپنے سنگ رلائیں

٦

اُٹھ، جاگ، گھراڑے مار نہیں   ایہ سون تیرے درکار نہیں

اک روز جہانوں جانا اے

جا قبر[1] دے وچہ سمانا اے

تیرا گوشت کیڑیاں کھانا اے

کر چیتا مرگ وِسار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھراڑے مار نہیں   ایہ سون تیرے درکار نہیں

تیرا ساہا نیڑے آیا اے

کجھ چولی داج رنگایا اے

کیوں اپنا آپ ونجایا اے

اے غافل، تینوں سار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھراڑے مار نہیں   ایہ سون تیرے درکار نہیں

توں ستیاں عمر ونجائی اے

توں چرخے تند نہ پائی اے

کیہ کریں، داج تیار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھراُڑے مار نہیں   ایہ سون تیرے درکار نہیں

---

(۱) جا قبر اندھاری پاناں ہے ۔ (پ؛ ص ۶، ک ۳

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مار نہیں ایہ سون تیرے درکار نہیں

تُوں جس دن جوبن متی سَیں

تُوں نال سیاں دے رتی سَیں

ہو غافل گلیں دَتی سَیں

ایہ بھورا تینوں سار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مار نہیں ایہ سَون تیرے درکار نہیں

تُوں مُڈھوں بہت کُچجی سَیں

نرلجیاں دِی نرلجی سَیں

تُوں کھا کھا کھانے رَجی سَیں

ہُن[1] تائیں تیرا پار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مار نہیں ایہ سَون تیرے درکار نہیں

اج کل تیرا مُکلاوا اے

کیوں سُتی کر کر دعوا اے

ان ڈٹھیاں نال مِلاوا اے

ایہ بھلکے گرم بازار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مار نہیں ایہ سَون تیرے درکار نہیں۔

---

(۱) مِلدا اے۔

(پ: ص ۸، ک ۳)

تُوں ایس جہانوں جائیں گی
پھر قدم نہ ایتھے پائیں گی
ایہ جوبن رُوپ ونجائیں گی
تین رہناں وِچ سنسار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مار نہیں ایہ سون تیرے درکار نہیں

منزل[1] تیری دُور دُراڈی
تُوں پوناں وچ جنگل وادی
اَوکھا پہنچن پیر پیادی
دِسّدی تُوں اسوار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مار نہیں ایہ سَون تیرے درکار نہیں

اک[2] اِکلی تنہا چلسیں
جنگل بر برڑے وچ رُلسیں
لے لے توشہ ایتھوں گھلسیں
اوتھے لین ادھار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مار نہیں ایہ سون تیرے درکار نہیں

---

(۱) بِلداائے

(دپ: ص ۸، ک ۳)

(۲) (دپ: ص ۸-۹، ک ۳)

اوہ[1] خالی اے سُنجی حویلی
توُں وِچ رہسیں اک اکیلی
اوتھے ہوسی ہور نہ بیلی
ساتھ کسے دا یار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مار نہیں ایہ سون تیرے درکار نہیں

جنہاں[2] نے سن ویساں دے راہے
نال جنہاں دے وعدے واہے
گئے ہو کے بے تخنتے تاہے
کوئی دُنیا دا اعتبار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مار نہیں ایہ سون تیرے درکار نہیں

کِتھے ہے سلطان سکندر
موت نہ چھڈے پیر پیغمبر!
سبھے چھڈ چھڈ گئے اڈنبر
کوئی ایتھے پائیدار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مار نہیں ایہ سون تیرے درکار نہیں

کِتھے[4] یوسف ماہِ کنعانی
لئی زلیخا فیر جوانی
کیتی موت نے اوڑک فانی
فیر اوہ ہار سنگار نہیں

---

(۱)، (۲)، (۳)، دپ: ص ۸-۹، ک ۳) (۴)، دپ: ص ۹، ک ۳)

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مارنہیں ایہ سون تیرے درکار نہیں

کتھے[1] تخت سلیماں والا

وِچ ہوا اُڈ دا سی بالا

اوہ بی قادر آپ سنبھالا

کوئی زندگی دا اعتبار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مارنہیں ایہ سون تیرے درکار نہیں

کتھے[2] میر، ملک، سُلطاناں

کوئی مار نہ بیٹھے ٹھاناں

لشکر دا جنھاں شُمار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مارنہیں ایہ سون تیرے درکار نہیں

پھُلاں[3] پھُل چنبیلی لالا

سوسن سُنبل سَرو نرالا

باد خزاں کیتا بُرحالا

نرگس نت خُمار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مارنہیں ایہ سون تیرے درکار نہیں

جو کچھ کریں[4]، سو کچھ پائیں

نہیں تے اوڑک پچھوتائیں

سُنجی کُونج وانگوں کُرلائیں

کھنباں باجھ اُڈار نہیں

---

(۱)(۲)(۳) دپ: ص ۹، ک ۳ — (۴) دپ: ص ۱۰، ک ۳

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مار نہیں   ایہ سون تیرے درکار نہیں

ڈیرا[1] کریں اوہنیں جا رہیں!
جتّھے شیر، پلنگ، بلائیں
خالی رہسن محل سرائیں
پھر توُں ورثے دار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مار نہیں   ایہ سون تیرے درکار نہیں

اسی عاجز وچ کوٹ علم دے
اوسے آندے وچ قلم دے
بن کلمے دے ناہیں کم دے
باجھوں کلمے پار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مار نہیں   ایہ سون تیرے درکار نہیں

ٹُبھا[3] شوہ بن کوئی ناہیں
ایتھے اوتھے دوہیں سرائیں
سنبھل سنبھل قدم ٹکائیں
فیر آون دُوجی وار نہیں

اُٹھ، جاگ، گھُراڑے مار نہیں   ایہ سون تیرے درکار نہیں

---

(۱)، (۲)، (۳)، (پ: ص: ۱، ک ۳)

۷

اُٹھ گئے گواہنڈوں یار
ربّا، ہن کیہ کریئے؟
اُٹھ گئے، ہُن رہندے ناہیں
ہویا ساتھ تیار
ربّا، ہن کیہ کریئے؟
داہڈے[1] کلیجے بل بل اُٹھ[2] دی
بھڑکے[3] برہوں نار
ربّا، ہن کیہ کریئے؟
بُھا شوہ پیارے باجھوں
رہے[4] اُرار نہ پار
ربّا[5] ہن کیہ کریئے؟

---

(۱) ڈاڑھ (۲) اُٹھے
(۳) نہ رہے اُڈہار نہ پار (۴) نہ رہے اُرار نہ پار
(۵) کافی دی ترکیب اُلٹ پلٹ کر دتی گئی اے (الف: ص ۱۰۳، ک ۱۸)

۸

آ سجن[1]، گلّ لگ اساڈے، کیہا جھیڑا لائیو ئی[2]؟
سُتیاں[3] بیٹھیاں کجھ نہیں ڈِٹھا، جاگدیاں سُنوہ پائیوئی

آ سجن، گلّ لگ اساڈے، کیہا جھیڑا لائیوئی
قُمْ بِاِذْنِی[4] شمس بولے، الٹا کر لٹکائیونی

آ، سجن، گلّ لگ اساڈے، کیہا جھیڑا لائیو ئی
(5)عشقن عشقن جگ دِچ ہوئیاں، دے دلاس بٹھائیوئی

آ، سجن، گل لگ اساڈے، کیہا جھیڑا لائیو ئی
میں[6] تیں کائی نہیں جدائی، پھر کیوں آپ چھپائیوئی

آ، سجن، گل لگ اساڈے، کیہا جھیڑا لائیو ئی
مجھیں[7] آئیاں، ماہی نہ آیا، پُھوک برہوں ڈولائیوئی

آ، سجن، گل لگ اساڈے، کیہا جھیڑا لائیوئی
ایس[8] عشق دے ویکھے کارے یوسف کھوہ پوائیونی

---

(۱) سجناں دپ: ص ۵۸، ک ۶۱؛ (۲) پایائی (۳)؛ دالف: ص ۱۳۱، ک ۴۶)

(۴) دالف: ص ۱۳۲، ک ۴۸)

(۵)، (۶)، (۷)، (۸) دپ: ص ۵۹، ک ۶۱)

آ، سجن، گل لگ اساڈے، کیہا جھیڑا لائیو ئی

وانگ[9] زلیخا وچ مصر دے گھنگٹ کھول رلائیو ئی

آ سجن، گل لگ اساڈے، کیہا جھیڑا لائیو ئی

(ب) اَیا[10] نِی موسیٰ بولے تد کوہ طور جلائیو ئی

آ، سجن، گل لگ اساڈے، کیہا جھیڑا لائیو ئی

کُنْ تَرَانِی[11] جھڑ کاں والا آپے حکم سنائیو ئی

آ، سجن، گل لگ اساڈے، کیہا جھیڑا لائیو ئی

عشق دیوانے[12] کیتا فانی دل یتیم بنائیو ئی

آ، سجن، گل لگ اساڈے، کیہا جھیڑا لائیو ئی

بُلھا[13] شوہ گھر وسیا آکے شاہ عنایت پائیو ئی

آ، سجن، گل لگ اساڈے، کیہا جھیڑا لائیو ئی

○

---

(۹)، (۱۰)، (۱۱)، (۱۲)
(۱۳)، بُلھا شاہ دا مرتے برقعہ شاہ عنایت پائیوئی } دپ: ص ۵۹، ک ۶۱)

۹

اک رانجھا مینوں لوڑی دا

کُن فیکونوں اگے دیاں لگیاں
نیوں نہ لگڑا چوری دا
اک رانجھا مینوں لوڑی دا

آپ چھڑ جاندا نال مہیں دے
سانوں کیوں بیلیوں موڑی دا
اِک رانجھا مینوں لوڑی دا

رانجھے جیہا مینوں ہور نہ کوئی
منتاں کر کر موڑی دا
اِک رانجھا مینوں لوڑی دا

مان والیاں دے نین سلونے
سُوہا دوپٹہ گوری دا
اِک رانجھا مینوں لوڑی دا

اَحَد اَحمد وِچ فرق نہ بُلھیا
اک رتی بھیت مروڑی دا
اِک رانجھا مینوں لوڑی دا

دالف: ص ۱۳۰، ک ۴۶

۱۰

اِک نُکتہ یار پڑھایا اے
اِک نُکتہ یار پڑھایا اے

ع غ دِی ہکا صورت
ہک نُکتے شور مچایا اے

اِک نُکتہ یار پڑھایا اے
اِک نُکتہ یار پڑھایا اے

سسّی دا دِل[1] لٹّن کارن
ہوت پُنوّں بن آیا اے

اِک نُکتہ یار پڑھایا اے
اِک نُکتہ یار پڑھایا اے

بُلّھا شوہ دی ذات نہ کائی
میں شوہ عنایت پایا اے

اِک نُکتہ یار پڑھایا اے
اِک نُکتہ یار پڑھایا اے

---

(۱) دے د الف: ص ۱۸۴، ک ۶۵)

۱۱

اِک الف پڑھو چھٹکارا اے

اِک الفوں دو تن چار ہوئے
پھر لکھ کروڑ ھزار ہوئے
پھر اوتھوں باہجھ[1] شمار ہوئے
ہک الف دا نکتہ نیارا اے

اِک الف پڑھو چھٹکارا اے

کیوں پڑھنائیں گڈ کتاباں دی
سِر چانائیں[2] پنڈ عذاباں دی
ہُن ہویا[3] شکل جلاداں دی
اگے پینڈا مشکل بھارا اے

اِک الف پڑھو چھٹکارا اے

---

(۱) بے شمار
(۲) چایا
(۳) ہویا

(الف : ص ۲۰۵، ک ۷۸)

بن حافظ حفظ قرآن کریں
پڑھ پڑھ کے صاف زبان کریں
پھر نعمت وچ دھیان کریں
من پھردا جیوں ہلکارا اے
اِک الف پڑھو چھٹکارا اے

بُلھا بی بوڑھ دا بویا سی
اوہ برچھ وڈا جا ہویا سی
جد برچھ اوہ فانی ہویا سی
پھر رہ گیا بی اکارا اے
اِک الف پڑھو چھُٹکارا اے

○

---

(۱) چا

(الف : ص ۲۰۶، ک ۸۷)

۱۲

اِک نُقطے وِچ گل مُکدی اے

پھڑ نُکتہ چھوڑ حساباں نُوں
کر دُور کفر دیاں باباں نُوں
لاہ دوزخ گور عذاباں نُوں
کر صاف دلے دیاں خواباں نُوں
گل ایسے گھر وِچ ڈھکدی اے
اِک نقطے وِچ گل مُکدی اے

انویں متھا زمین گھسائی دا
لماں پا محراب دکھائی دا
پڑھ کلمہ لوک ہسائی دا
دل اندر سمجھ نہ لیائی دا
کدی بات سچی بی لُکدی اے
اِک نقطے وِچ گل مُکدی اے

کئی حاجی بن بن آئے جی
گل نیلے جامے پائے جی
حج ویچ ٹکے لے کھائے جی
بھلا ایہ گل کہنوں بھائے جی
کدی بات سچی بی رُکدی اے
اک نکتے وچ گل مُکدی اے

اِک جنگل بحریں جاندے نی
اِک دانہ روز[1] نہ کھاندے نی
بے سمجھ وجود تھکاندے نی
گھر ہوون ہو کے ماندے نی
اینویں چلیاں وچ جند مکدی اے
اک نکتے وچ گل مکدی اے

پھڑ مرشد عبد خدائی ہو
وچ مستی بے پرواہی ہو
بے خواہش بے نوائی ہو
وچ دل دے خوب صفائی ہو
بلھا بات سچی کدوں رُکدی اے
اِک نکتے وچ گل مکدی اے

---

(۱) روزی دالف ؟ ص ۲۰۸، ک ۷۹)

۱۳

اکھاں وچ دل جانی پیا ریا
کی چٹیک لائیا اِی
میں تیرے وِچ وزا نہ جُدائی
ساتھوں آپ چھپایا اِی
بجیس آئیاں رانجھا یار نہ آیا
ہُوک برئیوں ڈوں لائیا ئی
اکھاں دے وچ دل جانی پیا ریا
کی چٹیک لائیا اِی
میں تیڑے مینوں دُور کیوں وسنائیں
ساتھوں آپ چھپایا اِی
اکھاں وچ دِل جانی پیا رِیا
کی چٹیک لائیا اِی
وچ مصر دے وانگ زُلیخا
گھنگٹ کھول رُلایا اِی
اکھاں دِچ دل جانی پیا ریا
کی چٹیک لائیا اِی
شوہ بُلھے دے سر پر برقع
تیرے عشق نچایا اِی
اکھاں دِچ دل جانی پیا ریا
کی چٹیک لائیا اِی

۱۴

اُلٹے ہور زمانے آئے

کاں لگڑ نوں مارن لگے

چڑیاں جُرّے کھائے

اُلٹے ہور زمانے آئے

عراقیاں نُوں پئی چابک پوندی

گدوں خوذ پوائے

اُلٹے ہور زمانے آئے

بُلھّا حکم حضوروں آیا

تِس نوں کون ہٹائے

اُلٹے ہور زمانے آئے

۱۵

اُلٹی گنگا بہایو رے سادھو تب ہر درسن پائے
پریم کی پُونی ہاتھ میں لیجو گنجھ مروڑی پڑنے نہ دیجو
گیان کا تکلا دھیان کا چرخہ الٹا پھیر بھوائے
اُلٹے پاؤں پر کُنبھ کرن چائے تب لنکا کا بھید آپائے
دھنبیر لٹیا بُن لچھمن باقی تب انحد ناد بجائے
ایہ گت گرو کی پریوں پاوے گرو کا سیوک تبھی سدائے
امرت منڈل مُول تب ایسی دے کے ہری ہر ہو جائے
اُلٹی گنگا بہایو رے سادھو تب ہر درسن پائے

○

۱۶

اماں بابے دی بھلیائی
اوہ ہُن کم اساڈے آئی

اماّں بابا چور دوانہہ دے، پُتّر دی وڈیائی
دانے اُتوں گُت بگُتی گھر گھر پئی لڑائی
اساں قضیے تداہیں جالے جداں کنک ادہناں گھائی
کھائے خیر اتے پھا پُھسے جمعہ اُلٹی دستک لائی
بُلھّا طوطے مار باگاں تھیں کڈّھے اُتو رہن اُس جائی

اماں بابے دی بھلیائی
اوہ ہُن کم اساڈے آئی

○

١٧

آ مل یار سارے میری
میری جان دُکھاں نیں گھیری

اندر خواب وچھوڑا ہویا خبر نہ پیندی تیری
سُنجی بن وِچ لُٹی سائیاں سُور[1] پلنگ نیں گھیری
مُلاں قاضی سانوں راہ بتاون دین بھرم دے پھیرے
ایہ تاں ٹھگ جگت دے جیا لاون جال چوفیرے
کرم شرع دے دھرم بتاون سنگل پاون پیریں
ذات مذہب ایہ عشق نہ پچھدا عشق شرع دا ویری
ندیوں پار مُلک سجن دا لوب[2] نیں گھیری
ستگور بیڑی پھڑی کھلوتی تیں کیوں لائیا دیری
بُلھا شاہ شوہ تینوں ملسی دِل نوں دیہہ دلیری
پیتم پاس تے ٹولناں کس نوں بُھل گیوں شکر دوپہری
آ مل یار سارے میری
میری جان دُکھاں نیں گھیری

---

(١) سُور شہنگ (پ: ص ٨٤، ک ١١٠)

(٢) لہر لوب (پ: ص ٨٣، ک ١١٠)

۱۸

آؤ فقیر دے میلے چلیے عارف کا سُن وا جا رے
انحد[1] سبد سُنتو بہور نگی تجیے بھیکھ بپیا جا رے
انحد وا جا سُرب ملاپی نرویری سرنا جا رے
میلے با ہجھوں میلا اوتر رُڑھ گیا مُول دیہا جا رے
کٹھن[2] فقیری رستہ عاشق قائم کرو من با جا رے
بندہ رب بہیواک مگر سُکھ سُبھا پڑا جہان برا جا رے

○

۱۹

آؤ سیّو رل دیوو نی ودھائی
میں بر پایا رانجھا ماہی

اج تاں روز مبارک چڑھیا
رانجھا ساڈے ویہڑے وڑیا
ہتھ کھونڈی موڈھے کمبل دھریا
چاکاں والی شکل بنائی

آؤ سیّو رل دیوو نی ودھائی
میں بر پایا رانجھا ماہی

مکٹ گؤاں دے وچ رل دا
جنگل جوہاں دے وچ رل دا
ہے کوئی اللہ دے دل بھل دا
اصل حقیقت خبر نہ کائی

---

(۱) بدھائی

(الف: ص ۱۳۴، ک ۵۱)

آ ڈسیُورل دیہوٗنی وِدھائی

میں بَر پایا رانجھا ماہی

بُلّھے شاہ اِک سودا کیتا

پیتا زہر پیالہ پیتا

نہ کجھ لاہاں ٹوٹا لیتا

درد دُکھاں دی گٹھڑی چائی

آ ڈسیُورل دیہوٗنی وِدھائی

میں بَر پایا رانجھا ماہی

۲۰

ایس نیوں دی الٹی چال

صابر نیں جد نیوں لگایا
دیکھ پیا نیں کیہہ دکھلایا[1]
رگ رگ اندر کرم چلایا
زورا ور دی گل محال

ایس نیوں دی اُلٹی چال

ذکریا نیں جد پایا قہارا
جس[2] دم وجیا عشق نقارا
دھریا سر تے تکھا آرا
کیتا ایڈ زوال

ایس نیوں دی اُلٹی چال

جدوں یحییٰ نیں پائی جھاتی
رمز عشق دی لائی کاتی
جلوہ دِتا اپنا ذاتی
تن خنجر کیتا لال

---

(۱) وکھایا (الف: ص ۲۲۲، ک ۸۳)

(۲) جدوں (الف: ص ۲۲۲، ک ۸۳)

ایس نیوں دی اُلٹی چال

آپ اشارہ اکھ دا کیتا
تاں مدھوا منصور نیں پیتا
سُولی چڑھ کے درشن لیتا
ہویا عشق کمال
ایس نیوں دی اُلٹی چال

سُلیمان نوُں عشق جو آیا
مندرا ہتھوں[1] چا گوایا
تخت نہ پریاں دا پھر آیا
بھٹھ جھوکے[2] پیا بے حال
ایس نیوں دی اُلٹی چال

بُلھے شاہ بن چُپ چنگیری
نہ کر ایتھے ایڈ دیری
گل نہ بن دی تیری میری
چھڈ دے سارے وہم خیال
ایس نیوں دی اُلٹی چال

---

(۱) اُستھوں (پ: ص ۷، ک ۹)

(۲) بُھتے بے حال (پ: س ۲۲۰، ک ۱۲)

۲۱

ایسا جگیا گیان پلیتا

ناہم ہندو نہ تُرک ضروری
نام عشق دی ہے منظوری
عاشق نے ہر جیتا
ایسا جگیا گیان پلیتا

ویکھو ٹھگاں شور مچایا
جمناں مرناں چا بنایا
مُورکھ بُھلے رَولا پایا
جس نوں عاشق ظاہر کیتا
ایسا جگیا گیان پلیتا

بُلھا عاشق دی بات نیاری
پریم والیاں بڑی کراری
مُورکھ دی مت ایویں ماری
واک سخن چُپ کیتا
ایسا جگیا گیان پلیتا

۲۲

ایہ اچرج سادھو کون کہاوے
چھن چھن روپ کتے بن آوے

مکہ لنکا سہدیو کے بھیت دو لو کو ایک بتاوے
جب جوگی تم وصل کروگے بانگ کہے بھانویں نادو جاوے
بھگتی بھگت نتارو ناہیں بھگت سوئی جیڑا من بھاوے
ہر پرگٹ پرگٹ ہی دیکھو کیا پنڈت پھر بید سناوے
دھیان دھروایہ کافر ناہیں کیا ہندو کیا ترک کہاوے
جب دیکھوں تب اوہی اوہی بُلھا شوہ ہر رنگ سماوے

ایہ اچرج سادھو کون کہاوے
چھن چھن رُوپ کتے بن آوے

○

۲۳

ایہ دُکھ جا کہوں کس آگے
رُم رُم گھاؤ(۱) پریم کے لاگے

سکت سکت ہو رین وہانی
ہمرے پیا نیں پیڑ نہ جانی
کیا جانوں پیا کیا من بھانی

بلکت بلکت رین وہاسی
ہاسے وی گل پے گئی پھاسی
اک مرناں دُوجا جگدی ٹھانسی

کرت پھرت نت موہی وے موہی
کون کرے موہے سے دل جوئی
شام پیا میں دیتی ہوئی دھروئی

---

(۱) گہاؤ

(پ: ص ۹۲، ک ۱۲۷)

دُکھ جگ کے موہے پُوچھن آئے
جن کے پیا پردیس سُدھائے
ناں پیا آئے ناں پیا آئے
ایہ دُکھ جا کہوں کِس جائے
بُلھا شاہ گھر آ پیار یا
اِک گھڑی کو کرن(۱) گزاریا
تن من دھن جیا تیں پر واریا
ایہ دُکھ جا کہوں کس آگے
رُم رُم گھاہ پریم کے لاگے

○

---

(۱) قرن

(پ : ص ۹۲، ک ۱۲۷)

۲۴

ایس من میں آیو رے
دُکھ سُکھ سب ونجایو رے
ہار سنگار کو اگ لگا دن
تن پر ڈھانڈ مچایو رے
سُن کے گیاں کییاں ایساں باتاں
نام نشان تبھی ان گھاتاں
کُول وانگ میں کوکاں راتاں
تیں اجے بھی ترس نہ آیو رے
گل مرگانی سیس کھپریا
درشن کی بھیکھ منگن[1] چڑھیا
جوگن نام بھُولت[2] دھریا
انگ بھبھوت رمایو رے

---

(۱) اُٹھ
(۲) بھولٹ } (پ: ص ۹۸، ک ۱۳۱)

عشق مُلاں نیں بانگ سنائی
ایہ گل سُننی واجب آئی
کر کر صدق سجدے دل دھائی
منہ محراب ٹکایو رے

پریم نگر والے اُلٹے چالے
نیں موتی بھر خوشیاں نالے
آن[1] پھسی آپے وچ جالے
ہس ہس آپ کو ہایو رے

بُلھا شوہ سنگ پیت لگائی
جی جامے[2] وی دِتی سائی
مرشد[3] شاہ عنایت سائیں
جس دل، برمایو رے

ایسی من میں آیو رے
دُکھ سُکھ سب ونجایو رے
ہارسنگار کو اگ لگادن
تن پر ڈھانڈ مچایو رے

---

(۱) آپ
(۲) جامہ
(۳) میرا
} دپ: ص ۹۸، ک ۱۳۱)

ردیف ب

۲۵

بس کر جی ہُن بس کر جی
اک بات اساں نال ہس کر جی

تسی دل میرے وِچ وسدے ہو[1]
اینویں[2] ساتھوں دُور کیوں نسدے ہو[3]
نا[4] ئے گھت جادو دل کھسدے ہو
ہُن کتول جا سُو[5] نس کر[6] جی[7]

بس کر جی ہُن بس کر جی
اک بات اساں نال ہس کر جی

---

(۱) ہی (۲) تد
(۳) وسدے (۴) تدوں
(۵) جائیو (۶) نکھنڈوے

(الف: ص ۱۲۸، ک ۴۲) ۔ (ب: ص ۳۹، ک ۳۴)

تسُی مویاں نوُں مار نہ مُکدے[1] سی[2]
کھدو[3] وانگ کھونڈی نت گُڈدے سی
گل کر دیاں دا[4] گل گھٹ دے سی
ہن[5] تیر لگاؤ کس کر جی
بس کر جی، ہُن بس کر جی
اک بات اساں نال ہس کر جی
تسُی چھپ دے ہو اساں پکڑے ہو
اساں نال زلف[6] دے جکڑے ہو
تسُی[7] ہے چھپن نوں تکڑے ہو
ہُن جان نہ ملدا نس کر جی
بس کر جی، ہُن بس کر جی
اک بات اساں نال ہس کر جی

---

(۱) نکھنڈوا — (الف: ص ۲۸، ک ۴۲)
(۲) اے — (پ: ص ۳۹، ک ۳۴)
(۳) نت پینیلاں — (الف: ص ۱۲۸، ک ۴۲)
(۴) تاں
(۵) پنجر — (پ: ص ۳۹، ک ۳۴)
(۶) ایمے
(۷) کتول

بُلھا شوہ میں[1] تیری[2] بردی[3] ہاں[4]
تیرا[5] مکھ ویکھن نوں مردی ہاں[6]
نت[7] سو سو[8] منتاں کر دی ہاں[9]
ہن[10] بیٹھ پنجر وچ دھس کرجی
ہن بس کرجی بس کرجی
اک بات اساں نال ہس کرجی

---

(۱) ایس

(۲) تیرے

(۳) ہاں

(۴) بردے (الف: ص ۱۳۸، ک ۴۲)

(۵) تیرے

(۶) مردے

(۷) نت نت

(۸) بندی دانگن (پ: ص ۳۹، ک ۳۴)

(۹) ہاں (الف: ص ۱۲۸، ک ۴۲)

(۱۰) کیہا تیر چلایو کس کرجی (پ: ص ۳۹، ک ۳۴)

۲۶

بُلّھا کیہ جانیں ذات عشق دی کون
نہ سوہاں[1] نہ[2] کم . بخیڑے[3] وہنجے جاگن سون

رب نجھے نوں میں گایاں ولواں من وچ کراں دعائیں
میں تے رانجھا اکّو کوئی لوکاں نوں ازمائیں
جس بیلے وچ بیلی وسے اُس دیاں لواں بلائیں
بُلّھا شوہ نوں پاسے چھڈ کے جنگل دل نہ جائیں

بُلّھا[4] کیہ جانیں ذات عشق دی کون
نہ سُوہاں نہ کم . بخیڑے وہنجے جاگن سون

---

(۱) سوتہاں
(۲) تے
(۳) اکھیڑے

(الف: ص ۱۰۶ ، ک ۲۴)

(۴) ایہ کافی نہیں ملدی (پ: گ ۱)

۲۷

بُلھّا کیہ جاناں مَیں کون

نہ مَیں مومن وِچ مسیتاں
نہ مَیں وِچ کفر دیاں ریتاں
نہ مَیں پاکاں وِچ پلیتاں
نہ مَیں موسیٰ نہ فرعون
بُلھّا کیہ جاناں مَیں کون

نہ مَیں اندر بید کتاباں
نہ وِچ بھنگاں نہ شراباں
نہ وِچ رنداں مست خراباں
نہ وِچ جاگن نہ وِچ سَون
بُلھّا کیہ جاناں مَیں کون

نہ وِچ شادی نہ غمناکی
نہ مَیں وِچ پلیتی پاکی
نہ مَیں آبی[۱] نہ مَیں خاکی
نہ مَیں آتش نہ مَیں پَون

---

(۱) اصلی (الف: ص ۲۶۷، ک ۱۱۴)

بُلھّا کیہ جاناں میں کون

نہ میں عربی نہ لاہوری
نہ میں ہندی شہر نگوری
نہ ہُندو نہ ترک پشوری
نہ میں رہندا وچ ندون

بُلھّا کیہ جاناں میں کون

نہ میں بھیت مذہب دا پایا
نہ[1] میں آدم حوّا جایا
نہ[2] میں اپنا نام دھرایا
نہ وچ بیٹھن نہ وچ بھون

بُلھّا کیہ جاناں میں کون

اول آخر آپ نوں جاناں
نہ کوئی دُوجا ہور پچھاناں
میتھوں ہور نہ کوئی سیاناں
بُلھّا شوہ کھڑا ہے کون

بُلھّا کیہ جاناں میں کون

---

(۱) ناہیں
(۲) ناہیں
} (پ: ص ۸۰، ک ۱۰۳)

۲۸

بنسی[1] کاہن اچرج بجائی

بنسی والیا چاکا رانجھا
تیرا سُر ہے سب نال سانجھا
تیریاں موجاں ساڈا مانجھا
ساڈی سُرتیں[2] آپ ملائی

بنسی کاہن اچرج بجائی

بنسی والیا کاہن کہاویں
سب دا نیک انوپ مناویں
اکھیاں دے وچ نظر نہ آویں
کیسی بکھڑی کھیل رچائی

---

(۱) بنسی اچرج

(الف : ص ۱۸۵ ، ک ۶۷)

(۲) تن

(پ : س ۷۱ ، ک ۶۶)

بنسی کاہن اچرج بجائی

بنسی سب کوئی سُنے سناوے
اِرتھ اِس کا کوئی ورلا پاوے
جو کوئی انحد کی سُر پاوے
سو اِس بنسی کا سودائی

بنسی کاہن اچرج بجائی

سُنیاں بنسی دیاں گھنگوراں
کُوکاں تن من وانگوں موراں
ڈِٹھیاں اِس دیاں توڑاں جوڑاں
اِک سُر دی سب کلا اٹھائی

بنسی کاہن اچرج بجائی

اِس بنسی دا لمّاں لیکھا
جس نیں ڈھونڈا تِس نیں دیکھا
شادی اِس بنسی دی ریکھا
ایس وجودوں صفت اُٹھائی

بنسی کاہن اچرج بجائی

اِس بنسی دے پنج ست تارے
آپ اپنی سُر بھردے سارے
اِک سُر سب دے وِچ دم مارے
ساڈی اِس نیں ہوش بھلائی

بنسی کاہن اچرج بجائی

سُلجھا پیچ پئے ____ تکرار
بوہے آن کھلوتے یار
رکھیں کلمے نال بیوپار
تیری حضرت بھرے گواہی

بنسی کاہن اچرج بجائی

۲۹

بوڑھیں[۱] دے طبیبا مینڈی خبر گئیے
تیرے عشق نچایا کر تھیّا تھیّا

عشق ڈیرا میرے اندر کیتا
بھر کے زہر پیالہ میں[۲] پیتا
جھبدے آنویں وے طبیبا نہیں تے میں مر گئیا
تیرے عشق نچایا کر تھیّا تھیّا

چھپ گیا سورج باہر رہ گئیا[۳] لالی
ہوواں میں صدقے مُڑ جے دیں وکھالی
میں بُھل گئیا تیرے نال نہ گئیا
تیرے عشق نچایا کر تھیّا تھیّا

تیرے عشق دی سار وے میں نہ جاناں
ایہہ سر آیا اے میرا بیٹھ وداناں

---

(۱) پہلا مصرعہ کوئی نہیں — (پ: ص ۲۶، ک ۱۹)

(۲) میں۔ کوئی نہیں — (۳) رہیا (الف: ص ۱۳۴، ک ۵۲)

(۴) مِلدا اے۔

سٹ پئی عشق دی تاں کوکاں دِیّا
تیرے عشق نچایا کر تھیّا تھیّا

ایس[۱] عشق دے کولوں ساںوں ہٹک نہ مائے
لاہو جاندڑے بیڑے موڑ کون ہٹائے
میری عقل بھُلی نال موہانیاں دے گئیا
تیرے عشق نچایا کر تھیّا تھیّا

ایس[۲] عشق دی جھنگی وِچ مور بولیندا
سانوں کعبہ تے قبلہ پیارا یار دسیندا
سانوں گھائل کرکے پھیر خبر نہ لئیا
تیرے عشق نچایا کر تھیّا تھیّا

بُلّھا[۳] شاہ عنایت دے بہہ بُوہے
جس[۴] پہنائے سانوں ساوے سُوہے
جاں[۵] میں ماری اُڈاری مل پیا وہیا
تیرے عشق نچایا کر تھیّا تھیّا

---

(۱) ایہ بند نہیں مِلدا (۲) ایہہ بند نہیں مِلدا

(۳) بُلّھا شوہ آندا نی مینوں آپ عنایت ہوئی
(۴) جس مینوں پہنائے نی کوئی سالو سوئی
(۵) جاں میں لاہی آندی نی مینوں میا دیا

(الف: ص ۱۳۴، ک ۵۲)

۳۰

بھر دا ساکیہ آشنائی دا
ڈر لگدا بے پرواہی دا

ابراھیم چخا وچ پائیو
سلیمان نوں بھٹھ جھکائیو
یونس مچھی توں نگلائیو
پھڑ یوسف مصر وکائی دا

بھر دا ساکیہ آشنائی دا
ڈر لگدا بے پرواہی دا

زکریا سر کلوتر چلائیو
صابر دے تن کیڑے پائیو
صنعاں گل زنار پوائیو
کتے الٹا پوش لہائی دا

بھر دا سا کیہ آشنائی دا
ڈر لگدا بے پرواہی دا

پیغمبر تے نور اُپایئو
نام امام حسینؑ دھرائیو
جُھولا جبرائیل جُھلائیو
پھر پیاسا گلا کٹائی دا

بھر دا سا کیہ آشنائی دا
ڈر لگدا بے پروائی دا

جا زکریا رُکھ چھپایا
چھیناں اُس دا بُرا منایا
آرا اسر تے چاڑ گایا
سنیں رُکھ چرائی دا

بھر دا سا کیہ آشنائی دا
ڈر لگدا بے پرواہی دا

یحییٰ اُس دا یار کہایا
نال اُوسے دے نیوں لگایا
راہ شرع دا اُن بتلایا
سر اُسدا تھال کٹائی دا

بھر دا سا کیہ آشنائی دا
ڈر لگدا بے پرواہی دا

بُلھا شوہ ہُن صحیح سنجھاتے ہیں
ہر صورت نال پچھلاتے ہیں
کتے آتے ہیں کتے جاتے ہیں
ہُن میتھوں بُھل نہ جائی دا

بھروا ساکیہ آشنائی دا
ڈر لگدا بے پرواہی دا

۳۱

بھیناں[1] میں کت دی[2] ہٹی

پڑی پچھے پچھواڑے رہ گئی ہتھ وچ رہ گئی جُٹی

اگے چرخہ پچھے پیڑا میرے[3] ہتھوں تند تڑُٹی

بھیناں میں کت دی ہُٹی

داج[4] جو اہرا ساں کیہ کرناں جس پریم کٹوائی مُٹھی

اوہو[5] چور میرا پگڑ منگاؤ جس میری جند کُٹھی

بھیناں میں کت دی ہُٹی

بھلا ہویا میرا چرخہ ٹُٹا میری جند عذابوں چُھٹی

بُلّھا شوہ نیں ناچ نچائے اوتھے دُھم پئی کڑ کُٹی

بھیناں میں کت دی ہُٹی

---

(۱) میاں (۲) مُٹھی (الف: ص ۲۴۹، ک ۹۹)

(۳) ہتھ میریوں سے ورھیاں وچ لاہی کانگ مریندا جُھٹی : (پ: ص ۲۰، ک ۱۱)

(۴) مصرعہ نہیں مِلدا (پ: ص ۲۰، ک ۱۰)

(۵) میرا اوہو چور پکڑ لیاؤ (۶) کر کُٹی (الف: ص ۲۴۹، گ ۹۹)

(۷) رل مل سیاں پانی گیاں میں وچلی دو گھڑا بھٹی (پ: ص ۳۰۔ک ۱۱)

(۸) بھوندا بھوندا میرا اُودراڈ کا چپ اُدھی تند تُٹی عاشق بڑا معشوق قصائی میں میں کردی کُٹھی

۳۲

بھاویں جان نہ جان وے ویہڑے آوڑ میرے
میں تیرے قربان وے ویہڑے آوڑ میرے
تیرے جیہا مینوں ہور نہ کوئی
ڈھونڈاں جنگل بیلا روہی
ڈھونڈاں تا سارا جہاں وے ویہڑے آوڑ میرے
میں تیرے قربان وے ویہڑے آوڑ میرے
لوکاں دے بھانیں چاک مہیں دا
رانجھا تاں لوکاں وچ کہیندا
ساڈا تاں دین ایمان وے ویہڑے آوڑ میرے
میں تیرے قربان وے ویہڑے آوڑ میرے
ماپے چھوڑ لگی لڑ تیرے
شاہ عنایت سائیں میرے
لائیاں دی لج پال[۱] وے ویہڑے آوڑ میرے
میں تیرے قربان وے ویہڑے آوڑ میرے

---

(۱) جان دے (الف: ص ۳۲۔ ک ۴۱)

۳۳

بے حد رمزاں دَسّن دانی
ڈھولن ماہی
میم دے اوہلے وَسّن دانی
ڈھولن ماہی
اولیاء منصور کہاوے
رمز انا الحق آپ بتاوے
آپے آپ نوُں سولی چڑھاوے
تے کول کھلوکے ہسّن دانی
ڈھولن ماہی
بے حد رمزاں دسّن دانی
ڈھولن ماہی
میم دے اوہلے وسّن دانی
ڈھولن ماہی

ردیف پ

۳۴

پانی بھر بھر گئیاں سبھے آپو دار اپنی وار اپنی وار
اِک بھر آئیاں اِک بھر چلیاں اک کھلیاں بانہہ پسار

ہار حمیلاں پئیاں گل وچ
باہیں چھنکے چوڑا
کنیں ٹِک ٹِک مچھّریاے
سب اڈنبرا کوڑا

اگے شوہ نے جھات نہ پائی اینویں گیا سنگار !
پانی بھر بھر گئیاں سبھے آپو دار اپنی وار !

ہتھیں مہندی پیریں مہندی
سر تے دھڑی گُندائی
تیل پُھلیل پاناں دا بیڑا
وندیں مسی لائی
کوئی جو سد پیونیں ڈاہڈی وسریا گھر بار
پانی بھر بھر گئیاں سبھے آپو اپنی وار
بُتھا شوہ دے پندھ پویں جے
تاں توں راہ پچھانیں
پوں ستاراں پا سیوں منگدا
دا پیا ترے کانیں
گُنگی ڈوری کملی ہوئی جان دی بازی ہار
پانی بھر بھر گئیاں سبھے آپو اپنی وار

۳۵

پتیاں لکھوں گی میں شام نوں پیا مینوں نظر نہ آوے[1]
آنگن بناڈرا آڈنا ناکت بدھ رین وہا وے
کاغذ کروں لکھ واں[2] منتے نین آنسو لاوَں
برہوں جاری ہوں جری دل پھوک جلاوَں
پاہندے[3] پنڈت جگت کے پچھ رہیاں سارے
بید پوتھی کیا دوس ہے الٹے بھاگ ہمارے
نیند[4] گئی کتے دیس نوں اوہ بھی ویران ہمارے
مت سفنے بیں آملے اوہ نیندن کھڑی
رورو جیولا وندیاں غم کرنی آں دوناں
نینوں نیر ناں چلے کسے کیا کیتا ٹوناں
پیڑ[6] پرائی جس رہی دکھ رُمّ رُمّ جاگے
بے دردی باہیں ٹوہ کے مڑ پاپچھے بھاگے

---

(۱) آڈ
(۲) پنڈت پاہندے
(۳) بند کوئی نہیں ملدا۔
(۴) دم داس
(۵) بند کوئی نہیں ملدا
(۶) بند کوئی نہیں ملدا
(دپ: ص ۹۳، ک ۱۲۹)

بھائیا وے جو تشیا اک بات سچی بھی کہیو[1]
جو ہیں ہینی کرم دی تسی پچھکے ہو رہیو
اک[2] ہنیری کوٹھڑی دوجا دیوانہ یاتی
بانہوں پھڑکے لے چلے کوئی سنگ نہ ساتھی
بھج[3] سکاں نہ بھج جاں ہیچ عشق فقیری
دو لڑی تلڑی چولڑی گل پریم زنجیری
پاپی[4] دونوں گم ہوئے سر لاگی جانی
گئے عنایت قادری ہیں پھر کٹھن کہانی
اک نقراندی گودڑی گئے پریم دے دھاگے
سکھیا ہووے پی سنویں کوئی دکھیا جاگے
دست[6] پھلاندی ٹوکری کوئی لیو بپاری
دردرہو کا دے رہیاں سب چیتن ہاری
پریم نگر چل وسیئے جتھے کنت ہمارا
بُلھا شوہ توں منگ نی باں جے وے نظارا
پتیاں لکھوں گی میں شام نوں پیا مینوں نظر نہ آوے
آنگن بنا ڈر آوناں کت بدھ رین دہارے

---

(۱) کیہو (۲) بند کوئی نہیں ملدا۔
(۳) بند کوئی نہیں ملدا۔ (۴) 〃 〃 〃 〃 } (الف: ص ۲۴۔ ک ۳۷)

(۵) 〃 〃 〃 〃 (۶) 〃 〃 〃 〃 〃 (ب: ص ۹۳۔ ک ۱۲۹)

(۷) من مولی مُن پُوچھے بُلھا شوہ کا دوارا پریم نگر موں آپنے کمانوں کنت کنارا۔
(ب: ص ۹۳۔ ک ۱۲۹)

۳۶

پردہ کس توں راکھی دا
کیوں اوہلے بہ بہ جھاکی دا

پہلوں آپے ساجن سلبجے(۱) دا
ہُن دسنائیں سبق نمابجے(۲) دا
ہُن آیا آپ نظارے نوں
وِچ بیلی بن بن جھاکی دا

پردہ کس توں راکھی دا
کیوں اوہلے بہ بہ جھاکی دا

شاہ شمس دی کھل لُہائیو
منصور نوں چا سولی دوائیو
زکریئے سر کلوتر دھرائیو
کیہ لیکھا رہیا باقی دا

پردہ کس توں راکھی دا
کیوں اوہلے بہ بہ جھاکی دا

---

(۱) ساجی (۲) نماجی۔ (الف: ص ۲۳۶، ک ۸۸)

کن کہیا فیکون کہا یا
بے چوُنی دا چوُن بنایا
خاطر تیری جگت بنایا
سر پر چھتر لولاکی دا
پردہ کس توں راکھی دا
کیوں اوہلے بہ بہ جھاکی دا
ہُن ساڈے وَل وِکھایا اے
نہ رہیندا چھپا چھپایا اے
کتے بُلھا نام دھرایا اے
وچ اوہلا رکھیا خاکی دا
پردہ کس توں راکھی دا
کیوں اوہلے بہ بہ جھاکی دا

۳۷

پڑتا لیوہن عاشق کیہڑے
نیوں لگا مت گئی گواتی
نَحۡنُ اقرب ذات پچھاتی
سائیں[۳] ہبی شاہ رگ توں نیڑے
پڑتا لیوہن عاشق کیہڑے
ہیرے ہو مُڑ رانجھا ہوتی
ایہ گل ورلا جانے کوئی
چُک پئے سب جھگڑے جھیڑے
پڑتا لیوہن عاشق کیہڑے
ے براتاں راتیں جاگن[۵]
نُور نبی دے برسن لاگن[۶]
ادہو دیکھ اساڈے جھیڑے[۷]

---

(۱) پڑتالی لا (۲) کون
(۳) اوتاں (۴) جانے تا
(۵) جاگے (۶) لاگے (۷) ویہڑے

(پ: ص ۴۴، ک ۴۳)

پڑتا لیو بُن عاشق کیہڑے

انا الحق آپ کہایا لوکا
منصور نہ وینداآپے ہوکا
مُلّاں بن بن آون نیڑے[1]
پڑتا لیو ہُن عاشق کیہڑے

بُلّھا شاہ شریعت[2] قاضی ہے
حقیقت[3] پڑھی راضی ہے
سائیں گھر گھر نیاؤں نبیڑے
پڑتا لیو بُن عاشق کیہڑے

○

---

(۱) پیڑے
(۲) شرع تے
(۳) تے
(۴) اوہ تے

(پ: ص ۴۴، ک ۴۳)

۳۸

پیاریا سانوں مٹھڑا نہ لگ دا شور ہُن میں تے راضی رہناں
پیاریا سانوں مٹھڑا نہ لگ دا شور
میں گھر کھلا شگوفہ ہور
ویکھیاں(۱) باغ بہاراں ہور
ہُن مینوں کجھ نہ کہناں
پیاریا سانوں مٹھڑا نہ لگ دا شور ہُن میں تے راضی رہناں
ہُن میں موئی نی میرئیے ماں
پونی میری لے گیا کاں
ڈوڈو(۲) کردی مگرے جاں
پُونی دے دئیں سائیں دے ناں
پیاریا سانوں مٹھڑا نہ لگ دا شور ہُن میں تے راضی رہناں
بُلھا سائیں دے نال پیار
مہرعنایت کرے ہزار
ایہو قول تے ایہو قرار
دلبر دے وِچ رہناں
پیاریا سانوں مٹھڑا نہ لگ دا شور ہُن میں تے راضی رہناں

---

(۱) ویکھو (۲) ہیں (۳) دُوجا مصرعہ اے (الف: ص ۱۳۵، ک ۵۳)

۳۹

پیا پیا کرتے ہمیں پیا ہوئے اب پیا کس نوں کہیئے

ہجر وصل ہم دونوں چھوڑے(۱) اب کس کے ہو رہیئے

پیا پیا کرتے ہمیں پیا ہوئے اب پیا کس کو کہیئے

مجنوں لال دیوانے وانگوں اب لیلیٰ(۲) ہو رہیئے

پیا پیا کرتے ہمیں پیا ہوئے اب پیا کس کو کہیئے

بلھا شاہ گھر میرے آتے اب کیوں طعنے سہیئے

پیا پیا کرتے ہمیں پیا ہوتے اب پیا کس کو کہیئے

○

---

(۱) چھوڑے

(۲) کیلا

(۳) آدے

(پ : ص ۹۷ . ک ۱۰۲)

۸۰

پیارے بن مصلحت اُٹھ جاناں
توُں کدیں تے ہو سیاناں

کر کے چادڑ چار دہاڑے
تھیسیں انت نماناں
ظُلم کریں تے لوک ستاویں
چھڈ دے ظُلم ستاناں

پیارے بن مصلحت اُٹھ جاناں
توُں کدیں تے ہو سیاناں

جس جس دا بی مان کریں توُں
سو بی ساتھ نہ جاناں
شہر خموشاں دے رخ ہمیشاں
جس دِ نج جگ سماناں

پیارے بن مصلحت اُٹھ جاناں
توُں کدیں تے ہو سیاناں

بھر بھر پُور لنگھاوے ڈاہڈا

ملک الموت مُھانا ناں

ایتھے ہین تنتے سب

ہیں اوگن ہار نمانا ناں

پیارے بن مصلحت اُٹھ جاناں

توُں کدئیں تے ہوسیاناں

بُلھا دشمن نال برے وچ

ہے دُشمن بل ڈھاناں

محبُوب ربانی کرے رسائی

خوف جائے ملکاناں

پیارے بن مصلحت اُٹھ جاناں

توں کدئیں تے ہوسیاناں

○

۴۱

پیار[1] یا سنبھل کے نیوں لا پچھوں[2] پچھتا دیں گا

جاندا جا نہ آدیں پھیر

اوتھے بے پرواہی ڈھیر

اوتھے[4] ڈیہل کھلوندے شیر

توں بھی پھڑیا جادیں گا

پیار یا سنبھل کے نیوں لا پچھوں پچھتا دیں گا

کھوہ[6] وچ یوسف پائیونیں

پھر[7] وچ بازار وکائیونیں

اک ائی مُل پُورا ئیونیں

توں کوڈی مُل پوائیں گا

---

(۱) وپیر (۲) بند نہیں مِلدا (۳) بند نہیں ملدا

(پ: ص ۳۳، ک ۲۶)

(۴) ڈہل (۵) وچ پھندا مل دالے (۶) یوسف پیلاں ہے

(۷) پھر (۸) وکا دیں

(الف: ص ۱۱۳، ک ۲۹)

پیاریا سنبھل کے نیوں لا پچھوں پچھتا دیں گا

نیوں[1] لا ویکھ زلیخا[2] لے

اوتھے عاشق تڑفن پے

مجنوں کر دا ہے ہے

توں اوتھوں کیہ لیا دیں گا

پیاریا سنبھل کے نیوں لا پچھوں پچھتا دیں گا

اوتھے[3] اکناں پوست لہائی وے

اِک آریاں نال چرائی وے

اِک سُولی پکڑ چڑھائی وے

اوتھے توں بھی سیس کٹا دیں گا

پیاریا سنبھل کے نیوں لا پچھوں پچھتا دیں گا

گھر کلالاں[4] دا تیرے پاسے

اوتھے آدن مست پیاسے

بھر بھر پیون پیالے[5] کاسے

توں بھی جی[6] للچا دیں گا

---

(۱) عشقے (۲) ہے

(۳) اوتھے (۴) کلالاں۔پیلاں ہے

(الف: ص ۱۱۳، ک ۲۹)

(۵) خاصے (پ: ص ۳۴، ک ۲٦) (٦) جیا (الف: ص ۱۱۳۔ک ۲۹)

پیاریا سنبھل کے نیوں لا پچھوں پچھتا دیں گا

دل بِرہُن گیوں گت لو
مِھلکے کیہ جاناں کیہ ہو
مستاں دے نہ کول کھلو
توُں بھی مست سداویں گا
پیاریا سنبھل کے نیوں لا پچھوں پچھتا دیں گا

بُھلیّا غیر شرع نہ ہو
سُکھ دی نیندر بھر کے سو
مُونہوں نہ اَنا الحق گو
چڑھ سُولی ڈھوے[۳] گا دیں گا
پیاریا سنبھل کے نیوں لا پچھوں پچھتا دیں گا

○

---

(۱)، پاس
(۲)، توں گر
(۳)، ڈھولا

(الف: ص ۱۱۳، ک ۲۹)

۴۲

تاہنگ ماہی دی جلیاں
نت کانگ اُڈاواں کھلیاں

کوڈی دمڑی پلے نہ کائی
پارو ہنجن نُوں میں سدھرائی
نال ملاحاں دے نہیں آشنائی
جھیڑ(۱)اں کراں وَلّیاں

تاہنگ ماہی دی جلیاں
نت کانگ اُڈاواں کھلیاں

نیں چندل دے شور کنارے
گھُمن گھیر وچ ٹھاٹھاں مارے
ڈب ڈب موئے تارو بھارے
جے شور کراں تاں جھلیاں

تاہنگ ماہی دی جلیاں
نت کانگ اُڈاواں کھلیاں

---

(۱) جھیڑا (پ : ص ۳۷ : ک ۳۱)

نیں چندل دے ڈوہنگے پاہے
تارو غوطے کھاندے آہے
ماہی مُنڈے پار سدھائے
میں کیوں رہیاں کلیاں

تاہنگ ماہی دی جلیاں
نت کانگ اُڈاواں کھلیاں

نیں چندل دیاں تارو پھاٹاں
کھلی اُڈیکاں ماہی دیاں واٹاں
عشق ماہی دے لائیاں چاٹاں

تاہنگ ماہی دی جلیاں
نت کانگ اُڈاواں کھلیاں

پار جھناؤں جنگل بیلے
اوتھے خونی شیر بگھیلے
جھب رب مینوں ماہے میلے
میں ایس فکر وچ گلیاں

تاہنگ ماہی دی جلیاں
نت کانگ اُڈاواں کھلیاں

---

(۱) کوئی قافیہ نہیں مِلدا۔

(پ: ص ۳۷، ک ۳۱)

ادھی رات لٹکدے تارے
اِک لٹکے اِک لٹکن ہارے
میں اُٹھ آئی ندی کنارے
ہُن پار لنگھن نوں کھلیاں

تاہنگ ماہی دی جلیاں
نت کانگ اُڈاواں کھلیاں

میں من تارو سار کیہ جاناں
ونجھ چپّہ نہ تُلہ پورا ناں
گھُمن گھیر نہ ٹانگ[1] ٹکا ناں
رو رو ہتھاں تلیاں

تاہنگ ماہی دی جلیاں
نت کانگ اُڈاواں کھلیاں

بُلھا شوہ گھر میرے آوے
ہار سنگار میرے من بھاوے
مُنہ مُکٹ[2] متھے تلک لگاوے
جے ویکھے تاں میں بھلیاں

تاہنگ ماہی دی جلیاں
نت کانگ اُڈاواں کھلیاں

---

(۱) ٹانک (۲) مکٹ

(پ: ص ۳۷، ک ۳۱)

۴۳

تُسی آؤ مِلو[1] میری پیاری
میرے ٹُرنے دی ہوئی تیاری
سبھے[2] رل کے ٹورن آئیاں
مائیاں[3]، پھوپھیاں چاچیاں تائیاں
سبھے روندیاں زار وزاری
میرے ٹرنے دی ہوئی تیاری
سبھے[4] آکھن ایہ گل جانیں
رہویں[5] توں ہر دم ہو نمانیں

---

(۱) وچ نہیں مِلدا

(۲) سب

(۳) وچ نہیں مِلدا (پ: ص ۶۴، ک ۶۸)

(۴) سب

(۵) رہویں ہر دم ہو نمانی

(الف: ص ۵، ک ۷)

تاہیئں نگیس گی او تھے پیاری
میرے ٹُرنے دی ہوئی تیاری
سبھے ٹُرگھراں نوں مُڑیاں[1]
میں ہو اک اِکلڑی[2] ٹُریاں
ہو ڈاروں میں کُونج نیاری
میرے ٹُرنے دی ہوئی تیاری[3]
بُلھا شوہ میرے گھر آوے[4]
میں کُجّی نوں لے گل لاوے[5]
اِکو شوہ دی[6] اسے بات نیاری
میرے ٹرنے دی ہوئی تیاری

○

---

(۱) گیاں . (پ: ص ۶۲، ک ۶۸
(۲) اک اکلڑی
(الف: ص ۵۷، ک ۱۰)
(۳) تیاری
(۴) اوسی
(۵) لاوسی
(۶) دوہناں وچ غائب اے (پ: الف: ص ۶۲، ک ۶۸ ۔ ص ۵۷، ک)

۴۴

تُسی کرو اساڈی[2] کاری
کسی ہو گئی دیدن بھاری

اوہ گھر میرے وِچ آیا
اوس[4] آمینوں بھرمایا
پُچھو جادو ہے کہ سایا
اُس[5] توں لو حقیقت ساری

تُسی کرو اساڈی کاری
کسی ہو گئی دیدن بھاری

اُوہو[6] دل میرے وِچ وس دا
بیٹھا نال اساڈے ہس دا
پُچھاں باتاں[7] تے اُٹھ نس دا
لے بازاراں وانگ اُڈاری

---

(۱) ایہ دالف: ص ۱۰۷، ک ۲۶) (۲) میری کرو سویرے (پ: ص ۴۴، ک ۴۲)
(۳) ایہ دالف: ص ۱۰۷، ک ۲۶) (۴) اُس نے (۵) اُستو
(۷) تاں (۸) لینا دالف: ص ۱۰۷، ک ۲۶، (۶) ایہ بند نہیں مِلا } (پ: ص ۴۴، ک ۴۲)

تُسی کرد اساڈی کاری
کی ہو گئی دیدن بھاری

ییں شوہ[1] دریا واں پٹیاں
مٹھاٹھاں لہراں دے مُنہ گئیاں[2]
بھڑ[3] کے گھمن گھیر بھوئیاں[4]
پُر[5] برکھارین اندھاری

تُسی کرد اساڈی کاری .
کی ہو گئی دیدن بھاری

سیاں[6] ایڈ چھنچھر[7] چائے
تارے کھاریاں[8] ہیٹھ چھپائے
مُنج دیاں[9] رسیاں[10] نانگ بنائے
ابناں[11] سحراں توں بلہاری

تُسی کرد اساڈی کاری
کی ہو گئی دیدن بھاری

---

(۱) ہن میں
(۲) لیاں
(۳) بگڑ
(۴) اُپر
(۵) اُبر

(٦) دے تو کیسے
(۷) خنجر (۸) کھاری
(۹) دی
(۱۰) رسی
(۱۱) اہناں

(الف: ص ۱۰۷، ک ۳٦)

ایہ جو مُرلی کاہن دجائی
دل[1] میرے نوں چوٹ لگائی
آہ دے[2] نعرے کردی آہی
میں رووان زارو زاری
تُسی کرو اساڈی کاری
کہی ہوگئی دیدن بھاری
عشق دیوانے لیکاں لائیاں
ڈاہڈیاں[3] گھنیاں ستھاں پائیاں
ہاں[4] میں بکری کول قصائیاں
رہیندا[5] اسم ہمیشہ بھاری[6]
تُسی کرو اساڈی کاری
کہی ہوگئی دیدن بھاری

(الف: ص ۱۰۷، ک ۲۶)

(۱) میرے دل
(۲) آہ سے
(۳) اُس نے
(۴) میں ہاں
(۵) سم ہمیشہ
(۶) بیت نیاری

عشق روہیلہ ناہیں چھپ دا
اندر دھریا بنیں(۲) نچ دا
سینوں دیہو سنہیڑا سچ دا
میری(۳) کرو کوئی غم خواری
تسی کرو اساڈی کاری
کی ہو گئی دیدن بھاری
میں(۴) کیہ لہر محبت جاناں
سیاں کر دیاں زور تہگاناں
گل گل میوہ کیہ ہدواناں
کیہ کوئی وید پساری
تسی کرو اساڈی کاری
کی ہو گئی دیدن بھاری

---

(۱) ایہ بند نہیں ملدا (الف: ص ۱۰۸، ک ۲۶)

(۲) باہر
(۳) اوہدی
(۴) میں آیا تی (پ: ص ۴۴، ک ۴۲)
(۵) ایہ کیوں
(۶) کیا گل

نوشوہ[1] جس دا بانس بریلی
ٹُٹی ڈالوں رہی اکیلی
کُوکے بیلی بیلی بیلی
اوہدی[2] کرے کوئی دلداری
تسُی کرو اساڈی کاری
کی ہو گئی ویدن بھاری
بُلھا شوہ دے بھے میں جاواں
اپنا سر دھڑ پھیر نہ پاواں
اوتھے جاواں پھیر نہ آواں[3]
ایتھے اینویں عمر گزُاری
تسُی کرو اساڈی کاری
کی ہو گئی ویدن بھاری

○

---

(۱) جس دا نوشوہ (پ: ص ۴۴، ک ۴۲)

(۲) میری
(۳) آواں } (الف: ص ۱۰۸، ک ۲٦)
(۴) پاواں

۷۵

توں کدھروں آیا کدھر جاناں
اپنا دس ٹکاناں
جس ٹھانے دا توں مان کریں
تیرے نال نہ جاسی ٹھاناں
ظلم کریں تے لوک ستا دیں
کسب پھڑیو لُٹ کھاناں
مجبوب سُبحانی کرے آسانی
خوف جائے ملکاناں
شہر خموشاں دے چل وسئے
جتھے مُلک سماناں
بھر بھر پور لنگھا دے ڈاہڈا
ملک الموت مہاناں
کرے چادڑ چار دیہاڑے
اوڑک توں اُٹھ جاناں
اہناں سبناں تھیں اے بُلھا
اوگن ہار پُوراناں
توں کدھروں آیا کدھر جاناں
اپنا دس ٹکاناں

۴۶

توُں نہیُوں ہیں ناہیں
وے سجناں
توُں نہیُوں ہیں ناہیں
کھولے دے پرچھاویں وانگوں گھوم رہیا من ماہیں
توُں نہیُوں ہیں ناہیں
وے سجناں
توُں نہیُوں ہیں ناہیں
جاں بولاں توُں نائے بولیں چُپ کراں من ناہیں
توُں نہیُوں ہیں ناہیں
وے سجناں
توُں نہیُوں ہیں ناہیں
جاں سواں تے نالے سونویں جاں ٹُراں توں راہیں
توُں نہیُوں ہیں ناہیں
وے سجناں
توُں نہیُوں ہیں ناہیں
بُلھا شوہ گھر آیا ساڈے جندڑی گھول گھمائیں
توُں نہیُوں ہیں ناہیں
وے سجناں
توُں نہیُوں ہیں ناہیں

(۱) پی (الف: ص ۲۵۵، ک ۴-۱)

۴۷

تیں کت پر پاؤں پسارا اے
کوئی دم کا اہناں گزارا اے

اِک پلک جھلک دا میلا اے
کجھ کر لے ایہو ویلا اے
ایہ گھڑی غنیمت دیہاڑا اے

تیں کت پر پاؤں پسارا اے
کوئی کام کا اہناں گزارا اے

اِک رات سراں دا رہناں اے
ایتھے آ کر پھُل نہ بہناں اے
کل سب دا کوچ نقارا اے

تیں کت پر پاؤں پسارا اے
کوئی دم کا اہناں گزارا اے

---

(۱) ساری کافی کوئی نہیں مِلدی

(الف)

اوس نکانوں آیا ہیں
ایتھے آدم بن سمایا ہیں
ہن چھڈ مجلس کوئی کارا اے

تیں کت پر پاؤں پسارا اے
کوئی دم کا اہناں گزارا اے
بُلھا شوہ ایہ بھرم تمہارا اے
سر چُکیا پربت بھارا اے
اُس منزل راہ نہ کھاڑا اے
تیں کت پر پاؤں پسارا اے
کوئی دم کا اہناں گزارا اے

ردیف ٹ

۴۸

ٹک بُوجھ کون چھپ آیا اے
کس بھیکھی بھیکھ وٹایا اے

جس نہ درد دی بات کہی
اُس پریم نگر نہ جھات پئی
اُوہ[۱] ڈُب موئی سب گھات گئی
اوہ کیوں چندری نے جایا اے

ٹک بوجھ کون چھپ آیا اے
کس بھیکھی بھیکھ وٹایا اے

---

(۱) اوہ بھال مریٔ (الف : ص ۱۷۹، ک ۶۲)

(۲) جنذی (پ : ص ۲ د، ک ۵۳)

مانند[1] پلاس بنائیو ای
میری[2] صورت چالکھائیو ای
مُکھ کالا کر دکھلائیو ای
کیا[3] سیاہی رنگ لگایا اے

ٹُک بُوجھ کون چھپ آیا اے
کس بھیکھی بھیکھ وٹایا اے

اِک ربّ داناں خزانہ اے
سنگ[4] چوراں یاراں دانہ اے
اُس رحمت دا خصمانہ اے
سنگ خوف رقیب[5] بنایا اے

ٹُک بُوجھ کون چھپ آیا اے
کس بھیکھی بھیکھ وٹایا اے

---

(۱) پلاس مانند
(۲) کرکر بات } (پ : ص ۵۱، ک ۳)

(۳) اس
(۴) ٹھگ } (الف : ص ۱۷۹، ک ۶۴)

(۵) رفیق

(پ : ص ۵۲ ۔ ک ۳)

دُوئی[1] دُور کرو کوئی شور نہیں
ایہ تُرک ہندو کوئی ہور نہیں
سب ساد[2] کہو کوئی چور نہیں
ہر گھٹ[3] وچ آپ سمایا اے

ٹک بُوجھ کون چھپ آیا اے
کس بھیکھی بھیکھ وٹایا اے

اینوں قصے کاہنوں گھڑ نائیں[4]
تے[5] گلستاں بوستاں پڑھنائیں
اینوں بے مُوجب کیوں لڑ نائیں[6]
کس الٹا دید[7] پڑھایا اے

ٹک بُوجھ کون چھپ آیا اے
کس بھیکھی بھیکھ وٹایا اے

---

(۱) دُور دُور (پ: ص ۲ ۵، ک ۳)

(۲) لُٹو سکھو (الف: ص ۱۷۹، ک ۶۲)

(۳) ہر گھٹ گھٹ، کھو (پ: ص ۵۲، ک ۳)

(۴) کرنائیں (الف: ص ۱۷۹، ک ۶۲)

(۵) ایجے (ص ۵۳، ک ۵۳)

(۶) زبانیں (پ: ص ۵۲، ک ۵۳)

(۷) بھید (الف: ص ۱۷۹، ک ۶۳)

شریعت ساڈی دائی اے
طریقت[1] ساڈی مائی اے
اگوں حق حقیقت آئی اے
اتے معرفتوں کجھ[2] پایا اے

ٹک بُوجھ کون چھپ آیا اے
کس بھیکھی بھیکھ وٹایا اے

ہے ورلی بات بتاون دی[3]
تسیں[4] سمجھو دل تے لاون[5] دی
کوئی گت دسو[6] اس باون دی
ایہ کاہنوں[7] بھیت بنایا اے

ٹک بُوجھ کون چھپ آیا اے
کس بھیکھی بھیکھ وٹایا اے

---

(۱) حقیقت
(۲) بجرا
(۳) گی
(۴) تم
} (پ: ص ۵۲، ک ۵۳)

(۵) پڑ
(۶) وسواس
(۷) کیوں
} (الف: ص ۱۷۹، ک ۶۲)

ایہ پڑھناں علم ضرور ہویا
پر(۲) دسناں نا منظور ہویا
جس وسیا(۳) سو منصور ہویا
اس(۴) سولی پکڑ چڑھایا اے

ٹک بوجھ کون چھپ آیا اے
کس بھیکھی بھیکھ وٹایا اے

میں نوں(۵) کسب نہ فکر تمیز کیتا
دکھ(۶) تن عارف بایزید کیتا
کر زہد کتاب(۷) مجید کیتا
کسے بے محنت نہیں پایا اے

ٹک بوجھ کون چھپ آیا اے
کس بھیکھی بھیکھ وٹایا اے

---

(۱) جو کیا
(۲) دوجا کتنا
(۳) کیا
(۴) اوہ
(۵) مجھے کسب فکر تاکید
(۶) دُکھ
(دپ: ص ۵۲، ک ۵۴) [(۱) تا (۶)]

(۷) کُتب (الف: ص ۱۷۹، ک ۶۲)

اس دُکھ[1] سے کجرک بھاگیں گا
رہیں[2] سُتا کد توُں جاگیں گا
پھیر اُٹھ[3] دا رودن لاگیں گا
کسے غفلت مار سُلایا[4] اے

ٹک بُوجھ کون چھپ آیا اے
کس بھیکھی بھیکھ وٹایا اے

غ ع دی صورت اِک ٹھہرا
اِک نقطے دا ہے فرق[5] پڑا
جو[6] نقطہ دل تھیں دُور کرا
پھر[7] غین و عین جتایا اے

ٹک بُوجھ کون چھپ آیا اے
کس بھیکھی بھیکھ وٹایا اے

---

(۱) (الف: ص ۱۸۰، ک ۶۲)

(۲) رہوں سویا
(۳) آہندا
(۴) گوایا
(۵) پیچ
(۶) اوہ
(۷) ذرہ ع غ

(پ: ص ۵۲، ک ۵۳)

جھڑا من وچ لگا دُوآرے
ایہہ کون کہے میں[1] مُو آرے
تن سب عنایت ہو آرے
بھر بُلھا نام دھرایا اے
ٹک بُوجھ کون چھپ آیا اے
کس بھیکھی بھیکھ وٹایا اے

○

---

(۱) من
(پ: ص ۵۲، ک ۵۳)
(۲) عنایت سب تن
(الف: ص ۱۸۰، ک ۶۲)

۴۹

ٹُونے[1] کامن کر کے نی میں پیارا یار مناداں گی
اُس[2] ٹُونے نوں پڑھ پھُوکاں گی
سُورج اگن جلاواں گی
ٹُونے کامن کر کے نی میں پیارا یار مناواں گی
اکھیّاں کاجل کالے بادل
بھواں[3] سے آگ لگاواں گی
ٹُونے کامن کر کے نی میں پیارا یار مناداں گی
اور[5] بساط نہیں کجھ میری
جوبن دھڑی گُندا واں گی
ٹُونے کامن کر کے نی میں پیارا یار مناواں گی

---

(۱) اک ٹونا اچنبا گاواں گی
(پ: ص ۶۳، ک ۱۷)

(۲) ایہہ

(۳) بھواسنی (الف: ص ۱۲۶، ک ۳۱)

(۴) ایہہ بندہ کوئی نہیں ملدا (پ: ص ۶۳، ک ۷۱)

ست سمندر دل دے اندر
دل سے لہرا اُٹھاواں گی
ٹُونے کامن کرکے نِی میں پیارا یار مناواں گی
بجلی[1] ہو کر چمک ڈراواں
ہیں بادل گھر گھر جاواں گی
ٹُونے کامن کرکے نِی میں پیارا یار مناواں گی
عشق انگیٹھی ہرمل[2] تارے
سُورج اگن چڑھاواں گی
ٹُونے کامن کرکے نِی میں پیارا یار مناواں گی
نال نَیں[3] بیاہی ناں میں کواری
بیٹا گود کھڈاواں گی
ٹُونے کامن کرکے نِی میں پیارا یار مناواں گی
کُھتا لامکان دی پٹڑی اُتے
بہ کے نادو جاواں گی
ٹُونے کامن کرکے نِی میں پیارا یار مناواں گی

---

(۱) بدلی } (الف: ص ۱۲۶، ک ۳۹)
(۲) اسپند }

(۳) نا ہیں (پ: ص

(۴) بیڑی } (الف: ص ۱۲۶، ک ۳۹)
(۵) بجاواں }

ردیف ج

۵۰

جچر نہ عشق مجازی لاگے
سوئی سیوے نہ بن دھاگے
عشق مجازی داتا ہے
جس پچھے مست ہو جاتا ہے
عشق جنھاں دی ہڈیں پیندا
سوئی نر جیوت مر جاندا
عشق پتا تے ماتا اے
جس پچھے مست ہو جاتا اے
عاشق دا تن سُک دا جائے
میں کھڑی چند پُر کے سائے

ویکھ معشوقاں کھڑ کھڑ ہا سے
عشق بتال پڑھاتا ہے
جس[1] تے عشق ایہ آیا ہے
اوہ بے دس کر دکھلایا ہے
نشہ رُوم رُوم میں آیا ہے
اس وِچ نہ رتی اوہلا ہے
ہر طرف دسیندا مولا ہے
بُلھا عاشق بھی ہن تر دا ہے
جس فکر پیا دے گھر دا ہے
رب ملدا دیکھ اُچر دا ہے
من اندر ہویا جھاتا ہے
جس پچھے مست ہو جاتا ہے

○

---

(۱) دیکھو

(پ: ص ۸۶، ک ۱۱۶)

جس تن لگیا عشق کمال
ناچے بے سُر تے بے تال
دردمنداں نوں کوئی نہ چھیڑے
آپے اپنا دُکھ سہیڑے
جمناں جیوناں(۱) مُول ہگیڑے(۲)
اپنا بُوجھے آپ خیال
جس تن لگیا عشق کمال
ناچے بے سُر تے بے تال
جس نے دیس عشق دا کیتا
دُھر درباروں فتویٰ لیتا
جدوں(۳) حضوروں(۴) پیالہ پیتا
کُجھ نہ رہیا سوال جواب

---

(۱) جیون (الف: ص ۱۰۵، ک ۲۳) دپ: ص ۶۷، ک ۸)

(۲) اوکیہڑے۔ اوکھڑے دپ: ص ۶۷، ک ۸) (الف: ص ۱۰۵، ک ۲۳)

(۳) ظہوروں
(۴) کھیلے ہے } دپ: ص ۶۷، ک ۸)

جس تن لگیا عشق کمال

ناچے بے سُرتے بے تال

جس دے اندر وسیا یار

اُٹھیا یارو یار پُکار

نہ اوہ چاہے راگ نہ تار

اینویں بیٹھا کھیڈے[1] حال

جس تن لگیا عشق کمال

ناچے بے سُرتے بے تال

بُلھا شوہ نگر سچ پایا

جھُوٹھا رولا سب مُکایا

سچیاں کارن سچ سنایا[5]

پایا اُس دا پاک جمال

جس تن لگیا عشق کمال

ناچے بے سُرتے بے تال

---

(۱) الف ، پ

(۲) کافی ہی کوئی نہیں

(۳) شوہ دا } (الف : ص ۱۰۶ ، ک ۲۳)

(۴) جھوٹوں }

(۵) بنایا (پ : ص ۶۷ ، ک ۸)

(۶) کافی کوئی نہیں ملدی (گ : چھاپہ ۱۳۰۸ھ)

۵۲

جند گُڑ[1] کی دے منہ آئی

آپے ہیں توں حکمت لکھی آپے ہیں توں نیارا
گلاں سُن سُن تیریاں میرا عقل گیا اُڈ سارا
شریعت توں بے شریعت کر کے بھلی کھبنن وچ پائی
جند گُڑ کی دے منہ آئی

ذرّہ[2] عشق تساڈ اوس دا پربت کروں بھارا
اِک گھڑی دے ویکھن کارن چُک لیا جگ سارا
کیتی محنت ہل دی ناہیں ہُن کیہ کرے لوکائی
جند گُڑ کی دے منہ آئی

واویلا کیہ کرناں جند جو ساڈے سو[3] ساڑے
سُکھاں دا اِک پُولا ناہیں[4] دُکھاں دے کھلواڑے
ہونی سی جو اُس دن[5] ہوتی ہن کیہ کریئے بھائی

---

(۱) دو مصرعیاں دی دوہرائی اے م (الف: ص ۲۴۶، ک ۹۴
(۲) ذرا۔ وزنی (۳) (پ: ص ۵۵، ک ۵۵
(۴) جو (الف: ص ۲۴۶، ک ۹۴)
(۵) کابنہ (پ: ص ۵۵، ک ۵۵)

جند کڑکی دے منہ آئی

صلح[1] نہ من داوات[2] نہ پچھدا آکھ ویکھاں کیہ کر دا

گل[3] ہیں کملی تے اوہ کملا[4] ہن کیوں میتھوں ڈردا

اوہلے بہ کے رمز[5] چلائی دل نوں چوٹ لگائی

جند کڑکی دے منہ آئی

سینے بان دھندالاں[6] گل وچ اس حالت وچ جالاں

چاچا سر بھوئیں تے ماراں رو رو یار سنبھالاں

اگے بھی[8] ستیاں نیں نیوں لگایا کہ میں ہی[9] پریت لگائی

جند کڑکی دے منہ آئی

جگ وچ روشن تساڈا عاشق توں کیوں نسدے ہو

وسو رسو وچ بکل دے اپنا بھیت نہ دسدے ہو

وچکڑے وچکاروں پھڑ کے ہیں کر الٹی لٹکائی

جند کڑکی دے منہ آئی

---

(۱) تذابیں ب پ : ص ۵۵، ک ۵۵ صلاح (الف : ص ۲۴۶، ک ۹۴)

(۲) بات (۳) کھلی (پ : ص ۵۵، ک ۵۵)

(۴) کلا آہا (پ : ص ۵۵، ک ۵۵)

(۵) تیر چلایا
(۶) دھندال } (الف : ص ۲۴۶۔ ک ۹۴)

(۷) یا (پ : ص ۵۵، ک ۵۵ (۸) ہور (الف : ص ۲۴۶۔ ک ۹۴)

اندر والیا باہر آویں باہوں پکڑ کھلوواں[1]
ظاہر امیتھوں[2] ٹکن چھپن[3] باطن کو[4] لے ہو واں
ایسے باطن پھٹی[5] زلیخا ایں باطن برلائی
جند کُڑکی دے منہ آئی

آکھیناں سی[6] آکھ سنائیاں مچلاسُن وا ناہیں
ہتھ مروڑاں پھاٹاں[7] تلیاں رو واں ڈھائیں ڈھائیں
لینئیں[8] تھیں[9] مُڑ دیناں آیا ایہ تیری بھلیائی[11]
جند کُڑکی دے منہ آئی

اِک اِک لہر اجہی آوے نہیں[12] دسنیاں سو دساں
سیج آکھاں[13] تاں سُولی پھاہا جھوٹھ کہاں تاں دساں
ایسی نازک بات کیوں آکھاں[14] کہندیاں ہووے پرائی
جند کُڑکی دے منہ آئی

وحی وسیلہ پاکاں دا تُسی آپے ساڈے ہووُ
جاگدیاں سنگ ساڈے[15] جاگو سواں تاں نالے سووُ
جس نیں تیں سنگ پریت لگائی کیہڑے سُکھ سوائی

---

(۱) میں (۲) ساتھوں (۳) ٹکدے (۴) چھیدے (۵) پھٹیاں
(۶) سو (۷) پھوڑاں (۸) لبنا (۹) سی (۱۰) سودینا۔
(۱۱) نا (۱۲) کہاں (۱۳) ناہیں (۱۴) آکھیاں (۱۵) کہاں
(۱۶) تُساڈے (الف: ص ۲۴۶، ک ۹۴)

جند گُڑ کی دے منہ آئی

ایسیاں[1] لیکاں لائیاں مینوں ہور کتی گھر گالے
اُپّر وارُوں[3] پادیں جھاتی دتیں پھیرین دو آ لے
ٹکّن[4] چھپّن تے چھلّ جادن ایہ تیری وڈیائی
جند گُڑ کی دے مُنہ آئی

تیرا[5] میرا نیاؤں نبیڑے رُوموں قاضی آوے
کھول کتاباں کرے تسلّی دُوہناں اک بتاوے
پھر میاں قاضی میرے اُتے ہیں قاضی بھرمائی
جند گُڑ کی دے منہ آئی

ٹھٹھا شوہ توں کیہا[6] جیہا[7] ہُن توں[8] کیہا میں کہی
تینُوں[9] جو میں ڈھونڈن لگی میں بھی آپ نہ رہی
پایا[10] ظاہر باطن تینوں باہر اندر روشنائی
جند گُڑ کی دے منہ آئی

---

(۱) ڈاہڈے
(۲) کتنی
(۳) مصرعہ نہیں
(۴) نیڑے دس
(۵) بند کوئی نہیں
(الف: ص ۲۴۶، ک ۹۴)

(۶) اویہا
(۷) مینوں
(۸) تیں جیہا نہ
(۹) تیں وچ گم
(پ: ص ۵۵، ک ۵۵)

(۱۰) جو جو دُکھ اساں ہُن ڈٹھے کہنوں پھول سنائی
(الف: ص ۲۴۶، ک ۹۴)

۵۳

جو رنگ رنگیا گوہڑا رنگیا مُرشد والی لالی او یار

آحد وچوں احمد ہویا وچوں میم نکالی او یار
دُر معانی وی دُھوم مچی ہے نیناں توں گھنڈ اٹھالی یار
جو رنگ رنگیا گوہڑا رنگیا مُرشد والی لالی او یار

سوُرۃ یٰسین مُزّمل والا بدلا گرج سنبھالی او یار
زلف سیاہ دے وِچ ید بیضا دے چمکار وکھالی او یار
جو رنگ رنگیا گوہڑا رنگیا مُرشد والی او یار

مُوتُوقَبلَ اَنتَ مُوتُو ہویاں مویاں نوُں پھیر جوالی او یار
بُلّھا شوہ میرے گھر آیا کر کر ناچ وکھالی او یار
جو رنگ رنگیا گوہڑا رنگیا مُرشد والی او یار

---

(۱) سُورت

(الف: ص ۱۴۴، ک ۵۶)

ردیف چ

۵۴

چُپ کر کے کریں گُزارے نوں
سچ سُن کے لوگ نہ سہندے نی
سچ آکھیے تاں گل پیندے نی
پھر سچے پاس نہ بہندے نی
سچ مِٹھا عاشق پیارے نوں
چُپ کر کے کریں گزارے نوں
سچ شرع کرے بربادی اے
سچ عاشق دے گھر شادی اے
سچ کردا نویں آبادی اے
جیہا شرع طریقت ہارے نوں

چُپ کر کے کریں گزارے نوں

چُپ عاشق توں نہ ہندی اے
جس آئی سچ سوگندی اے
جس ماہل سُہاگ دی گُندی اے
چھڈ دنیا کوڑ پسارے نوں
چُپ کر کے کریں گزارے نوں

بُلھا شوہ سچ بن بولے ہیں
سچ شرع طریقت پھولے ہیں
گل چوتھے پد دی کھولے ہیں
جیہا شرع طریقے ہارے نوں
چُپ کر کے کریں گزارے نوں

۵۵

چلو ویکھیے اُس مستانڑے نُوں
جدی ترنجناں دے دِچ پئی اے دُھم
اوہ تے مے وحدت وِچ رنگدا اے
نہیں پُچھدا ذات دے کیہ ہو تم
جدھا شور چوفیرے پیندا اے
اوہ کول تیرے نت رہیندا اے
نالے نَحْنُ اَقْرَبُ کہندا اے
نالے اکھے وَفِی اَنْفُسِکُمْ
چھڈ جھُوٹھ بھرم دی بستی نُوں
کر عشق دی قائم مستی نُوں
گئے پہنچ سجن دی ہستی نُوں
جیہڑے ہو گئے صُمٌّ بُکْمٌ عُمْیٌ

نہ تیرا اے نہ میرا اے(۱)
جگ فانی جھگڑا جھیڑا اے
بناں مُرشد راہبر کیہڑا اے
پڑھ فَاذْکُرُوْنِیْ اَذْکُرْکُمْ
بُلھے شاہ ایہ بات اشارے دی
جنھاں لگ گئی تاہنگ نظارے دی
دس پیندی گھر دنجارے دی
ہے یَدُ اللّٰہ فَوقَ اَیْدِیکُمْ

---

(۱) ایس قافیے نال تھلے دے مصرعے ، میاں احمد دین لوراں ضلع گجرات نیں دسے نیں تے آکھیا اے ایہ معتبر نیں۔

غیر مطبوعہ۔ صاحبزادہ بشیر احمد سجادہ نشین درگاہ خواجہ عمر بخش گوجرانوالہ کولوں ملیا۔

رکھ تقویٰ ذات الٰہی دا
وچ داغ نہ گھت سیاہی دا
بُو ہا مَل لے بے پرواہی دا
پڑھ فَاذْکُرُوْنِیْ اَذْکُرْکُمْ

ردیف ح

۵۶

حاجی[1] لوک مکے نوں جاندے
میرا رانجھا ماہی مکّہ
نی میں کملی ہاں
میں تے منگ رانجھے دی ہوئیاں
میرا[2] بابل کردا دھکا
نی میں کملی ہاں

---

(۱) ایہ کافی کوئی نہیں مل دی (پ ۱)

(۲) میرا۔ کوئی نہیں ملدا۔ (الف: ص ۱۱۳، ک ۲۸)

حاجی لوک مکے نوں جاندے
میرے گھر وِچ نوشوہ مکہ
نی میں کملی ہاں

وِچے حاجی وِچے گاجی
وِچے چور اُچکا
نی میں کملی ہاں

حاجی لوک مکے نوں جاندے
اساں جاناں تخت ہزارے
نی میں کملی ہاں

جت ول یار اوتے ول کعبہ
بھانویں پھول کتاباں چارے
نی میں کملی ہاں

۵۷

حجاب کریں درویشی کولوں کدتک حکم چلاویں گا
گل الفی سر پابراہنہ بھلکے رُوپ وٹاویں گا
اس لالچ نفسانی کولوں اوڑک مُون منا دیں گا
گھاٹ زکواۃ منگن گے پیا کہو کیہ عمل وکھاویں گا
آن[1] بنی سر پر بھاری اگوں کیہ بتلاویں گا
حجاب کریں درویشی کولوں کدتک حکم چلاویں گا
حق پرایا[2] جاتو ناہیں کھا کر بھار اٹھاویں گا
پھیر نہ آکر بدلہ دیسیں لاکھی کھیت لٹاویں گا
والا کے وچ جگ دے جوئے جتے دم ہراویں گا
حجاب کریں درویشی کولوں کدتک حکم چلاویں گا
جیسی کرنی ویسی بھرنی پریم نگر دا ورتارا اے
ایتھے دوزخ کٹ توں دلبرا گے کھُلّ بہارا اے

---

(۱) جداَن بنے گی (الف: ص۳، ک ۹)

(۲) (پ: ص۳، ک ۱)

کیسر بیج جو کیسر جمیں لسن بیج کیہ کھاویں گا[1]
حجاب کریں درویشی کوں کد تک حکم چلاویں گا

کرو کمائی میرے بھائی ایہو وقت کماون دا
پوں[2] ستاراں پیندے نیں ہُن دانہ بازی ہارن دا
اُجڑی کھیڈ چھپن گیاں نرداں جھاڑو کان اٹھاویں گا
حجاب کریں درویشی کوں کد تک حکم چلاویں گا

کھاویں راس چباویں بیڑے انگ پوشاک لگایا ای[3]
ٹیڈی پگڑی اکڑ چلیں جُتی پیر اُڑائیا[4] ای
پل دا ہیں توں جم دا بکرا اپنا آپ کُہاویں گا
حجاب کریں درویشی کوں کد تک حکم چلاویں گا

پل[5] دا واسا دسن ایتھے رہن نوں اگے ڈیرا اے
لے لے تحفے گھر نوں گھلیں ایہو ویلا تیرا اے
او تھے ہتھ نہ لگ دا کجھ وی ایتھوں ای لے جاویں گا
حجاب کریں درویشی کوں کد تک حکم چلاویں گا

---

(۱) لسن بیج ٹھکاویں گا (پ: ص ۳، ک ۱)

(۲) داستاراں
(۳) لگایا ای
(۴) اڑیا ای
(الف: ص ۴۲، ک ۹)۔ (پ: ص ۳، ک ۱)

(۵) گوٹل (پ: ص ۴، ک ۱) (الف: ص ۴۷، ک ۹)

پڑھ سبق محبت اوسے[1] دا توں بے موجب کیوں ڈب نائیں
پڑھ پڑھ قصے مغز کھپاویں کیوں کھنین وچ کھب ناں ایں
حرف عشق دا اکو نکتہ کاہ کو اٹھ لڈاویں[2] گا
حجاب کریں درویشی کولوں کدتک حکم چلاویں گا

بھکھ مریندیاں نام اللہ دا ایہو بات چنگیری اے
دونویں تھوک پتھر تھیں بھارے اوکھی جہی ایہ پھیری اے
آن بنی جد سر پر بھاری اگوں کیا بتلاویں گا
حجاب کریں درویشی کولوں کدتک حکم چلاویں گا

اماں[4] بابا بیٹی بیٹا پچھ ویکھاں کیوں روندے نی
رناں کنجکاں بھیناں بھائی وارث آن کھلوندے نی
ایہ جو لٹ دے توں نہیں لٹ دا مرکے آپ لٹاویں گا
حجاب کریں درویشی کولوں کدتک حکم چلاویں گا

اک اکلیاں جاناں ایں تیئں نال نہ کوئی جاوے گا
خویش قبیلہ روندا پٹ دا راہوں ہی مڑ آوے گا

---

(۱) اوسدی دا (پ: ص ۴، ک ۱)

(۲) لڑناں

(۳) سائیں (الف: ص ۴۷، ک ۹) اٹھاویں (الف: ص ۴۷، ک ۹)

(۴) ایہ اماں (الف: ص ۴۷، ک ۹)

(۵) تیئں (پ: ص ۴۷، ک ۹)

شہروں باہر جنگل وِچ وسا اوتھے ڈیرا پا ویں گا
حجاب کریں درویشی کولوں کدتک حکم چلا ویں گا

کراں نصیحت وڈی جے کوئی سُن کر دل تے لا وے گا
موئے تاں روز حشر نوں اُٹھن عاشق نہ مر جا وے گا
جے توں مریں مرن توں اگے مرنے دا مُل پا ویں گا
حجاب کریں درویشی کولوں کدتک حکم چلاویں گا

جاں راہ شرع دا پکڑیں گا تاں[2] اوٹ محمدی ہووے گی
کمندھی[3] ہے پر کردی ناہیں ایہو خلقت رووے گی
ہُن سُتیاں تینوں کون جگائے جاگدیاں پچھتاویں گا
حجاب کریں درویشی کولوں کدتک حکم چلاویں گا

جے[5] توں ساڈے آکھے لگیں تینوں تخت بہاواں گے
جس نوں سارا عالم ڈھونڈے تینوں آن ملاواں گے
زُہدی ہو کے زُہد کماویں پیا گل لاویں گا
حجاب کریں درویشی کولوں کدتک حکم چلاویں گا

---

(۱) وڈی۔ مصرعے دا پہلا لفظ (الف: ص ۴، ک ۹)
(۲) توں
(۳) کمندے ہُن پر کردے ناہیں } (الف: ص ۵، ک ۹)
(۴) پچھوں تاویں گا (ب: ص ۴، ک ۱)
(۵) بند نہیں ملدا (الف: ص ۵، ک ۹)

ایویں عمر گوائیا اوگت عقیت چاوڑائیا[1] ای
لانچ[2] کر کر دنیا اُتے مُکھ سفیدی[3] آئیا ای

ابے ذی سُن بے تائب ہوویں تاں آشنا سداویں گا
حجاب کریں درویشی کولوں کدتک حکم چلاویں گا

مُلّھا شوہ دے چلتاں ایں تاں چل کیا چرلایا اے
جگنو دھکے کیہ کرنے جاں وطنوں دفتر آیا اے

واچ دیاں خط عقل گئیوا ای رو رو حال ونجاویں گا
حجاب کریں درویشی کولوں کدتک حکم چلاویں گا

---

(۱) ٹریا ای } دپ: ص ۴، ک ۱)
(۲) کُلاچی }

(۳) سفیدی مُنہ تے آئیا }
(۴) سمجھ } دالف: ص ۵۷، ک ۹)
(۵) جگ وتّ کے }

ردیف خ

۵۸

خاکی خاک سوں رل جاناں
کچھ نہیں زور دھگاناں

گئے سو گئے پھیر نہیں آئے
میرے جانی میت پیارے
میرے باہجھوں رہندے ناہیں
ہُن کیوں آساں وسارے

خاکی خاک سوں رل جاناں
کچھ نہیں زور دھگاناں

چت پیار نہ جائے ساتھوں
اُبھتّے شاہ نہ رہیندے
اسی مویاں دے پرے پار
ہاں جیوندیاں دے وچّ بہندے

خاکی خاک سوں رل جاناں
نہ کر زور دھگا ناں

اوتھے مگر پیادے لگّے
تاں اسی ایتھے آئے
ایتھے ساتوں رہن نہ مِلدا
اگے کت ولّ دھائے

خاکی خاک سوں رلّ جاناں
نہ کر زور دھگا ناں

بُلھا ایتھے رہن نہ مِلدا
روندے پٹ دے پلّے؟
اگو نام اوسے دا خرچی
پیسہ ہور نہ پلّے

خاکی خاک سوں رل جاناں
نہ کر زور دھگا ناں

O

ردیف "د"

۵۹

دل لوچے ماہی یار نوں
دل لوچے ماہی یار نوں
اِک ہس ہس گلاں کر دیاں
اِک روندیاں دھوندیاں مردیاں[1]
کہو[2] پھلی بسنت بہار نوں
دل لوچے ماہی یار نوں

---

(۱) پھر دیاں
(۲) کیہو
} دالف: ص-۱، ک ۱۷)

میں نہاتی دھوتی رہ گئی
اِک گنڈھ[1] ماہی دل بہ گئی
بھالا ئیسے ہار سنگار نوُں
دل لوچے ماہی یار نوُں
میں کملی کیتی[2] دُوتیاں
دُکھ گھیر[3] چوفیروں لیتیاں
گھر آ[4] ماہی دیدار نوُں
دل لوچے ماہی یار نوُں
بُلھا شوہ[5] میرے گھر آیا
میں گھُٹ رانجھن گل لایا
دُکھ گئے سمندر[6] پار نوُں
دل لوچے ماہی یار نوُں

---

(۱) گنڈھ

(۲) میں دوتیاں قائل کیتیاں

(۳) سُولاں گھیر چوفیرے لیتیاں (الف : ص ۱۰۰، ک ۱۷)

(۴) گھر آئے

(۵) بُلھا ہُن ساجن گھر آیا۔

(۶) سمندروں

ردیف "ڈ"

۶۰

ڈھولا آدمی بن آیا
آپے آہو آپے چیتا
آپے مارن دھایا
آپے صاحب آپے بردا
آپے مُل وکایا
ڈھولا آدمی بن آیا

---

(۱) مول دالف: ص ۱۷۱، ک ۶۰

کدی[1] ہاتھی تے اسوار ہویا
کدی[2] مُٹھوٹھا ڈانگ بھُوایا
کدی راول جوگی بھوگی ہو کے
سانگی[4] سانگ بنایا

ڈھولا آدمی بن آیا

بازی گر کیہ بازی کھیلی[5]
مینوں پُتلی وانگ[6] نچایا
میں اُس پڑ تالی نچناں ہاں
جس گت مت یار سکھایا

ڈھولا آدمی بن آیا

ہابیل قابیل آدم دے جائے
آدم کس دا جائیا
بُلھا اُنھاں نوں بھی اگے آہا
دادا گود کھڈایا[7]

ڈھولا آدمی بن آیا

---

(۱) کہوں (۲) کمہوں
(۳) مچھڑایا (۴) سوانگی } (الف: ص ۱۷۱، ک ۶۰)
(۵) لائی (۶) کر کے
(۷) دو بند وجھ پل دے نیں (پ: ص ۵۱، ک ۵۲)

ردیف "ر"

۶۱

رانجھا جوگیڑا بن آیا
واہ[1] سانگی سانگ رچایا
ایس جوگی دے نین کٹورے
بازاں وانگوں لیندے ڈورے
مُکھ ڈٹھیاں دُکھ جاون جھورے
اہناں اکھیاں لعل ونجا[2] یا
رانجھا جوگیڑا بن آیا
واہ سانگی سانگ رچایا

---

(۱) دپ : ص : ۳۵، ک ۲۹)

(۲) لکھایا (پ : ص : ۳۵، ک ۲۹)

ایس جوگی دی کیہ[1] نشانی
کن وِچ مندراں گل وِچ گانی
صورت اِس دی یوسف[2] ثانی
ایس الفوں آحد بنایا

رانجھا جوگیڑا بن آیا
واہ سانگی سانگ رچایا

رانجھا جوگی تے میں جوگیانی
اِس دی خاطر بھرساں پانی
اینویں پچھلی عمر وہانی
ایس ہُن مینوں بھر[3] مایا

رانجھا جوگیڑا بن آیا
واہ سانگی سانگ رچایا

بُلھا شوہ دی ایہ گت بنائی
پیت پُورانی شور[4] مچائی
ایہ گل کیکوں[5] پچھے پچھائی
نی تخت ہزاریوں دھایا[6]

رانجھا جوگیڑا بن آیا
واہ سانگی سانگ رچایا

---

(۱) ایہ (۲) بے ثانی (۳) برمایا (۴) موڑ (۵) نیکر (۶) آیا

(الف: ص ۱۷۷، ک ۶) (ب: ص ۳۶، ک ۲۹) (الف: ص ۱۷۷، ک ۶۱)

۶۲

رانجھا رانجھا کر دی نی میں آپے رانجھا ہوئی
سدّو نی مینوں دھیدو رانجھا، ہیر نہ آکھو کوئی
رانجھا میں وچ، میں رانجھے وچ ہور خیال نہ کوئی
میں نہیں اوہ آپ ہے اپنی آپ کرے دلجوئی
رانجھا رانجھا کر دی نی میں آپے رانجھا ہوئی
سدّو نی مینوں دھیدو رانجھا ہیر نہ آکھو کوئی
ہتھ کھونڈی میرے اگے منگو موڈھے بھورا لوئی
بُلھا[1] ہیر سلیٹی ویکھو کتھے جا کھلوئی
رانجھا رانجھا کر دی نی میں آپے رانجھا ہوئی
سدّو نی مینوں دھیدو رانجھا ہیر نہ آکھو کوئی

---

(۱) تخت ہزارے لے چل بُلھیا سیالیں ملے نہ ڈھوئی

(پ: ص ۶۴، ک ۷۲)

٦٣

راتیں جاگیں کریں عبادت
راتیں جاگن کُتے
تیتھوں اُتے

بھونکنوں بند مُول نہ ہندے
جا رڑی تے سُتے
تیتھوں اُتے

خصم اپنے دا در نہ چھڈدے
بھانویں وجن بُتے
تینتھوں اُتے

بُلھے شاہ کوئی رخت دیہاج لے
نہیں تے بازی لے گئے کُتے
تیتھوں اُتے

غیر مطبوعہ: ایہہ ڈیوڑھ میاں دین محمد صاحب دوکاندار شاہ عالمی دروازہ کولوں ملی۔

۶۴

روزے حج نمازنی مائے
مینوں پیا نیں آن بھلائے

جاں پیا دیاں خبراں پئیاں
منطق نحو سبھے بھل گئیاں
اُس انحد(۱) تار بجائے

روزے حج نمازنی مائے
مینوں پیا نیں آن بھلائے

جاں پیا میرے گھر آیا
بھل گیا مینوں شرع وقایہ
ہر منظہر وچ اُوہا دِسّ دا
اندر باہر جلوہ جس دا
لوکاں خبر نہ کائی

روزے حج نمازنی مائے
مینوں پیا نیں آن بھلائے

---

(۱) دی دپ : ص ۴۰، ک ۳۷

٦٥

رہو[1] رہو[2] ادے[3] عشقا ماریائی
کہو[4] کس نوں پار اُتاریائی

آدم کنکوں منع کرایا
آپے مگر شیطان ڈوڑایا[5]
کڈھ بہشتوں زمیں رُلایا
کیڈ[6] پسار پساریا ای

رہو رہو ادے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

---

(۱) رہ
(۲) رہ
(۳) دے
(۴) کیہو
} (الف: ص ۲۴۱، ک ۹۳)

(۵) پہنچائیوم
(۶) بھلا
} (پ: ص ۱۴۱، ک ۳۹)

عیسیٰ(۱) نوں بن باپ جمایا
نُوحے پر طُوفان منگایا
نال پیو دے پُتر لڑایا
ڈوب اوہناں نوں ماریائی

رہو رہو اوئے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

مُوسیٰ نوں کوہ طُور چڑھایو
اسماعیل نوں ذبح کرایو
یُونس مچھی توں نگلائیو
کیہ اوہناں نوں رُتبے(۲) چاڑھیا ای

رہو رہو اوئے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

خواب زُلیخا نوں دکھلائیو
یُوسف کھوہ دے وِچ پوائیو
بھائیاں نوں الزام دوائیو
تاں(۳) مراتب چاڑھیائی

---

(۱) بند کوئی نہیں مِلدا (دپ: ص ۱۸۱، ک ۳۹)

(۲) پھر تختے (د الف: ص ۱۴۲۰، ک ۹۳)

(۳) پھر اُس نوں تخت تے (دپ: ص ۱۸۱. ک ۳۹)

رہو رہو اوئے عشقا ماریائی
کھو کس نوں پار اُتاریائی

بھٹھ سلیمان توں جُھکائیو
ابراہیم چخہ وچ پائیو
صابر دے تن کیڑے پائیو
حُسن زہر دے ماریائی

رہو رہو اوئے عشقا ماریائی
کھو کس نوں پار اُتاریائی

منصور نوں چا سُولی دِتّا
راہب[1] دا کڈھوایا پتّا
ذکریا[2] سر کلوتر کیتا
فیر[3] اوہناں کم کیہ ساریائی

رہو رہو اوئے عشقا ماریائی
کھو کس نوں پار اُتاریائی

---

(۱) راہبر (الف: ص ۳۴۲، ک ۶۳)

(۲) سر دا (پ: ص ۱۴، ک ۳۹)

(۳) اوہناں

(پ: ص ۱۴، ک ۳۹)

شاہ سرمد[1] دا گلا کٹائیو
شمس تے جاں سخن آلائیو
قُم بِاِذنِی آپ کہائیو
سر پیروں کھل اُتار یائی

رہو رہو اوئے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

ایس[2] عشق دے بڑے اڈنبر
عشق نہ چھپ دا باہر اندر
عشق کیتا[3] شاہ شرف قلندر
باراں ورہے دریا وچ ٹھاریائی

رہو رہو اوئے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

عشق بیلے دے دھماں پائیاں
تاں[4] مجنوں نے اکھیاں لائیاں
اُوہنوں دھاراں عشق چوہنگایاں
کھو ہے برس گزاریائی

---

(۱) سرمد دا کیہہ اوگن ڈِٹھا
(۲) عشق ہوراں دے
(۳) عشق کمایا
(۴) تاں میاں مجنوں

(پ : ص ۱۴۱، ک ۳۹)

رہو رہو اُوئے عشقا ماریائی
کھوکس نوں پار اُتاریائی

عشق ہوڑی[1] ہیرے وَلّ دھلے
تاں میں[2] رابھے کن پڑوائے
صاحباں نوں جدّویا[3] ہون آئے
سر مرزے دا واریائی

رہو رہو اُوئے عشقا ماریائی

سسّی تھلاں[4] دے وچ رُلائی
سوہنی پکّے گھڑے روڑھائی
روڑے تپّھے گلّ گوائی
ٹکڑے کر کر ماریا ای

رہو رہو اُوئے عشقا ماریائی
کھوکس نوں پار اُتاریائی

---

(۱) تیرا } (الف: ص ۲۴۳، ک ۹۳)
(۲) تاں رانجھے }
(۳) نوں دیا ہون (پ: ص ۲۴۲، ک ۳۹)
(۴) تھلاں وچ (الف: ص ۲۴۳، ک ۹۳)

فوجاں[1] قتل کرائیاں بھائیاں
مشکاں چوہیاں توں کٹوائیاں
ڈٹھی قدرت تیری سائیاں
سر تینتھوں بلہاریائی

رہو رہو اوے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

کیرو پانڈو[2] کرن لڑائیاں
اٹھاراں[3] کھونیاں تدوں کھپائیاں
مارن بھائی سکیاں[4] بھائیاں
کیہ اوتھے نیاں نتاریائی

رہو رہو اوے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

نمرود نے بھی خدا سدایا
اس نے رب نوں تیر چلایا
مچھر توں نمرود مروایا
قاروں زمیں نگھاریائی

---

(۱) میل منگائیاں
(۲) پانڈوواں
} دپ : ص ۴۲، ک ۳۹،

(۳) اٹھاراں جوناں
(۴) بھائی مارن بھائیاں
(۵) کہڑا نیاوں نرواریا
} د الف، ص ۲۴۳، ک ۹۲

رہو رہو اُوے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

فرعون[1] نہیں جدوں خُدا کہایا
نیل ندی دے وچ آیا
اوسے نال اشٹنڈ جگایا
خودیوں کرتد ماریائی

رہو رہو اُوے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

لنکا[2] چڑھ کے ناد بجائیو
لنکا رام کولوں لٹوائیو
ہرناکش قطعۂ بہشت بنائیو
اوہ وچ دروازے ماریائی

رہو رہو اوے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

سیتا[3] دینہہ سر لٹی بےچاری
تد ہنونت نے لنکا ساڑی
راون دی سب ڈھاہ اُتاری
اوڑک راون ماریائی

---

(۱) اپ: ص ۱۴۱، ک ۳۹ (۲) دپ: ص ۴۲، ک ۳۹ (۳) د پ: ص ۴۲، ک ۳۹

رہو رہو اُوسے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

گوپیاں[1] نال کیہ تج کمایا
مکھن کا بن توں لٹوایا
راجے کنس نوں پکڑ منگایا
بودیاں پکڑ پچھاڑیائی

رہو رہو اُوسے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

آپے[2] چا امام بنایا
اُس دے نال یزید لڑایا
چودھیں طبقیں شور مچایا
سر نیزے تے چاڑھیائی

رہو رہو اُوسے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

مُغلاں زہر پیالے پیتے
بھُوریاں والے راجے کیتے
سب[3] اشراف پھرن چُپ کیتے
بھلا اوہناں نوں جھاڑیائی

---

(۱)، (۲)، (پ، ص ۲۴۴، ک ۳۹)، (۳) کُل اشراف (پ: ص ۲۴۴، ک ۳۹)

رہو رہو اُوئے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

بُلھا شاہ فقیر وچارا
کر کر چلیتا[1] کوچ نگارا
روشن جگ وِچ نام ہمارا[2]
نُوروں[3] سرج اُتاریائی

رہو رہو اُوتے عشقا ماریائی
کہو کس نوں پار اُتاریائی

○

---

(۱) چلیا دے گے

(۲) تمہارا (الف: ص ۲۴۳، ک ۹۲)

(۳) جھوٹوں سچ نتاریائی

۶۶

رین گئی لٹکے سب تارے
اب تو جاگ مسافر پیارے

آواگون سرائیں ڈیرے
ساتھ تیار مُسافر تیرے
تیں[1] نہ سُنیوں کُوچ نگارے
اب تو جاگ مُسافر پیارے

رین گئی لٹکے سب تارے
اب تو جاگ مُسافر پیارے

کر لے اَجّ کرنی دے بیرا
بوڑھ نہ ہوسی آون تیرا
ساتھی[2] چلّو چل پُکارے
اب تو جاگ مُسافر پیارے

رین گئی لٹکے سب تارے
اب تو جاگ مُسافر پیارے

---

(۱) تیں ایہہ (۲) ساتھ تیرا (الف، ص ۶۵، ک ۲)

کیا سر دھن کیا زر دھن پوڑے
اپنے[1] اپنے دیش کو دوڑے
لدھا[2] نام بے بیو سبھارے
اب تو جاگ مُسافر پیارے

رین گئی لٹکے سب تارے
اب تو جاگ مُسافر پیارے

مُوتی چُونی پارس پاسے
پاس سمُندر مرو پیاسے
کھول اکھیں اُٹھ بوہ بھکارے
اب تو جاگ مُسافر پیارے

رین گئی لٹکے سب تارے
اب تو جاگ مُسافر پیارے

بُلھیا شوہ دی پیریں پڑیئے
غفلت چھوڑ کجھ[3] حیلہ کریئے
مرگ جتن بن کھیت اُجاڑے
اب تو جاگ مُسافر پیارے

رین گئی لٹکے سب تارے
اب نو جاگ مُسافر پیارے

---

(۱) آپو اپنے (۲) لاہا (۳) کچھ (الف: ص ۶۵، ک ۲)

ردیف س

۶۷

ساڈے ول مکھڑا موڑ
وے پیاریا
ساڈے ول مکھڑا موڑ
آپے لائیاں گنڈیاں تیں
تے آپے کھچ داہیں ڈور
ساڈے ول مکھڑا موڑ
وے پیاریا
ساڈے ول مکھڑا موڑ
عرش کرسی تے بانگاں ملیاں
مکے پے گیا شور

---

(۱) عرشے دالف: ص ۱۳۲، ک ۵۰)

ساڈے وَلّ مُکھڑا موڑ

وے پیاریا

ساڈے وَلّ مُکھڑا موڑ

ڈولی پا کے لے چلے کھیڑے

ناں کجھ عُذر نہ زور

ساڈے وَلّ مُکھڑا موڑ

وے پیاریا

ساڈے وَلّ مُکھڑا موڑ

جے ماتے تینُوں(۱) کھیڑے پیارے

ڈولی پا دیویں ہور

ساڈے وَلّ مُکھڑا موڑ

وے پیاریا

ساڈے وَلّ مُکھڑا موڑ

بُلّھا شوہ اساں مرناں ناہیں

وے مر گیا کوئی ہور

ساڈے وَلّ مُکھڑا موڑ

وے پیاریا

ساڈے وَلّ مُکھڑا موڑ

---

(۱) مینُوں (الف: ص ۱۳۲، ک ۵۰)

٦٨

سائیں چھپ تماشے نوں آیا
تسی[1] رل مل نام دھیاؤ
لٹک سجن دی ناہیں چھپ دی
ساری خلقت سکّہ تپ دی
تسی[2] دور نہ ڈھونڈن[3] جاؤ
سائیں چھپ تماشے نوں آیا
تسی رل مل نام دھیاؤ
رل مل سیو اتن پاؤ
اک بنے وچ جا سماؤ
نا[4] لے گیت سجن دے گاؤ

---

(۱) تسیں
(۲) تسیں
(۳) جائیے
(۴) نال تسیں گیت

(الف: ص ۱۲۷، ک ۸۰)

سائیں چھپ تماشے نوں آیا
تسی رل مل نام دھیاؤ

ٹبھا بات انوکھی ایہا
نچن لگی تاں گھنگٹ کیہا
تسی پردہ اکھیں تھیں لاہو

سائیں چھپ تماشے نوں آیا
تسی رل مل نام دھیاؤ

۶۹

سانوں آ مِل یار پیاریا

ڈور[۲] دُور آ ساتھوں گئیوں
اصلاتے آکے بہہ رہیئوں
کیہ قصر قصور وسار یا
سانوں آ مِل یار پیاریا

میرا اِک انوکھا یار ہے
میرا اوسے نال پیار ہے
کڈ[۳] ے سمجھیں وڈ پر داریا
سانوں آ مِل یار پیاریا

---

(۱) تیرے دُکھ آ سانوں ماریا } (پ: ص ۱۲۱، ک ۳۱)
(۲) ایہ بند نہیں مِلدا }

(۳) ایہ بند نہیں ملدا (الف: ص ۱۲۲، ک ۳۱)

جدوں اپنی اپنی پے گئی
دھی ماں نوں لُٹ کے لے گئی
منہ بارھویں صدی پساریا
سانوں آ مل یار پیاریا

در کھُلا حشر عذاب دا
بُرا حال ہویا پنجاب دا
ڈر ہاویہے دوزخ ماریا
سانوں آ مل یار پیاریا

مُکھا شوہ میرے گھر آوسی[2]
میری بلدی بھا بُجھاوسی[3]
عنایت دم دم نال چتاریا
سانوں آ مل یار پیاریا

○

---

(۱) ایہ بند نہیں ملدا (الف: ص ۱۲۲، ک ۳۱)

(۲) آوے } (پ: ص ۱۴۱، ک ۳۱)
(۳) بجھاوے }

۷۰

سب اکو رنگ کپاہیں[۱] دا

تانی[۲] تاناں پیٹا نلیاں
پیٹھ نڑاتے چھیاں چھلیاں
آپو اپنے نام جتاون
رکھو دکھی جاہیں دا

سب اکو رنگ کپاہیں دا

چونسی پینسی کھدر دھوتر
مل مل خاصہ اِکا سوتر
پونی وچوں باہر آوے
بھگوا بھیں گوسائیں دا

سب اکو رنگ کپاہیں دا

---

(۱) گواہی دا
(۲) ایہ بند کوئی نہیں مِلدا } (الف: ص ۱۸۷، ک ۶۰)
(۳) ایہ بند کوئی نہیں ملدا

کُڑیاں ہتھیں چھاپاں چھلے

آپو آپے نام سوتے

سبھا ہکا چاندی آکھو

کنگن چوڑا باہیں دا

سب اِکّو رنگ کپاہیں دا

بھیڈاں بکریاں چارن والا

اُٹھ مجھیاں دا کرے سنبھالا

رُوڑی اُتے گدّوں چارے

اوہ بھی واگی گائیں دا

سب اِکو رنگ کپاہیں دا

بُلھا شوہ دی ذات کیہ پُچھنَیں

شاکر ہو رضائیں دا

جے توں لوڑیں باغ بہاراں

چاکر رہو ارائیں دا

سب اِکّو رنگ کپاہیں دا

---

(۱) ایہ بند کوئی نہیں مِلدا تھلے دتے مصرعے کوئی نہیں مل دے۔

(۲) پہلے دو مصرعے کوئی نہیں ملدے (۱) سب نگراں وچ آپے دسے او ہا ہر گرائیں دا۔

(الف: ص ۱۸۷، ک ۶۸) (۲) ہر جی ہیں ہر جی او کھے۔ سدیا چائیں چائیں دا۔

(۳) دونویں شعر ہیں پر دکھو دکھرے (۳) عشق مشک دی سد کیہ جائے۔

(الف: ص ۱۸۷، ک ۶۸) (۴) سارے تس نوں دیکھ ہمیشہ۔ ایہو درشن سائیں دا

(پ: ص ۲۱، ک ۶۶)

۱۷

سجناں دے وچھوڑے کولوں تن دا لُہو چھانی دا

دُکھاں سُولاں[1] کیتا اِیکا

نہ کوئی ساہو راناں کوئی پیکا

درد وہونی پئی در تیرے

توُں ہیں درد رنجانی دا

سجناں دے وچھوڑے کولوں تن دا لُہو چھانی دا

کڈھ کلیجہ کرنی ہاں بیرے

ایہ بھی نہیں ہے لائق تیرے

ہور توفیق نہیں وِچ میرے

پیُو کٹورا پانی دا ؟

سجناں دے وچھوڑے کولوں تن دا لُہو چھانی دا

---

(۱) سُولاں تے

(پ : ص ۶۴، ک ۱۷)

ہُن کیوں روندے نیں نرا سے
آپے اوڑک پھاہی پھا[1] سے
ہُن تاں چُھٹّن اوکھا ہویا
چارہ نہیں نمانی دا
سجناں دے وچھوڑے کولوں تن دا لُوں چھانی دا

مُلّھا شوہ پیا ہُن بجّے
عشق دے مرتے ویّحے
چار دیہاڑے کومل[2] واسا
اوڑک کوچ نقارے[3] دا
سجناں دے وچھوڑے کولوں تن دا لُوں چھانی دا

○

---

(۱) پھاتے (پ: ص ۶۴، ک ۷)

(۲) کویل
(۳) نقارے } (الف: ص ۱۲۹، ک ۴۴)

۷۲

(۱) اساں سا ہوریاں گھر جاناں
نی مل لیئو سہیلڑیو
تساں بی ہوسی اللہ بھاناں
نی مل لیئو سہیلڑیو
رنگ برنگی صول(۲) اپُٹھے چمبڑ جادن مینوں
دُکھ اگلے میں نال لجاداں پچھلے(۳) سونیاں کھنوں
اک وچھوڑا سیاں دا جیوں ڈاروں کونج وچھُنی
ماپیاں مینوں ایہ کجھ دتا اک چولی اک چُنی
داج اہناں دا ویخ کے ہُن(۴) میں ہنجوں بھر بھر رُنی
سس ننانان دیون طعنے مشکل بھاری پُنی

---

(۱) وچ ایس کافی دی ترتیب پہلے اکاہرے مصرعے توں شروع ہو کے وچ مسدس دی ترکیب تے چل دی اے۔ اوہدا پہلا مصرعہ۔ مل لوسہیلڑیو راج گھیلڑیونی میں ساہورے گھر چلّی

(۲) سُول ایتھے (۳) ایتھوں دے دُکھ (الف: ص ۶۷، ک ۱۱)

(۴) ویخ کے میں (ب: ص ۱۱، ک ۷)

بُلھا شوہ ستار سُنی دا اِک ویلا ٹل جاوے
عدل کرے تاں جاہ نہ کائی فضلوں بخرا پاوے
سدا ایں سا ہوریاں گھر جاناں
نی مل لیئو سہیلڑیو
تُساں بی ہوسی اللہ بھاناں
نی مل لیئو سہیلڑیو

○

۷۳

سُنو تم عشق کی بازی ملائک ہوں کہاں راضی
یہاں بر ہوں پرے گا جی دیکھاں پھر کون ہارے گا

ساجن کی بھال بن ہوئی میں لہو نین بھر روئی
پچھے ہم لاہ کر لوئی حیرت کے پتھر مارے[1] گا

صُورت پوچھ کر جاؤں ساجن کا دیکھنے پاؤں
اُسے میں لے گلے لاؤں نہیں پھر خود گزارے[3] گا

عشق کی تیغ سے موئی نہیں وہ ذات کی دوئی
اور پیا پیا کر موئی مویاں پھر رُوح چتارے گا

ساجن کی بھال سر دیا لہو مدھ اپنا پیا
کفن باہوں سے سی[4] لیا لحد میں پا اُتارے گا

بُلّھا شاہ عشق ہے تیرا اُسی نے جی لیا میرا
میرے گھر بار[5] کر پھیرا دیکھاں سر کون وارے گا

---

(۱) ماریں　(۲) دیکھناں
(۳) گزاریں　(۴) جی　(دپ: ص ۱۳۱، ک ۱۳۰)
(۵) گھر باریا

۴۷

سے ونجارے آئے نی مائے سے ونجارے آئے
لالاں دا اوہ ونج کریندے ہوکا آکھ سُنائے
لال[1] نے گہنے سونے ساتھی ملئے نال لے جاواں
سُنیاں ہوکا ہیں دل گزری ہیں بھی لال لیاواں
اِک ناں اِک گنناں وِچ پا کے لوکاں نوں دکھلاواں
لوک جانن ایہ لالاں والی لٹیاں ہیں[2] بھرمائے
سے ونجارے آئے نی مائے سے ونجارے آئے
لالاں دا اوہ ونج کریندے ہوکا آکھ سُنائے
اوڑک جا کھلوتی اوہناں تے ہیں[3] منوں سدھرائیاں
بھائی وے لالاں والیو ہیں بھی[4] لال لیون نوں آئیاں
اوہناں بھرے صندوق دکھائے مینوں[5] ریجھاں آئیاں
ویکھے[6] لال سُہانیں سارے اک توں اک سوائے

---

(۱) لال نے گمن نے (۲) لٹیاں بھرما (۳) کوئی نہیں
(۴) لال، نوں : کوئی نہیں ملدا (۵) مینوں ریجھاں آئیاں : کوئی نہیں ملدا
(۶) ویکھے لال سُہانے سارے : کوئی نہیں ملدا۔
} دپ : ص ۱۲۷، ک ۱۲۶)

سے ونجارے آئے نی مائے سے ونجارے آئے
لالاں دا اوہ ونج کریندے ہوکا آکھ سنائے
بھائی وے لالاں والیا ویرا اپناں دا مُل دسائیں
جے توں آئی ہیں لال خریدن دھڑ توں سیس لہائیں
ڈہم کدی سوئی دا نہ سہیا سر کتھوں دتا جائیں[1]
لازم ہو کے مڑ گھر آئی پچھیں گواہنڈی آئے[2]
سے ونجارے آئے نی مائے سے ونجارے آئے
لالاں دا اوہ ونج کریندے ہوکا آکھ سنائے
توں جوگئی سیں لال خریدن اُچی[3] اڈی چائی نی
کہڑا دہرا اوتھوں رہیں[4] توں لے کے گھر آئی نی
لال سی بھارے ہیں سال ہلکی خالی کنی سائی نی
بھارا[5] لال انملا اوتھوں میتھے چکیا نہ جائے
سے ونجارے آئے نی مائے سے ونجارے آئے
لالاں دا اوہ ونج کریندے ہوکا آکھ سنائے

---

(۱) جائے — (۲) گواہنڈناں آئیاں
(۳) کوئی نہیں — (۴) کوئی نہیں
(۵) کوئی نہیں — (۶) کوئی نہیں
(دپ: ص ۱۲۷، ک ۱۲۶)

کجھی کجھ دیہا جن جاناں لال ویہا جن چلی
پلے خرچ نہ ساکھ نہ کائی ہتھوں[۱] ہارن چلی
ہیں[۲] موٹی مُشٹنڈی وساں[۳] لال نوں چارن چلی
جس شاہ نے مُل لے کے دیناں سوشہ مُنہ نہ لائے
سے ونجارے آئے نی مائے سے ونجارے آئے
لالاں دا اوہ ونج کریندے ہوکا آکھ سنائے

گلیاں دے وچ پھرن دیوانی[۴] نی گُرڈے مُٹبارے
لال چُوگیندی نازک ہوئی[۵] ایہ گل کون نتارے
جاں ہیں مُل اُوہناں نوں پچھیا مُل کرن اوہ بھارے[۶]
ڈہم سوئی دا کدے نہ کھادا اوہ[۷] آکھن سربارے
جیہڑیاں گئیاں لال ویہا جن اوہناں سیس[۸] لُٹائے
سے ونجارے آئے نی مائے سے ونجارے آئے
لالاں دا ونج کریندے ہوکا آکھ سنائے

---

(۱) ویکھو — (۲) توں
(۳) لال تاں ماسے چار — (۴) ہیں
(۵) ایہ بند کوئی نہیں ملدا — (۶) گھنیرا
(۷) آکھن سربار
(۸) سر لُٹایا

(پ، ص ۱۲۷، ک ۱۲۶)

۷۵

سیوہن میں ساجن پائیو ئی[1]
ہر ہر[2] دے وچ سمائیو ئی

اَنَا اَحَد[3] دا گیت سنائیو
اَنَا اَحمد[4] ہوں پھر فرمائیو
اَنَا عَرَب[5] بے عین بتائیو
پھر نام رسول دھرائیو ئی
سیوہن میں ساجن پائیو ئی
ہر ہر دے وچ سمائیو ئی

فثم وجہ اللہ نور تیرا
ہر ہر کے بیچ ظہور تیرا
ہے الانسان مذکور تیرا
لیتھے اپنا سرّ لوکائیو ئی

---

(۱) اب ہم ساجن پائیو رے
(۲) کے
(۳) احد احد
(۴) سب سمائیو
(۲، ۴: دپ: ص ۵۵، ک ۵۶)
(۵) پردے وچ اک میم رکھائیو (۶) تے (۷) نور تساڈا (الف: ص ۱۶۲، ک ۵۹)

سیئوہُن میں ساجن پائیو ئی
ہرہردے وِچ سمائیو ئی

توُں آئیوں تے میں نہ آئی
گنج مخفی دی تیں مُرلی بجائی
آکھ الست گواہی چاہی
اوتھے قَالوُ بَلٰی سنائیو ئی

سیئوہُن میں ساجن پائیو ئی
ہرہردے وِچ سمائیو ئی

پرگٹ (۲) ہو کر نوُر سمائیو
احمد توں موجود کرائیو
نابُودوں کرہ بُود دکھائیو
نَنُفَخۡتُ فِیۡہِ سنائیو ئی

سیئوہن میں ساجن پائیو ئی
ہرہردے وِچ سمائیو ئی

---

(۱) بتائیو ئی

(الف: ص ۱۶۲، ک ۵۹)

(۲) ایہ بند کوئی نہیں ملدا۔

(پ: ص ۵۶، ک ۵۶)

نَحْنُ اَقْرَب لکھ دِتیوئی
هُوَ مَعَکُمْ سبق[1] دِتیوئی
وَفِی اَنْفُسِکُمْ حکم کیتوئی
پھر کیں گھنگٹ[2] پائیوئی

سیئوں ہُن میں ساجن پائیوئی
ہر ہر دے وِچ سمائیوئی

بھر کے وحدت جام پلائیو
منصورے[3] نوں مست کرائیو
اُس توں عَنَ الْحَق آپ کہائیو
پھر سُولی پکڑ چڑھائیوئی

سیئوں ہُن میں ساجن پائیوئی
ہر ہر دے وِچ سمائیوئی

گھنگھٹ[4] کھول جمال وکھایا
شیخ جُنید کمال سدایا
لَیْسَ فِی جُبَّتِیْ حال بنایا
اشرف انسان بنائیوئی

---

(۱) کیسوئی (الف: ص ۱۶۲، ک ۵۶)
(۲) جھیڑا
(۳) شاہ منصور } (پ: ص ۵۶، ک ۵۶)
(۴) ایہ بند نہیں مِلدا۔ (الف: ص ۱۶۲، ک ۵۹)

سیّو بُن میں ساجن پائیو ئی
ہر ہر دے وِچ سمائیو ئی
وَلَقَدْ[1] کَرَّمْنَا یاد کرائیو
لَآ[2] اِلٰہ دا پردہ لائیو
اِلَّا اللہ، کھو جھاتی پائیو
پھر[4] بُھلّا نام دھرائیو ئی
سیّو بُن میں ساجن پائیو ئی
ہر ہر دے وِچ سمائیو ئی

○

---

(۱) باطن ہو کے ظاہر دھائیو
(۲) گھنگھٹ کھول جمال دکھائیو
(۳) شاہ عنایت بن کر آئیو
(الف : ص ۱۶۲، ک ۵۹)
(۴) رتے

ردیف ع

۷۶

عشق دی نوئیوں نویں بہار

جاں میں سبق عشق دا پڑھیا
مسجد[1] کولوں جیوڑا ڈریا
ڈیرے[2] جا ٹھاکر دے وڑیا
جتھے وج دے ناد ہزار

عشق دی نوئیوں نویں بہار

جاں میں رمز عشق دی پائی
میناں طوطا[3] مار گوائی
اندر باہر ہوئی صفائی
جتول ویکھاں یار و یار

---

(۱) جیوڑا (۲) پچھ پچھ (۳) طوطی (پ: ص ۳۲، ک ۲۷)

عشق دی نوئیوں نویں بہار

ہیر(۱) رانجھے دے ہو گئے میلے
بُھلی ہیر ڈھونڈیندی بیلے
رانجھا یار(۲) بُکل وِچ کھیلے
مینوں سُدھ رہی نہ سار
عشق دی نوئیوں نویں بہار

بید قرآناں پڑھ پڑھ تھکے
سجدے کردیاں گھس گئے متھّے
ناں رب تیرتھ ناں رب مکّے
جس پایا تِس نور انوار(۳)
عشق دی نوئیوں نویں بہار

پھوک مُصلیٰ بھن سٹ لوٹا
نہ پھڑ تسبیح عاصا(۴) سوٹا
عاشق کہندے دے دے ہوکا
ترک حلالوں کھاہ مُردار

---

(۱) ہن
(۲) بغل } (پ: ص ۳۲، ک ۲۷)
(۳) دیدار (الف: ص ۲۰۰، ک ۶۷)
(۴) کاسہ (پ: ص ۳۲، ک ۲۷)

عشق دی نوئیوں نویں بہار

عمر گوائی وچ مسیتی
اندر بھریا نال پلیتی
کدے نماز توحید نہ نیتی
ہُن کیہ کرنائیں شور پکار

عشق دی نوئیوں نویں بہار

عشق بھُلایا سجدہ تیرا
ہُن کیوں[1] اینویں[2] پاویں[3] جھیڑا
بُلھا ہندا چُپ بتیرا
عشق کریندا مارو مار

عشق دی نوئیوں نویں بہار

○

---

(۱) ہیں
(۲) کرساں
(۳) ایہو
(۴) جانے تینوں واحد جیہڑا
(۵) مُجلیاں بھیر کہنی گفتار

(پ : ص ۳۴، ک ۲۷)

۷۷

عشق حقیقی نیں مُٹھی کُڑے
میںنوں دسو پیا دا دیس

مایاں دے گھر بال انجائی
پیت لگا کے لُٹی کُڑے

مینوں دسو پیا دا دیس
نی مینوں دسو سجن دا دیس

منطق معنے کنز قدوری
میں پڑھ پڑھ علم بُگچی کُڑے

مینوں دسو پیا دا دیس
نی مینوں دسو سجن دا دیس

نماز روزہ اونہاں کیہ کرناں
جنھاں پریم صُراحی لُٹی کُڑے

مینوں دسو پیا دا دیس
نی مینوں دسو سجن دا دیس

بُلھا شوہ دی مجلس بہہ کے
سب کرنی میری چھُٹی کُڑے

مینوں دسو پیا دا دیس
نی مینوں دسو سجن دا دیس

۷۸

عشق(۱) اساں نال کہی کیتی لوک مریندے طعنے

دل دی دیدن کوئی نہ جانے اندر دیس بگانے
جس نوں چاٹ امر دی ہووے سوئی امر پچھانے
ایس عشق دی اوکھی گھاٹی جو چڑھیا سو جانے

عشق اساں نال کہی کیتی لوک مریندے طعنے

آتش عشق فراق تیرے دی پل وچ ساڑ وکھایاں
ایس عشق دے ساڑے کولوں جگ وچ دیاں دوہایاں
جس تن لگے سو تن جانے دُوجا کوئی نہ جانے

عشق اساں نال کہی کیتی لوک مریندے طعنے

عشق قصائی نے جہی کیتی رہ گئی خبر نہ کائی
عشق چواتی لائی چھاتی پھیر نہ جھاتی پائی
ماپیاں کولوں چھپ چھپ روواں کر کر لکھ بہانے

عشق اساں نال کہی کیتی لوک مریندے طعنے

---

(۱) کافی دی طرز مسدس دی ترکیب وچ چلدی اے (الف: ص ۹۲، ک ۱۲)

ہجر[1] تیرے نیں جھلّی کر کے کملی نام دھرایا
ٹُھمّ ٹُھمّ بکّو عُمّی ہو کے اپنا وقت لنگھایا
کر ہُن نظر کرم دی سائیاں نہ کر زور دھگانے
عشق اساں ناں جہی کیتی لوک مریندے طعنے

ہس[2] بلاواں تیرا جانی یاد کراں ہر ویلے
پَل پَل دے وِچ درد جدائی تیرا شام[3] سویلے
رو رو یاد کراں دن راتیں پِشلے وقت دہانے
عشق اساں نال جہی کیتی لوک مریندے طعنے

عشق تیرا درکار اسانوں ہر ویلے ہر حیلے
پاک رسول محمّد صاحب میرے خاص وسیلے
بُلّھے[4] شاہ جے مِلے پیارا لکھّ[5] کراں شکرانے
عشق اساں نال[6] جہی کیتی لوک مریندے طعنے

---

(۱) ایہ بند نہیں مِلدا۔ (دپ: ص ۶۳، ک ۱۲)

(۲) ایہ بند نہیں مِلدا۔ (دپ: ص ۶۲، ک ۱۲)

(۳) عشق مریندے سیلے (الف: ص ۹۲، ک ۲۱)

(۴) بُلّھا شاہ (دپ: ص ۶۳، ک ۱۲) (الف: ص ۹۲، ک ۲۱)

(۵) نِل (الف: ص ۶۳، ک ۱۲)

(۶) لاکھ (دپ: ص ۶۳، ک ۱۲)

۷۹

علموں بس کریں او یار

علم نہ آوے وچ شمار
اکو الف تیرے درکار
جاندی عمر نہیں اتبار
علموں بس کریں او یار

علموں بس کریں او یار

پڑھ پڑھ علم[۱] لگاویں[۲] ڈھیر[۳]
قرآن کتاباں چار چوفیر
گردے[۴] چانن وچ[۵] انھیر
باجھوں راہبر خبر نہ سار

---

(۱) لکھ
(۲) لکھ
(۳) لائے
(۴) پے (۵) پچھو

(اپ: ص ۲۶، ک ۲۰)

علموں بس کریں او یار

علموں بس کریں او یار

پڑھ پڑھ شیخ مشائخ ہویا

بھر بھر پیٹ نیندر بھر سویا

جاندی وار زمین بھر رویا

ڈُبا وچ او رار نہ پار

علموں بس کریں او یار

علموں بس کریں او یار

پڑھ پڑھ شیخ مشائخ کہاویں

اُلٹے مسئلے گھروں بناویں

بے عقلاں نُوں لُٹ لُٹ کھاویں

اُلٹے سدھے کریں قرار

علموں بس کریں او یار

علموں بس کریں او یار

پڑھ پڑھ نفل نماز گزاریں[1]

اُچیاں بانگاں چانگاں ماریں[2]

ممبر تے چڑھ[3] وعظ پکاریں[4]

کیتا تینوں حرص خوار

---

(۱) گزارے (۲) مارے (۳) کوکاں (۴) پکارے (پ: ص ۲۷، ک ۲۰)

علموں بس کریں او یار
علموں بس کریں او یار

پڑھ پڑھ مُلاں ہوئے قاضی
اللہ علماں باہجھوں راضی
ہووے حرص دنوں دن تازی
نفع نیت وِچ گزار

علموں بس کریں او یار
علموں بس کریں او یار

پڑھ پڑھ مسئلے روز سناویں
کھانا شک شبے دا کھاویں
دسیں ہور تے ہور کماویں
اندر کھوٹ باہر سچیار

علموں بس کریں او یار
علموں بس کریں او یار

گزُارے
مارے
گُوکاں
پُکارے
(پ : ص ۲۷، ک ۲۰)

پڑھ پڑھ علم نجوم وچارے
کن داراساں برج ستارے
پڑھے عزیمتاں منتر جھاڑے
ابجد گنے تعویذ شمار

علموں بس کریں او یار
علموں بس کریں او یار

علموں پے قضیے ہور
اکھیں والے انھیں(۱) کور
پھڑدے سادھ تے چھڈدے چور
دوہیں جہانیں ہویا خوار

علموں بس کریں او یار
علموں بس کریں او یار

علموں پے ہزاروں پھستے
راہی اٹک رہے وچ رستے
ماریا ہجر ہوئے(۲) دل خستے
پیار چھوڑے دا سر بھار

علموں بس کریں او یار
علموں بس کریں او یار

---

(۱) اندھے (۲) دبی دپ: ص ۲۷، ک ۲۰)

علموں میاں جی کھاویں
تنبا چُک چُک منڈی جاویں
دھیلا دے کے چھُری چلاویں
نال[1] قصائیاں بہت پیار
علموں بس کریں او یار
علموں بس کریں او یار

بُہتا علم عزازیل نیں پڑھیا
جُھگا[2] جھاوے دا سڑیا
گل[3] وِچ طوق لعنت دا پڑیا
آخر[4] گیا اوہ بازی ہار
علموں بس کریں او یار
علموں بس کریں او یار

جد میں سبق عشق دا پڑھیا
دریا دیکھ وحدت دا وڑیا
گھمن گھیراں[5] دے وچ اڑیا
شاہ عنایت لایا پار

... ایہ تہ وڈی ظلم دی کار (۲) جُھگا
... طوق (۴) اوڑک } (پ: ص ۲۷، ک ۲۰)
... گھیرے (الف: ص ۲۱۵، ک ۸۰)

عِلموں بس کریں او یار
عِلموں بس کریں او یار
مُلّھا ناں رافضی نہ ہے سُنّی
عالم فاضل نہ عامل جنی
اکو پڑھیا علم لدُنی
واحد الف میم درکار
علموں بس کریں او یار
علموں بس کریں او یار

○

(۱) ایہ بند نہیں مِلدا۔

(۲) دپ: ص ۲۱۵، ک ۸۰)

ردیف ف

۸۰

فَثَمَّ وَجْہُ اللّٰہِ وسنائیں اج او یار

گھنگھٹ کھول مُکھ وِکھ[1] نہ میرا
عیب نمانی دے کج او یار
فَثَمَّ وَجْہُ اللّٰہِ وسنائیں اج او یار

میں انجانی تیرا نیوں کیہ جاناں
لاون دا نہیں ڈھنگ او یار
فَثَمَّ وَجْہُ اللّٰہِ وسنائیں اجّ او یار

حاجی لوک مکّے نوں جاندے
ساڈا ہیں توں حجّ او یار
فَثَمَّ وَجْہُ اللّٰہِ وسنائیں اجّ او یار

---

(۱) مکھ دیکھاں تیرا دالف: ص ۱۳۱، ک ۴۷)

ڈونگھی ندی تے تُلہ پُورا ناں
ملساں کیہڑے بنج او یار
فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰہ وسنائیں اج او یار
بُلھّا شوہ ہیں ظاہر ڈِٹھّا
لاہ موہیں توں لجّ او یار
فَثَمَّ وَجْهُ اللّٰہ وسنائیں اج او یار

○

ردیف ک

۸۱

کت کُڑے نا وت کُڑے
چھلی لاہ بھڑولے گھت کُڑے

جے پُونی پونی کتیں گی
تاں ننگی مُول نہ دتیں گی
سے وریہاں دے جے کتیں گی
تاں کانگ مارے گا جھٹ کُڑے

کٹ کُڑے نا وت کُڑے
چھلی لاہ بھڑولے گھت کُڑے

---

(۱) ایہ بند نہیں مِلدا (الف: ص ۹۶، ک ۷)

وِچ غفلت بے تیں دن جالے
کت کے کجھ نہ لیٹو سنبھالے
باجھوں گُن شوہ اپنے نالے
تیری کیونکر ہوسی گت کڑے

کت کُڑے نہ وت کُڑے
چھلی لاہ بھڑولے گھت کُڑے

مائیں[2] پیو تیرے گنڈھیں پائیاں
ابے نہ تینوں سُرتاں[3] آئیاں
دن[4] تھوڑے تے چا مکائیاں
نہ آسیں پیکے وت کُڑے۔

کت کُڑے نہ وت کُڑے
چھلی لاہ بھڑولے گھت کُڑے

بے[6] داج دہونی جاویں گی
ناں کسے بھلی نہ بھاویں گی
اوتھے شوہ نوں کریں رجھاویں گی
کجھ لے فقراں دی مت کڑے

---

(۱) ایہ بند کوئی نہیں ملدا (۲) تیرے بابل گندھیں پائیاں (۳) خبراں

(الف: ص ۹۶، ک ۷)

(۴) گھر پیکیاں دے دن ست کُڑے (۵) داج دہونی جاویں گی،

(ب: ص ۱۶، ک ۹) (الف: ص ۶۹، ک ۷)

کتّ کُڑے نہ وتّ کُڑے
چھلّی لاہ بھڑولے گھتّ کُڑے

تیرے نال دیاں داج رنگائے نی
اوہناں سُوہے ساوے پائے نی
توں پیر(۱) اُلٹے کیوں چائے نی
جا اوتھے مکی تت کُڑے

کتّ کُڑے نہ وتّ کُڑے
چھلی لاہ بھڑولے گھت کُڑے

بُلھا شوہ گھر اپنے آوے
چُوڑا بیڑا سب سُہاوے
گُن ہوسی تاں گلے لگاوے
نہیں روسیں نینیں رت کُڑے

کتّ کُڑے نہ وت کُڑے
چھلی لاہ بھڑولے گھت کُڑے

○

---

(۱) توں اُلٹے پیر کیوں پائے نی
(۲) بُلھا شوہ تینوں دیا ہون آوے گا۔ } (الف: ص ۶۹، ک ۷)

۸۲

کپُوری ریوڑی کیوں کر لڑے پتاسے نال

تیل تلاں دے لڈو نیں جلیبی پکڑ منگائی

ڈر دے نٹھے قند شکر توں مصری نال لڑائی

کاں نگر نوں مارن لگے گدوں دی گلتھ لال

کپوری ریوڑی کیوں کر لڑے پتاسے نال

ہو فریادی نکھ پتیاں نے لون تے دستک لائی

گلگلیاں منصور بدھا پا پڑ چوٹ چلائی

بھیڈاں مار پلنگ کھپائے گرگاں بُرا احوال

کپوری ریوڑی کیوں کر لڑے پتاسے نال

گڑ دے لڈو غصے ہو گئے پیڑیاں تے فریادی

برفی نوں کہ دال چنے دی توں ہیں میری باندی

چڑھ سہے شہنیاں تے نچن لگے وڈی پئی دھمال

کپوری ریوڑی کیوں کر لڑے پتاسے نال

شکر کھنڈ کہے مصری نوں میری ویکھ صفائی
چڑوے پھنے ایہ کرنے لگے بدلنے نال لڑائی
چھیاں کن بتی دے کُترے ہو ہو کے خوش حال
کپوری ریوڑی کیونکر لڑے پتاسے نال

بُلھا شوہ ہُن کیا بتاوے جو دِتے سو لڑوا
لت بلتی کت بگتی کوئی نہیں ہتھ پھڑدا
دیکھو کہی قیامت آئی آیا خر دجال
کپوری ریوڑی کیوں کر لڑے پتاسے نال

۸۳

کدی آمل برہوں ستائی نوں

عشق لگے تاں ہے ہے کوکیں
توں کیہ جانے پیڑ پرائی نوں
کدی آمل برہوں ستائی نوں

جے کوئی عشق دا ہاجیا لوڑے
سِر دیوے پہلے سائی نوں
کدی آمل برہوں ستائی نوں

عملاں والیاں لنگھ گئیاں
ساڈیاں لجّاں ماہی نوں
کدی آمل برہوں ستائی نوں

غم دے وہین ستم دیاں کانگاں
کسے قعر کپڑ وچ پائی نوں
کدی آمل برہوں ستائی نوں

ماں پیو چھڈ سیاں میں بھُلیاں
بلھا رہی رام دوہائی نوں
کدی آمل برہوں ستائی نوں

---

(۱) بلھاری من (الف: ص ۱۳۲، ک ۳۵)

۸۷

کدی موڑ مُہاراں ڈھولیا
تیریاں واٹاں توں سر گھولیا

میں نھاتی دھوتی رہ گئی
کوئی گنڈھ سجن دل بہ گئی
کوئی سُخن اولّا بولیا

کدی موڑ مُہاراں ڈھولیا
تیریاں واٹاں توں سر گھولیا

اُلھّا شوہ کدی گھر آوسی
میری بلدی بھا بُجھا دسی
جد[1] ھے دُکھاں نیں منہ کھولیا

کدی موڑ مُہاراں ڈھولیا
تیریاں واٹاں توں سر گھولیا

---

(۱) تیزیاں واٹاں توں سر گھولیا

(الف: ص ۱۲۴، ک ۳۳)

۸۵

کدی اپنی آکھ بلاؤ گے

میں بے گُن کیا گُن کیا ہے
تن پیا ہے من پیا ہے
اوہ پیا سو مورا جیا ہے
پیا پیا سے رل مِل جاؤ گے
کدی اپنی آکھ بلاؤ گے

میں فانی آپ کو دُور کراں
تیں باقی آپ حضُور کراں
جے اظہر وانگ منصُور کراں
کھڑ سُولی پکڑ چڑھاؤ گے
کدی اپنی آکھ بلاؤ گے

میں جاگی سب جگ سویا ہے
کھُلی پلک تاں اُٹھ کے رویا ہے
جُز مستی کام نہ ہویا ہے
کدی مست الست بناؤ گے

کدی اپنی آکھ بلاؤ گے

جد انحد بن دو نین دھرے
اگے سر بن دھڑ کے لاکھ پڑے
اُچھل[1] رنگن دے دریا چڑھے
میرے ٹھودی ندی وگاؤ گے

کدی اپنی آکھ بلاؤ گے

کسے عاشق نہ سُکھ سوناں اے
اساں رو رو کے مُکھ دھوناں اے
ایہ جادو ہے کہ ٹوناں اے
اس روگ کا بھوک بناؤ گے

کدی اپنی آکھ بلاؤ گے

کھو گیا سر عشق بچارے گا
پھر کہا تھیسی نروارے گا
جب دار[2] اوپر سر وارے گا
تب پچھے[3] ڈھول بجاؤ گے

کدی اپنی آکھ بلاؤ گے

---

(۱) چھل (پ: ص ۲۳، ک ۲۵)

(۲) دار
(۳) پاجھی } (پ: ص ۳۰، ک ۲۵)

یں اپنا من[1] کباب کیا
انکھوں کا عرق شراب کیا
رگ تاراں ہڈ رُباب کیا
کیا مت کا نام بلاؤ گے

کدی اپنی آکھ بلاؤ گے

شک[3] رنجی کو کیا کیجیے گا
من بھاناں سودا لیجیے گا
ایہ دین دُنی[4] کس دیجیے گا
مجھے اپنا درس بتاؤ گے

کدی اپنی آکھ بلاؤ گے

مینوں آن نظارے تایا ہے
دو نیناں برکھا لایا ہے
بن روز عنایت آیا ہے
اینویں اپنا آپ جتاؤ گے

---

(۱) ہوں
(۲) کانن
(۳) تنگنجی
(۴) دنیا
(۵) جویں ہر روز

} دپ: ص ۳۲، ک ۲۵)

کدی اپنی آکھ بلاؤ گے

بُلھا شوہ نوں ویکھن جاؤ گے
اہناں اکھیاں نوں سمجھاؤ گے
دیدار تدا ہیں پاؤ گے
بن[1] شاہ عنایت گھر آؤ گے

کدی اپنی آکھ بلاؤ گے

○

---

(۱) شاہ عنایت بن

(پ: ص ۳۲، ک ۲۵)

۸۶

کدی آمل یار پیاریا !
تیریاں واٹاں توں سرداریا

چڑھ باگیں کوئیل کوکدی
نت سوز الم دے پھوکدی
مینوں تتڑی کوں شام وساریا

کدی آمل یار پیاریا
تیریاں واٹاں توں سرداریا

بُلھا شوہ کدی گھر آوسی
میری بلدی بھا بجھاوسی
اوہدی[1] واٹاں توں سرِواریا

کدی آمل یار پیاریا
تیریاں واٹاں توں سرداریا

---

(۱) تیریاں

(الف : ص ۱۲۲ ، ک ۳۲)

۸۷

گرکتن ول دھیان کڑے

نت مینیں دیندی ماد ھیا
کیوں پھرنی ایں انویں آ دھیا
نی شرم حیا نہ گوادھیا
توں کدی تاں سمجھ ندان کڑے

گرکتن ولّ دھیان کڑے

چرخہ مفت تیرے ہتھ آیا
پلیوں نیئوں[1] کجھ کھول گوایا
نیئوں قدر محنت دا پایا
جد ہویا کم آسان کڑے

گرکتن ولّ دھیان کڑے

چرخہ بنیاں خاطر تیری
کھیڈن دی کر حرص تھوڑیڑی
ہوناں نیئوں ہور وڈیری
مت کر کوئی اگیان کڑے

---

(۱) نہیں (الف: ص ۶۹، ک ۷)

کر کتن ولّ دھیان کُڑے

چرخہ تیرا رنگ رنگیلا
ریس کریندا سب قبیلہ
چل وے چارے کرے حیلہ
ہو گھر وے وچ آوادان کُڑے

کر کتن ول دھیان کُڑے

اس چرخے دی قیمت بھاری
توں کیہ جانیں قدر گواری(۳)
اُچی نظر پھریں ہنکاری
وچ اپنے شان گمان کُڑے

کر کتن ولّ دھیان کُڑے

میں کوکاں کر کھلیاں باہیں
نہ ہو غافل سمجھ کدائیں
ایسا چرخہ گھڑناں(۴) ناہیں
پھیر کسے ترخان کُڑے

کر کتن ولّ دھیان کُڑے

---

(۱) چل د چارا
(۲) گھر وچ ہو آوادان کُڑے
(۳) گنواری
گھڑیا

(الف: ص ۶۹، ک ۷)
(پ: ص

اہ چرخہ توُں کیوں گوایا
کیوں توُں کھیہ دے وچ رلایا
جد واہتھ تیرے اہ آیا
توُں کدے نہ ڈاہیا آن گرڑے

گرکتن ول دھیان گرڑے

نت میتیں دیاں ولتی نوُں
اس بھولی کملی جھلی نوُں
جد پوے گا وخت اکلی نوُں
تد ہائے ہائے کرسی جان گرڑے

گرکتن ول دھیان گرڑے

بڈھوں دی توُں رجک وہونی
گوہڑیوں نہ توُں کتی پوُنی
ہن کیوُں پھرتی ایں نموں جھوُنی
کس دا کریں گمان گرڑے

گرکتن ول دھیان گرڑے

نہ تکلا راس کراویں توُں
نہ بائڑ ماہل پواویں توُں
کیوں گھڑی مُڑی چرخہ چاویں توُں
توُں کرنی ایں اپنا زیان گرڑے

کرکتن ول دھیان کُڑے

ڈنگا نکلا راس کر اے
نال شتابی باُہڑ پو انّے
جیوں کرو[2] گے تویں وگاے
مت کرہ کوئی اگیان کُڑے

کرکتن ول دھیان کُڑے

اج گھر وچ نویں کپاہ کُڑے
توُں جھب جھب ویلناں ڈاہ کُڑے
رُوں[3] ویل پنجاون جاہ کُڑے
مُڑ کل نہ تیرا جان کُرہے

کرکتن ول دھیان کُڑے

جدوں رُوں پنجالیاویں گی
سیاں وِچ[3] پُونیاں پاویں گی
مُڑ آپے ای پیُی بھاویں گی
وِچ سارے جگ جہان کُڑے

کرکتن ول دھیان کُڑے

---

(۱) وگدا }
(۲) پھیر } (الف: ص ۳۷، ک ۷)
(۳) سیاں وچ توُں پُونیاں پاویں گی } (ب: ص ۷۰، ک ۱۷)

تیرے نال دیاں سب سیاں نی
کت[۲] پُونیاں سبناں لییُاں نی
تینُوں بیٹھی نُوں پچھے پییُاں نی
کیوں بیٹھی ایں ہُن حیران کُڑے
کر کتن وَلّ دھیان کُڑے

دیوا اپنے پاس جگاویں
کت کت سُوت بھروٹی پاویں
اکھیں وِچّوں رات لنگھاویں
اوکھی کر کے جان کُڑے
کر کتن وَلّ دھیان کُڑے

راج پییکا دن چار کُڑے
نہ کھیڈ وکھیڈ گزار کُڑے
نہ ہو دہلی کر کار کُڑے
گھر بار نہ کر ویران کُڑے
کر کتن وَلّ دھیان کُڑے

---

(۱) اوہناں سب پُونیاں کت لئیاں نی

(الف : ص ۳۷، ک ۷)۔ (ب : ص ۷۰، ک ۱۷)

(۲) توں آپے رُوں ہنجایا اے

(الف : ص ۳۷، ک ۷)

توں ستیاں رین گزار نہیں
مڑ آوناں دُوجی وار نہیں
پھر بہناں ایس بھنڈار نہیں
وچ اکو جیڈے ہان کُڑے

کر کتن وَل دھیان کُڑے

توں سدا نہ پیکے رہناں ایں
نہ پاس امبڑی دے بہناں ایں
بھانت[1] وچھوڑا سہناں ایں
وَس پئیں گی سسّ ننان کُڑے

کر کتن وَل دھیان کُڑے

کت لے نی کُجھ[2] کتا لے نی
ہُن تانی تند اُونا لے نی
توں اپنا داج رنگا لے نی
توں تد ہو ویں بھروان کُڑے

کر کتن وَل دھیان کُڑے

جد گھر بیگانے جاویں گی
مُڑ وت نہ اوتھوں آویں گی
اوتھے جا کے پچھوں تاویں گی
کجھ اگدوں کر سمیان کُڑے

---

(۱) بھانت (ب؛ ص ۱۹، ک ۱۰)، (۲) کت لے نی   نی (الف؛ ص ۸۳، ک ۸) (پ؛ ص ۱۹، ک ۱۰)

کرکتن ولّ دھیان کُڑے

اَج ایڈا تیرا کم کُڑے

کیوں ہُوئی[2] ایں بے غم کُڑے

کیہ کرلیناں[3] اُس دمّ کُڑے

جدّ گھر آئے مہمان کُڑے

کرکتن وّل دھیان کُڑے

جدسب سیاں ٹُرجاؤن گیاں

پھراوتھوں مُول[4] نہ آؤن گیاں

آچرخے[5] مُول نہ ڈہون گیاں

تیراتر نجن پیا[6] ویران کُڑے

کرکتن ولّ دھیان کُڑے

---

(۱) اج تیرا ایڈا
(۲) کیوں ہوئی
(۳) کیہ کربیناں ایں اس دم کُڑے
(۴) پھیر مُول نہ اوتھوں
(۵) اوہ چرخے
(۶) پیو

(الف: ص ۲۷، ک ۸)

کرماں نہ حُسن جوانی دا
پردیس[1] نہ رہن سیلانی دا
کوئی[2] دنیا جھوٹھی فانی دا
نہ رہسی نام نشان کُڑے
کرکتن وَل دھیان کُڑے

اک اوکھا ویلا آوے گا
سب ساک سین بھج جاوے گا
کر مدت پار لنگھاوے گا
اوہ بیلھے دا سلطان کُڑے
کرکتن وَل دھیان کُڑے

---

(۱) پردس نہ
دپ: ص ۲۰، ک ۱۰)
(۲) دنیا جھوٹھی کوڑی فانی دا
دپ: ص ۲۰، ک ۱۰)

۸۸

کون آیا پہن لباس گرڑے
تسی پچھو نال اخلاص گرڑے

ہتھ کھونڈی موہڈے کنبل کالا
اکھیاں دے وچ وسّتے[1] اُجالا
چاک نہیں کوئی ہے متوالا
پچھو بٹھا کے پاس گرڑے

کون آیا پہن لباس گرڑے
تسی پچھو بٹھا کے پاس گرڑے

چاکر چاک نہ اس نوں آکھوں
ایہہ[2] نہ خالی گجھڑی گھاتوں
وچھڑیا ہویا پہلی راتوں
آیا کرن تلاش گرڑے

---

(۱) وسّتے

(الف: ص ۲۱۸، ک ۶۳)

(۲) نہ اس ذرہ شوق (پ: ص ۷۰، ک ۸۲)

کون آیا پہن لباس گڑے
تسی پچھو بٹھا کے پاس گڑے
نہ ایہ چاکر چاک کہیں دا
نہ اس ذرہ شوق نہیں دا
نہ مشتاق ہے دُودھ دہیں دا
نہ اُس بھکھ پیاس گڑے
کون آیا پہن لباس گڑے
تسی پچھو بٹھا کے پاس گڑے
بُلھا شوہ اک بیٹھا ادہلے
دسے بھیت نہ مکھ سے بولے
بابل در کھیڑیاں توں ٹولے
در ماہنڈا ماہنڈے پاس گڑے
کون آیا پہن لباس گڑے
تسی پچھو بٹھا کے پاس گڑے

○

---

(۱) سارا بند کوئی نہیں ملدا۔

(پ ۶ ص ۷۰، ک ۸۲)

۸۹

کھیڈے وچ ویڑے گھمی گھم

ایس ویڑے وچ آلا سوہنا آلے دے وچ تاکی

تاکی دے وچ چھج وچھاواں نال پیا سنگ راتی

ایس ویڑے دے نوں دروازے دسواں گپت رکھاتی

اوس گلی دی میں سار نہ جاناں جہاں آوے پیا جاتی

ایس ویڑے وچ چرخہ سوہنا آلے دے وچ تاکی

اپنے پیا نوں یاد کریساں[1] چرخے دے ہر پھیرے

ایس ویڑے وچ مکنا ہاتھی سنگل نال کیہڑے

بُلھے شاہ فقیر سائیں دا جاگدیاں کوں چھیڑے

کھیڈے وچ ویڑے گھمی گھم

---

(۱) ہر چرخے

(دپ: ص ۸۲، ک ۱۰۹)

۹۰

کہنوں لامکانی دس دے او
تسی ہر رنگ دے وچ وسدے او

کُن فیکون تیں آپ[1] کہایا
تیں باہجھوں ہور کیڑا آیا[2]
عشقوں سب ظہور بنایا
عاشق ہو کے وس دے او

کہنوں لامکانی دس دے او
تسی ہر رنگ دے وچ وسدے او

پُچھو آدم کس نیں آندا اے
کتھوں آیا[4] کتھے جاندا اے
او تھے کس دا تینوں لاہنجا اے
او تھے کھادا نہ اُٹھ سدے او

---

(۱) سنائیو (۲) آئیو
(دپ: ص ۷۴، ک ۴۷)
(۳) بناؤ

(۴) ہے (الف: ص ۱۸۹، ک ۶۹)

کھنوں لامکانی دسّ دے ہو
تُسی ہر رنگ دے وِچ وسدے ہو

آپے سُنیں[1] تے آپ سناویں
آپے[2] گاویں آپ بجاویں
ہتھوں قول سرُ دو سُناویں
کتے جاہل ہو کے نسّ دے ہو

کھنوں لامکانی دسّ دے ہو
تُسی ہر رنگ دے وِچ وسدے ہو

تیری وحدت[3] تو ئیں بچاویں[4]
انا الحق دی[5] تار ہلاویں
سُولی تے منصُور[6] چڑھاویں
اوتھے کول کھلو کے ہسّدے ہو

کھنوں لامکانی دسّ دے ہو
تُسی ہر رنگ دے وِچ وسدے ہو

---

(۱) سناویں (۲) گاویں
(۳) تیری وحدت (۴) بجھاویں
(۵) کی
(۶) منصُور سولی تے چڑھاویں

(الف: ص ۱۸۹، ک ۶۹)

جویں سکندر طرف نوشاباں
ہو رسول لے آیا کتاباں
یوسف ہو کے اندر خواباں
زلیخا دا دل کھس دے ہو

کھنوں لامکانی وس دے ہو
تسی ہر رنگ دے وچ وسدے ہو

کتے (۲) رومی ہو کتے زنگی ہو
کتے ٹوپی پوش فرنگی ہو
کتے مے خانے وچ بھنگی ہو
کتے (۳) نہر ہری (۴) بن وسدے ہو

کھنوں لامکانی وس دے ہو
تسی ہر رنگ دے وچ وسدے ہو

بلھا شوہ عنایت عارف ہے
اوہ دل (۵) میرے دا وارث اے
میں لوہا تے اوہ پارس اے
تسی (۶) اوسے دے سنگ کھسدے ہو

کھنوں لامکانی وس دے ہو
تسی ہر رنگ دے وچ وسدے ہو

---

(۱) ایہ بند کوئی نہیں } (الف: ص ۱۸۹، ک ۶۹)
(۲) " " " "
(۳) مرو } (پ: ص ۴۴، ک ۴۷)
(۴) ہو
(۵) میرے دل (۶) نت
(الف: ص ۱۸۹، ک ۶۹)

۹۱

کسے لارے دینائیں سانوں دو گھڑیاں مل جائیں

نیڑے دسیں تھاں نہ وسیں
ڈھونڈاں کت ول جاہیں
آپے جھاتی پائی احمد
دیکھاں تاں مڑ ناہیں
آکھ گیوں مڑ آیوں ناہیں
سینے دے وچ بھڑکن بھائیں
اکسے گھر وچ وسدیاں رسدیاں
کت ول کوک سنائیں

پا ہندی جا میرا دیہہ سنہیا
دل دے اوہلے ٹک دا کہیا
نام اللہ دے نہ ہو ویری
مکھ ویکھن نوں نہ ترسائیں
بلھا شاہ کیہ لائیا مینوں
رات آدھی ہے تیری مہماں
او ہجر بیلے سب کوئی ڈردا
سو ڈھونڈاں میں چائیں چائیں
کسے لارے دینائیں سانوں دو گھڑیاں مل جائیں

۹۲

کیوں عشق اساں تے آیا اے
توں آیا ہے میں پایا اے

ابراہیمؑ چا چخا[1] سٹائیو
ذکرؑ[2] سِیے سر کلوتر دھرائیو
یوسفؑ ہٹو ہٹ وکائیو
کھو سانوں کیہ[3] لیایا اے

کیوں عشق اساں تے آیا اے
توں آیا اے میں پایا اے

شیخ صنعانوں[4] خوک چرائیو
شمس دی کھل اُلٹ[5] لہائیو
سُولی تے منصور چڑھائیو
کر ہتھ ہُن میں ول دھایا اے

---

(۱) چخہ (۲) ایہ بند نہیں ملدا (۳) کی
(۴) شیخ صنعاں توں (۵) اولٹ (۶) کینوں

(الف: ص ۱۰۴، ک ۲۰)

کیوں عشق اساں تے آیا اے
توں آیا ہے میں پایا اے
جس گھر وچ تیرا پھیر[1] ہویا
سو جل بل کولا ڈھیر ہویا
جد راکھ اُڈی تدبیر[2] ہویا
کہو کس گل دا سدھرایا اے
کیوں عشق اساں تے آیا اے
توں آیا ہے میں پایا اے
ٹھبا شوہ دے کارن کریئے
تن بھٹھی من[4] آہرن کریئے
پریم[5] ہتھوڑا مارن کریئے
دل[6] لوہا اگ پگایا[7] اے
کیوں عشق اساں تے آیا اے
توں آیا ہے میں پایا اے

---

(۱) بھیرا (۲) تدمیرا
(۳) کر (۴) دل
(۵) وچ پریم ہتھوڑا (۶) لوہاراں کیں اٹکایا
(الف: ص ۱۰۴، ک ۲۰)

(۷) پگایا دپ: ص ۱۴۱، ک ۳۸)

۹۳

کیہ کردانی کیہ کردا نی
کوئی پچھو کھاں دلبر کیہ کردا
اکسے گھر وچ وسدیاں رسدیاں
نہیں ہندا وچ پردا
کیہ کردانی کیہ کردا نی
کوئی پچھو کھاں دلبر کیہ کردا
وچ مسیت نماز گزارے
بُت ، خانے جا وڑ دا
کیہ کردانی کیہ کردانی
کوئی پچھو کھاں دلبر کیہ کردا
آپ اکو کئی لکھ گھراں دے
مالک سب گھر گھر دا
کیہ کردانی کیہ کردانی
کوئی پچھو کھاں دلبر کیہ کردا

جتول(۱) دیکھاں اُتے ولے اوہو
ھر(۲) دی(۳) سنگت کردا

کیہ کردا نی کیہہ کردا
کوئی پچھو کھاں دلبر کیہ کردا

موسیٰ(۴) تے فرعون بنا کے
دوہو کے کیوں لڑدا

کیہ کردا نی کیہہ کردا
کوئی پچھو کھاں دلبر کیہ کردا

حاضر ناظر اوہو ہر تھاں
چوچک کس نوں کھڑ دا

کیہ کردا نی کیہہ کردا
کوئی پچھو کھاں دلبر کیہ کردا

ایسی نازک بات کیوں کہندا
نہ کہہ سکدا نہ جردا

کیہ کردا نی کیہہ کردا
کوئی پچھو کھاں دلبر کیہ کردا

---

(۱) ہیں (پ: ص ۶۴، ک ۴۶)

(۲) میں
(۳) اک
(الف: ص ۲۳۳، ک ۸۵)

(۴) موسیٰ راہ ہدایت دے
فرعون ضلالت کردا
(پ: ص ۶۴۔ ک ۴۶)

بُلّھا شوہ دا عشق بگھیلا
رت[1] پیندا گوشت چردا

کیہ کردا نی کیہ کردا
کوئی[2] پُچھو کھاں دلبر کیہ کردا

○

---

(۱) رات (الف: ص ۲۳۴، ک ۸۵)

(۲) ا۔ موسیٰ نوں کوہ طور چڑھا کے کیتا واقف بہت امر دا
ب۔ واہ واہ وطن اساڈا ایہ ہے کوئی دبے کوئی سڑدا
ج۔ پنیے دے وچ روڑ کھڑکدے مُورکھ نہ چت دھردا
د۔ ہیرے موتی لعل جواہر عاشق گن گن پھڑدا
د۔ لَا یَتَحَرَّکْ حکم سُناوے دوزخ کہنوں کھڑدا

(پ: ص ۴۶، ک ۴۶)

۹۴

کیہ کرداں بے پرواہی ہے
کیہ کرداں بے پرواہی ہے
کُن کیہا فیکون کہایا
باطن ظاہر دے وَل آیا
بے چونی دا چُون بنایا
بکھڑی کھیڈ مچائی ہے

کیہ کرداں بے پرواہی ہے
کیہ کرداں بے پرواہی ہے
سر مخفی دا جس دم بولا
گھنگھٹ اپنے منہ سے کھولا
ہُن کیوں کرداں ساتھوں اوہلا
سب وِچ حقیقت آئی ہے

---

(۱) کھولا جد
(۲) حقیقت سب } دالف: ص ۲۳۵، ک ۲۸۶)

کیہ کردا بے پرواہی ہے
کیہ کردا بے پرواہی ہے

کتے منا بنی ۔ آدم کہیا
کوئی نہ کیتا تیرے جیہا
شان بزرگی دے سنگ ایہا
ڈپھڑی(۱) خوب وجائی ہے

کیہ کردا بے پرواہی ہے
کیہ کردا بے پرواہی ہے

آپے بے پرواہیاں کردے
اپنے آپ سے آپے ڈردے
رہیا سما وچ ہر ہر گھر دے
کُجلی پھرے لوکائی ہے

کیہ کردا بے پرواہی ہے
کیہ کردا بے پرواہی ہے

چٹیک لا دیوانہ ہویا
لیلیٰ بن کے مجنوں مونیا
آپے رویا آپے دھویا
کہی کیتی آشنائی ہے

(۱) ڈپھڑی دالف : ص ۲۳۵ ۔ ک ۲۸۶)

کیہ کردابے پرواہی بے
کیہ کردابے پرواہی بے

آپے ہیں توں ساجن ستیاں
عقل دلیلاں سب اُٹھ گئیاں
بُلھّا شاہ نیں خوشیاں لٹیاں

کیہ کردابے پرواہی بے
کیہ کردابے پرواہی بے

○

۹۵

کیوں اوہلے بہہ بہہ جھاکی دا
ایہہ پردہ کس توں راکھی دا

کارن پیت مینت بن آیا
میم دا گھنگٹ مکھ پر پایا
احد تے احمد نام دھرایا
سر چھتر جھلے لولاکی دا
کیوں اوہلے بہہ بہہ جھاکی دا

تُسیں آپے آپ ہی سارے ہو
کیوں کہندے اسیں نیارے ہو
آئے اپنے آپ نظارے ہو
وچ برزخ رکھیا خاکی دا

---

(۱) آپے

(الف: ص ۲۳۷، ک ۸۹)

کیوں او ہلے بہہ بہہ جھاکی دا
ایہ پردہ کس توں راکھی دا

تُد با ہجھوں دوسرا کیہڑا ہے
کیوں پایا اُلٹا جھیڑا ہے
ایہ ڈاڈھا بڑا اندھیرا ہے
ہُن آپ نُوں آپے آکھی دا

کیُوں او ہلے بہہ بہہ جھاکی دا
ایہ پردہ کس تُوں راکھی دا

کتے رومی ہو کتے شامی ہو
کتے صاحب کتے غلامی ہو
تسیں آپے آپ تمامی ہو
کیوں کھوٹا کھرا سو لاکھی دا

کیوں او ہلے بہہ بہہ جھاکی دا
ایہ پردہ کس توں راکھی دا

جس تن وچ عشق دا جوش ہویا
اوہ بے خود ہو بے ہوش ہویا
اوہ کیونکر رہ خاموش ہویا
جس پیالہ پیتا ساقی دا

کیوں او ہلے بہہ بہہ جھاکی دا
ایہ پردا کس توں راکھی دا

تُسیں آپ اسانوں دھلائے جی
کدر ہیندے پچھے چھپائے جی
تُسیؔ[1] شاہ عنایت بن آئے جی
ہُن لالا نین جھماکی دا

کیوں اوہلے بہہ بہہ جھاکی دا
ایہ پردہ کس توں راکھی دا

بُلھاّ شاہ تن بھاڈی[2] بھٹھی کر
اگ بال ہڈاں تن ماٹی کر
ایہ شوق محبت باٹی کر
ایہ[3] بُدھوا اس بدھ جھاکی دا

کیوں اوہلے بہہ بہہ جھاکی دا
ایہ پردہ کس توں راکھی دا

○

---

(۱) تسُی۔ کوئی نہیں۔

(الف: ص ۲۳۶، ک ۸۹)۔ (پ: ص ۷۶، ک ۹۵)

۹۶

کیہ بے درداں سنگ یاری
رووَن اکھیاں زار و زاری

سانوں گئے بے دردی چھڈ کے
ہجرے سانگ سینے وچ گڈ کے
جسموں جند نوں لے گئے کڈھ کے
ایہ گل کر گئے ہنیاری

کیہ بے درداں سنگ یاری
رووَن اکھیاں زار و زاری

بے درداں دا کیہ بھروا سا
خوف نہیں دل اندر ماسا
چڑیاں موت گواراں ہاسا
مگروں ہس ہس تاڑی ماری

کیہ بے درداں سنگ یاری
رووَن اکھیاں زار و زاری

آون کہہ گئے پھیر نہ آئے
آون دے سب قول بھلائے
میں بھلی بھُل نین لگائے
کیسے ملے سانوں ٹھک بپاری
کیہ بے درداں سنگ یاری
رووَن اکھیاں زارو زاری

بُلھے شاہ اک سودا کیتا
کیتا زہر پیالہ پیتا
نہ کجھ نفع نہ ٹوٹا لیتا
درد دُکھاں دی گٹھڑی بھاری
کیہ بے درداں سنگ یاری
رووَن اکھیاں زارو زاری

○

۹۷

کیوں لڑنا ہیں کیوں لڑناں ہیں غیر گناہی
لا تتحرک خود لکھیوئی کس نوں دینائیں پھاہی
شرع تے اہل قرآن بھی آہے اسی اگے سدّے آئی
الستُ بربکمُ وار ہویا قالُو بلٰی دُھم پائی
کُن منیکُون آوازہ ہویا تداں اسی بھی کولے آہی
لذت مار دیوانی کیتی نہیں ذاتی اصلی آہی
کیوں لڑناں ہیں کیوں لڑناں ہیں غیر گنُاہی

○

۹۸

کیہ[1] جاناں میں کوئی
وے[2] اڑیا
کیہ جاناں میں کوئی
جو[3] کوئی اندر بولے چالے ذات اساڈی ہوئی
جس[4] دے نال میں نیوں لگایا اوہو جیہی ہوئی
کیہ جاناں میں کوئی
وے اڑیا
کیہ جاناں میں کوئی
چٹی[5] چادر لاہ سٹ کڑئیے پہن فقیراں دی لوئی
چٹی چادر نوں داغ لگے گا لوئی نوں داغ نہ کوئی
کیہ جاناں میں کوئی
وے اڑیا
کیہ جاناں میں کوئی

---

(۱) کیا۔ (۲) رے بابا (۳) جو کوئی ساڈے اندر دس دا } (پ: ص ۵۶، ک ۵۷)
(۴) ایہ مصرعہ کوئی نہیں ملدا۔ (۵) ایہ بند کوئی نہیں ملدا۔

(پ: ص ۵۶، ک ۵۷)

الف[1] پچھاتا ب پچھاتی ت تلاوت ہوئی
س پچھاتا ناش بچھاتا صادق صابر ہوئی
کیہ جاناں میں کوئی
وے اڑیا
کیہ جاناں میں کوئی

[2]کُوکو کردی قمری آہنی گل وچ طوق پیوئی
بس نہ کردی کُوکو کولوں کُوکُو اندر موئی
کیہ جاناں میں کوئی
وے اڑیا
کیہ جاناں میں کوئی

جو کجھ کرسی اللہ بھاناں کیا کجھ کرسی کوئی
جو کجھ لیکھ متھے دا لکھیا میں اُس تے شاکر ہوئی
کیہ جاناں میں کوئی
وے اڑیا
کیہ جاناں میں کوئی

---

(۱) ایہ بند کوئی نہیں ملدا
(۲) ایہ بند کوئی نہیں ملدا } (الف: ص ۲۵۷، ک ۱۰۵)
(۳) ایہ بند کوئی نہیں ملدا

عاشق بکری معشوق قصائی مَیں مَیں کردی کوہی
جیوں جیوں میں بہتا کردی تیوں تیوں موئی
کیہ جاناں میں کوئی
وے اڑیا
کیہ جاناں میں کوئی
بُلھا شوہ عنایت کرکے شوق شراب دیتوئی
بھلا ہویا اسی دُوروں چھٹے نیڑے آن لدھوئی
کیہ جاناں میں کوئی
وے اڑیا
کیہ[۳] جاناں میں کوئی[۴]

---

(۱) ایہ بند کوئی نہیں مِلدا۔ (الف: ص ۲۵، ک ۱۰۵)

(۲) ایہ مصرعہ کوئی نہیں مِلدا

(۳) تھلے دے مصرعے کوئی نہیں ملدے۔

۱۔ بے فرمان دی کیاڑی کولوں جیبھ کھچیندا اوئی
۲۔ کٹیاں میناں دے گل اُتے چُھری داگیندا سوئی
۳۔ کسے اک ہی میں دس مہیاں پرایہ کیہ کرسی کوئی
۴۔ جے مہر کریں تے فضل کریں تو میں عاجز ہوئی۔

(ب: ص ۵۶، ک ۵۷)

ردیف گ

۹۹

گر جو چاہے سو کردا اے

میرے گھر وچ چوری[1] ہوئی
سُتی رہی نہ جاگیا کوئی
میں گرِ پھڑ[2] سو جھی ہوئی
جو مال گیا سو تر دا اے

گرُ جو چاہے سو کردا اے

پہلے مخفی آپ خزانہ سی[3]
اوتھے حیرت حیرت خانہ سی[4]
پھر وحدت دے وچ آنا[5] سی[6]
گل جُز دا مجُمل پر دا اے

(۱) ہوئی چوری (۲) باتا (۳) ایہ بند کوئی نہیں ملدا (۴) ایہ بند نہیں ملدا (۵) ایہ بند نہیں ملدا۔
(۶) دانہ

(دپ : ص ۱۲۰، ک ۱۲۴)

گرُ جو چاہے سو کردا اے

کن فیکوُن آوازہ دیندا
وحدت وچوں کثرت لیندا
پہن لباس بندہ بن بہندا
کر بندگی مسجد وڑ دا اے

گرُ جو چاہے سو کردا اے

روز میثاق الست سُناوے
قالُو بلیٰ اَشہدنا چاہوے
پھر(۱) کجھ اپنا آپ چھپاوے
اوہ گن گن دستاں دھردا اے

گرُ جو چاہے سو کردا اے

گرُ(۲) اللہ آپ کہیندا اے
گرُ علی نبی ہو بہیندا اے
گھر ہر وے ول ونج رہیندا اے
اوہ خالی بھانڈے بھردا اے

(۱) سب
(۲) آپ } (پ: ص ۱۲۰، ک ۱۲۴)

گُر جو چاہے سو کردا اے

بُلھا شوہ نوں گھر وچ پایا
جس سانگی سانگ بنایا
لوکاں کولوں بھیت چھپایا
اوہ ورس پرم دا پڑھدا اے

گُر جو چاہے سو کردا اے

○

---

(۱) ایہ

(پ: ص ۱۲۰، ک ۱۲۴)

١٠٠

گلّ روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے
سبھ آکھ مناں کیوں ڈرناں ایں
اس سبھ پچھے توں ترناں ایں
سبھ سدا آبادی کرناں ایں
سبھ وست[1] اچنبا آئی اے

گل روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے
بھمو آن بجمان ڈرائے
پتر پیڑ دسّ بھرم دوڑائے
آپے دسّ کے جتن کرائے
پوجا شروع کرائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے

---

(١) وسط (پ: ص ٨٠، ک ١١٩)

پُتر تساں دے اُوپر بیڑا
گڑ چاول منا ویڑا
جنجو پاؤ لاہو بیڑا
چُلی تُرت پُرائی اے

گلّ روے لوکاں پائی اے
گل روے لوکاں پائی اے

پیڑ نہیں اینویں نکلن لگی
روک روپیہ بھانڈے ڈھگی
ہووے لاکھی دُرست نہ بگی
بُھا ایہ بات بنائی اے

گلّ روے لوکاں پائی اے
گل روے لوکاں پائی اے

پرتم چینڈی مات بنائی
جس نوں پُوجے سرب لوکائی
پاپچھی وڈکے جنج چڑھائی
ڈولی ٹھم ٹھم آئی اے

گلّ روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے

بھُل خدا نوُں جان خدائی
بتّاں اگے سیس نوائی
جھڑے گھڑ کے آپ بنائی
شرم "ذرا" نہ آئی اے

گلّ روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے

ویکھو تُلسی مات بنائی
سانگ رامی سنگ پرنائی
ہس رس ڈولی چا چڑھائی
سالا سوہرا بنے جوائی اے

گلّ روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے

دھیاں بھیناں سب دیاہون
پیروے اپنے آپ کجاون
بُلھّا شاہ کیہ آکھن آون
نہ مانا کسے دیا ہی اے

گلّ روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے

شاہ رگ تھیں رب وس دا نیڑے
لوکاں پائے ملیں جھیڑے
داں کے جھگڑے کون نبیڑے
بجھ بجھ عمر گوائی اے

گلّ روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے

بر چھ باغ وچ نہیں جُدائی
بندہ رب تیویں بن آئی
پچھلے سوتے تے کھڑ آئی
دُوہبتا آن مٹائی اے

گلّ روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے

بُلھا آپے بھُل بھُلایا اے
آپے چلیاں وچّ دبایا اے
آپے ہوکا دے سُنایا اے
مجھ میں بھیت نہ کائی اے

گلّ روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے

گرم سرد ہو جس نوں پالا
حرکت کیتا چہرہ کالا
تس نوں آکھن جی سُکھالا
اس دی کرو دوائی اے

گلّ روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے

اکھیاں پکیاں آکھن آئیاں
اسی سمجھ کے آدنی مایاں
آپے بُھل گئیاں ہُن سائیاں
ہُن تیر تخہ پاس سُدھائی اے

گلّ روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے

جو کوئی دس دا ایہو پیارا
بُلھا آپے دیکھن ہارا
آپے بید قرآن پُکارا
جو سُفنے دست بھلائی اے

گلّ روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے

پوست اکھے ملے افیم
بندہ بھائے[1] قادر کریم
نہ کوئی دسے گیان حکیم
عقل تساڈی جائی اے

گلّ روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے

جو کوئی دِس دا اِیہو پیارا
بُلھّا آپے ویکھن ہارا
آپے بید قرآن پُکارا
جو سُفنے وست بُھلائی اے

گلّ روے لوکاں پائی اے
گلّ روے لوکاں پائی اے

○

(۱) قادر (پ: ص ۸۸، ک ۱۱۹)

۱۰۱

گھنگٹ[1] چک او سجناں ہن شرماں کاہنوں رکھیاں دے

زُلف کنڈل نے گھیرا پایا

بشئیر[2] ہو کے ڈنگ چلایا

دیکھ اساں دل ترس نہ آیا

کر کے خُونی اکھیاں وے

گھنگٹ چک او سجناں ہن شرماں کاہنوں رکھیاں دے

دو نیناں دا تیر چلایا

میں عاجز دے سینے لایا

گھائل کر کے مُکھ چھپایا

چوریاں[3] اہ کن دسیاں وے

گھنگٹ چک او سجناں ہن شرماں کاہنوں رکھیاں دے

---

(۱) گھنگٹ
(۲) بشئیر } (الف: ص ۹۸، ک ۱۵)
(۳) ایہ کن چوریاں } (ب: ص ۶۵، ک ۲)

برہوں کٹاری توں کس کے ماری
تدیں ہوئی بے دل بھاری
مُڑ نہ لئی تیں[2] سار ہماری
پتیاں تیریاں کچیاں وے
گھنگٹ چک او سجناں ہُن شرماں کاہنوں رکھیاں وے

نیوں لگا کے من ہر لینا
پھیر نہ اپنا درشن دیتا
زہر پیالہ ایں ایہ پیتا
ساں عقلوں ایں کچیاں وے
گھنگٹ چک او سجناں ہُن شرماں کاہنوں رکھیاں وے

---

(۱) توُں } (پ: ص ۶۵، ک ۲)
(۲) مُڑ نہ لئی نہ }
(۳) آ (الف: ص ۹۸، ک ۱۵)

۱۰۲

گھنگٹ اوہلے نہ ٹک سوہنیاں
میں مشتاق دیدار دی ہاں

جانی باہجھ دیوانی ہوئی
ٹوکاں کردے لوک سبھوئی
جے کر یار کرے دل جوئی
میں تاں[1] فریاد پکار دی ہاں

گھنگٹ اوہلے نہ ٹک سوہنیاں
میں مشتاق دیدار دی ہاں

مفت[2] وکاندی جاندی باندی
رل ماہیا جندا ایویں جاندی
اک دم ہجر نہیں میں سہندی
میں بلبل اُس[3] گلزار دی ہاں

گھنگٹ اوہلے نہ ٹک سوہنیاں
میں مشتاق دیدار دی ہاں

---

(۱) تو (۲) باندی (۳) ایس (الف: ص ۱۱۹)

۱۰۳

گھر میں گنگا آئی سنتو گھر میں گنگا آئی

آپے مُرلی آپ گھنیا آپے جادو رائی

آپ گوبریا آپ گدڑیا آپے دیت دکھائی

انحد دوار کا آیا گوریا کنگن دست چڑھائی

مونڈ سنڈا موہے پریتی کورین کناں میں پائی

امرت پھل کھا لیئو رے کسائیں تھوڑی کرو بڈھائی

گھر میں گنگا آئی سنتو گھر میں گنگا آئی

۱۰۴

گھڑیالی دیہو نکال نی
اجّ پی گھر آیا لال نی

گھڑی گھڑی گھڑیال بجاوے
رین وصل دی پیا گھٹاوے
میرے مَن[۲] دی بات جے پاوے
ہتھوّں چا سٹّے گھڑیال نی

گھڑیالی دیہو نکال نی
اجّ پی گھر آیا لال نی

انحد وا[۳] جا وجے سُہانا[۴]
مُطرب سگھڑ اتان ترانا
نماز روزہ بُھل گیا دوگانا
مدھ پیالہ دیّن[۵] کلال نی

---

(۱) نی رنئیں ملدا دپ: ص ۳۸، ک ۳۲) (۲) دل۔ دالف: ص ۱۳۶، ک ۵۵)
(۳) باجا دپ: ص ۳۸، ک ۳۲)
(۴) شہانہ (۵) دھن دالف: ص ۱۳۶، ک ۵۵)

گھڑیالی دیہو نکال نی
اجّ پی گھر آیا لال نی

مُکھ ویکھن دا عجب نظارا
دُکھ دِ[1]ے دا اُٹھ گیا سارا
رین وڈی کیا کرے پسارا
دن اگّے دھرو دیوال نی

گھڑیالی دیہو نکال نی
اجّ پی گھر آیا لال نی

مینوں اپنی خبر نہ کائی
کیا جاناں میں کِت[2] ویاہی
ایہ گلّ کیونکر چھپے چھپائی
ہُن ہویا فضل کمال نی

گھڑیالی دیہو نکال نی
اجّ پی گھر آیا لال نی

ٹُونے کامن کرے بتیرے
سہرے آئے وڈے وڈیرے
ہُن گھر آیا جانی میرے
رہاں[4] لکھ ورہے ایہدے[3] نال نی

---

(۱) دل (۲) کہاں (الف: ص ۱۳۷، ک ۵ د) (۳) جادوگر (پ: ص ۳۸، ک ۳۲)

(۴) لکھ ورہے رہاں (الف: ص ۱۳۷، ک ۵۵)

گھڑیالی دیو نکال نی
ہُن پی گھر آیا لال نی

بُلّھا شوہ دی پیج[1] پیاری
نی میں تارن ہارے تاری
کویں کویں ہُن آئی واری
ہُن[2] وچھڑن[3] ہویا محال نی

گھڑیالی دیو نکال نی
ہُن پی گھر آیا لال نی

○

(۱) سیج
(۲) تری سو
(۳) میتھوں

(دپ : ص ۴۸، ک ۳۳)

ردیف "ل"

۱۰۵

لَن ترانی دس کے جانی ہُن کیوں مُکھ چھپایائی
میں ڈھولن وِچ فرق نہ کوئی ایہنا فرمایائی
آدُ سجن گل لگ سواں میں ہُن کیہ گھنگٹ پایائی
لَن ترانی دس کے جانی ہُن کیوں مُکھ چھپایائی

تن صابر دے کیڑے پائے جو چڑھیا سو پایائی
منصور کوں کجھ ظاہر ہویا سُولی پکڑ چڑھایائی
لَن ترانی دس کے جانی ہُن کیوں مُکھ چھپایائی

دسو نکتہ ذات الٰہی سجدہ کس کرایائی
ٹبھا نکتہ ذات الٰہی شیطان خوار کرایائی
لَن ترانی دس کے جانی ہُن کیوں مُکھ چھپایائی

ردیف "م"

۱۰۶

ماہی وے تیں ملیاں[1] سب دُکھ ہوون دُور
لوکاں دے بھانیں چاک چکٹا ساڈا رب غفُور
ماہی وے تیں ملیاں سب دُکھ ہوون دُور
جیندے رِلن دی خاطر چشماں بہندیاں سی[2] نت جُھور
ماہی وے تیں ملیاں سب دُکھ ہوون دُور
اُٹھ گئی ہجر جُدائی جگروں ظاہر وسدا[3] نُور[4]
ماہی وے تیں ملیاں سب دُکھ ہوون دُور
بُلھا رمز سمجھ دی پائیسا نہ نیڑے نہ دُور
ماہی وے تیں ملیاں سب دُکھ ہوون دُور

---

(۱) تے
(۲) ہسی
(۳) دیندا
(۴) ہور

(اپ: ص ۸۷، ک ۹۹)

۱۰۷

مائے نہ مُڑ دا عشق دیوانہ شوہ نال پریتاں لا کے
عشق شرع دی لگ گئی بازی کھیڈاں ہیں داؤ لگا کے
مارن بولی تے بولی نہ بولاں سُنان نہ کن لا کے
ویہڑے وچ شیطان نچیندا اُس نوں رکھ سمجھا کے
توڑ شرع نوں جت لئی بازی پھر دی نک وڈھا کے
ہیں وے انجانی کھیڈ وگییاں کھیڈاں ہیں آکے باکے
ایہ کھیڈاں ہُن لگدیاں جھیڈاں گھر پیاوے آکے
سیاں نال ہیں پاواں گدھا دلبر ٹک ٹک جھا کے
پچھو نی ایہ کیوں شرماندا جاندا نہ بھیت بتا کے
کافر کافر آکھن تینوں سارے لوک سنا کے

---

(۱) سنسان

(پ: ص ۸۲، ک ۱۰۸)

مومن کافر میںنوں دونویں نہ دس دے وحدت دے وچ آکے
چولی چُنّی تے پھُوکیا جھُگا دھونی شرک جلاکے
واریا کفر وڈا ایں دل تھیں تلی نے سیس ٹکاکے
ہیں وڈ بھاگی ماریا خاوند ہتھیں زہر پلاکے
وصل کراں ہیں نال سجن دے شرم حیا گواکے
وچ چمن میں پلنگ وچھایا یار سُتی گل لاکے
سردی نال مل گئی سردہی بُلھا شوہ نوں پاکے
ملئے نہ مُڑ وا عشق دیوانہ شوہ نال پریتاں لاکے

○

۱۰۸

ماٹی[1] قدم کریندی یار
ماٹی جوڑا، ماٹی گھوڑا
ماٹی دا اسوار
ماٹی ماٹی نوں دوڑائے
ماٹی دا کھڑکار
ماٹی قدم کریندی یار
ماٹی ماٹی نوں مارن لگی
ماٹی دے ہتھیار
جس ماٹی پر بہتی[3] ماٹی
تس ماٹی ہنکار
ماٹی قدم کریندی یار

---

(۱) واہ واہ ماٹی دی گلزار (پ: ص ۱۴۱، ک ۱۲)

(۲) ڈرکھاوے
(۳) بوٹی
} دگ: ص ۲۲، ک ۱۷)

مائی قدم کریندی یار

مائی باغ بغیچہ مائی

مائی دی گلزار

ماٹی مائی نوں ویکھن آئی

مائی دی اے بہار

مائی قدم کریندی یار

ہس کھیڈ مُڑ(۱) مائی ہوئی

مائی(۲) پاؤں پسار

بُلّھا(۳) ایہہ بوجھارت بُوجھیں

لاہ سروں بھوئیں مار

مائی قدم کریندی یار

○

۱۰۹

متر پیارے[1] کارن نی میں لوک اُلاہمیں لینی ہاں

لگا نیئوں میرا جس سیتی
سرہانے ویخ پلنگ دے جیتی
عالم کیوں سمجھاوے[2] ریتی
میں ڈٹھے باہجھ نہ رہنی ہاں
متر پیارے کارن نی میں لوک اُلاہمیں لینی ہاں

تسی سمجھاوُ دیرُو[3] بھوری
رانجھن وہندا[4] ایتھوں چوری
جیندے عشق کیتی میں[5] ڈوری
میں نال[6] آرام نہ بہنی ہاں
متر پیارے کارن نی میں لوک اُلاہمیں لینی ہاں

---

(۱) دے۔ دا ہکو لفظ اے (الف: ص ۶۴، ک ۱۳)

(۲) ایتھے۔ قافیہ غیر اے (پ: ص ۶۲، ک ۶۹)

(۳) میری (۴) دیندے۔ رہندا اے
(۵) گتی گل دوری (۶) آرام کرکے۔ وزن غلط اے
(الف: ص ۹۴، ک ۱۳)

برہوں آوڑیا وِچّ ویڑے
زور[1] وَزور دیوے تن گھیرے
دارُو درد نہ با، ہجھوں تیرے
میں سجناں با، ہجھ مرینی[2] ہاں
متّر پیارے کارن نی میں لوک اُلاہمیں لینی ہاں
مُکھّے شاہ گھر رانجھن آوے
میں[3] تتی نوُں سے گل لاوے
نال خوشی دے رین وہاوے
نال خوشی دے رہنی ہاں
متّر پیارے کارن نی میں لوک اُلاہمیں لینی ہاں

○

---

(۱) وزن ہزار رہے مطلب اسے
(۲) مردی
(۳) غم خواری سب میتھوں جاوے
(۴) بردی ہاں

(الف: ص ۹، ک ۱۳)

۱۱۰

مُرلی باج اُٹھی ان گھتاں
سُن[1] کے بُھل گئیاں سب باتاں

لگ گئے انحد بان نیارے
جھوٹھی[2] دنیا کوڑ پسارے
سائیں[3] مکھ ویکھن ونجارے
میئوں بُھل گئیاں سب باتاں

مُرلی باج اُٹھی ان گھتاں
سُن کے بُھل گئیاں سب باتاں

ہُن[5] ہیں چینچل مرگ پھہایا
اوسے میئوں بنّھ[6] بہایا
صرف[8] دوگانہ عشق پڑھایا
رہ گئیاں دو ترے[9] چار رکاتاں

---

(۱) سُن سُن شام سُندر (۲) چھُٹ گئے (پ: ص ۴۰، ک ۳۶)
(۳) سائیں دیکھن (الف: ص ۳۵۳، ک ۱۰۱)
(۴) دویاں (پ: ص ۴۰، ک ۳۶) (۵) اساں (۶) بند
(۷) بٹھایا (۸) دوگانہ اُسی کے وست (۹) تن (پ: ص ۴۰، ک ۳)

مُرلی باج اُٹھی ان گھ تاں
سُن کے بُھل گئیاں سب باتاں

بُو[1] ہے آن کھلوتا یار
بابل تیج پیا تکرار
کلمے نال بچے رہ وہار
نبی محمدؐ بھرے شفاتاں

مُرلی باج اُٹھی ان گھ تاں
سُن کے بُھل گئیاں سب باتاں

مُلّھے شوہ میں ہُن[2] بر لائی[3]
جد[4] کی مُرلی[5] کاہن بجائی
باورہی[6] ہو تساں دل وھائی
کُھوجیاں[7] کتول دست براتاں

مُرلی باج اُٹھی ان گھ تاں
سُن کے بھل گئیاں سب باتاں

---

(۱) بند کوئی نہیں ملدا (الف: ص ۳۵۴، ک ۱۰۲)

(۲) تب (۳) برہائی
(۴) جب (۵) بانسری
(۶) آہیں نعرے کر رہی آہی
(۷) کھوسیاں

(ب: ص ۴۰، ک ۳۶)

۱۱۱

مُلّاں مینُوں مار دا اِی
مُلّاں مینُوں مار دا اِی
مُلّاں مینُوں سبق پڑھایا
الفوں اگے کجھُ نہ آیا
اوہ ب ای ب پُکار دا اِی[1]
مُلّاں مینُوں مار دا اِی
مُلّاں مینُوں مار دا اِی
مُلّاں مینُوں مار دا اِی

○

---

(۱) ایہ کافی اکو بند دی اے کسے نسخے وچ ایدھے توں وَدھ نئیں۔

۱۱۲

من اٹکیو شام سُندر سوں
کہوں دیکھوں بھمن کہوں سیکھا
آپ آپ کرن سب لیکھا
کیا کیا کھیلیا ہُنر سوُں
من اٹکیو شام سُندر سوُں
سُوجھ پڑی تب رام دُہائی
ہم تم ایک نہ دُوجا کائی
اس پریم نگر کے گھر سوُں
من اٹکیو شام سندر سوُں
پنڈت کون کت لکھ سنائے
ناں کہیں جائے ناں کہیں آئے
کر کا کنگن کر سوُں
من اٹکیو شام سُندر سوُں
بُلھا شوہ دی بیرن پڑ گئیے
سیس کاٹ کر اگے دھر ئیے
بن بیں ہر دیکھا ہر ہر سوُں
من اٹکیو شام سُندر سوں

۱۱۳

منہ آئی بات نہ رہندی اے

جھوٹھ اکھاں تے کجھ بچدا اے
سچ آکھاں[2] بھانبڑ مچ دا اے
جی دوہناں گلاں توں بچدا اے
بچ بچ کے جیبھا کہندی اے

مُنہ آئی بات نہ رہندی اے

جس پایا بھیت قلندر دا
راہ کھوجیا اپنے اندر دا
اوہ[3] واسی ہے سُکھ مندر دا
جتھے[4] کوئی نہ چڑھدی لہندی اے

منہ آئی بات نہ رہندی اے

---

(۱) سچ کہاں   دپ: ص ۵۳، ک ۴۵)

(۲) سچ آکھاں
(۳) سُکھ واسی   } (الف: ص ۱۹۰، ک ۷۰)
(۴) چڑھدی ہے دلہندی اے

اک لازم بات ادب[1] دی اے
سانوں بات ملومی سب دی اے
ہر ہر وچ صورت رب دی اے
کتے ظاہر ہے کتے چھپ[2] دی اے
منہ آئی بات نہ رہیندی اے

ایتھے[3] دنیا وِچ انھیرا اے
ایہ[4] تلکن بازی ویہڑا اے
وڑ[5] اندر دیکھو کیہڑا اے
کیوں خفتن باہر ڈھونڈیندی اے
منہ آئی بات نہ رہیندی اے

ایتھے لیکھا پاؤں پسارا اے
ایہدا[6] وکھرا بھیت نیارا اے
اِک صورت دا چمکارا اے
جیوں چنگ دارُو وچ پیندی اے
منہ آئی بات نہ رہیندی اے

---

(۱) آداب　　(۲) جنبدی

(۳) ایہ تلکن　　(۴) پیر تم تھم　دپ: ص ۵۳، ک ۵۴)

(۵) اندر وڑکے
(۶) اوسدا
} (الف: ص ۱۹۰، ک ۷۰)

کتے ناز ادا دکھلائی دا
کتے ہو رسول ملائی دا
کتے عاشق بن بن آئی دا
کتے جان جدائی مہندی دا

مُنہ آئی بات نہ رہیندی اے

جدوں ظاہر ہوئے نُور ہوری
جل گئے پہاڑ کوہ طُور ہوری
تدوں دار چڑھے منصُور ہوری
اوتھے شیخی[1] پیش نہ ویہندی اے

مُنہ آئی بات نہ رہیندی اے

جے ظاہر کراں اسرار تائیں
سب بُھل جاون تکرار تائیں
پھر مارن بُلھے یار تائیں
ایتھے مخفی گل سوہیندی اے

مُنہ آئی بات نہ رہیندی اے

اساں پڑھیا علم تحقیقی اے
اوتھے اکو حرف حقیقی اے
ہور جھگڑا سب ودھیکی اے
اینویں رولا پاپا بہندی اے

---

(۱) میندھی نہ تہنڈی ۔ (الف: ص ۱۹۱، ک ۰۷)

مُنہ آئی بات نہ رہیندی اے

اے شاہ عقل توں آیا کر
سانوں ادب آداب سکھایا کر
میں جھوٹھی نوں سمجھایا کر
جو مُورکھ ماہنوں کہندی اے

مُنہ آئی بات نہ رہیندی اے

واہ واہ قدرت بے پرواہی اے
دیوے قیدی دے سر شاہی اے
ایسا بیٹا جایا مائی اے
سب کلمہ اُس دا کہندی اے

مُنہ آئی بات نہ رہیندی اے

اس عاجز دا کیہ حیلہ اے
رنگ زرد تے مُکھڑا پیلا اے
جتھے آپے آپ وسیلہ اے
اوتھے کیہ عدالت کہندی اے

مُنہ آئی بات نہ رہندی اے

بُلھا شوہ اساں تھیں وکھ نہیں
بن شوہ تھیں دُوجا گکھ نہیں
پر ویکھن والی اکھ نہیں
تاہیں[1] جان جُدائیاں سہندی اے

مُنہ آئی بات نہ رہندی اے

○

---

(۱) تائیں جان پئی دُکھ سہندی اے (الف: ص ۱۹۱، ک ۰۷)

۱۱۴

میرے(۱) ماہی کیوں چر لایا اے

کہہ بلّھا ہُن پریم کہانی
جس تن لگے سو تن جانے
اندر جھڑکاں باہر طعنے
نیوں لا ایہ سُکھ پایا اے

میرے ماہی کیوں چر لایا اے

نیناں کار رووَن دی پکڑی
اِک مرناں دوجگ دی پھکڑی
برہوں جند اوتی جکڑی
نی میں رو رو حال ونجایا اے

میرے ماہی کیوں چر لایا اے

میں پیالہ تحقیق لیتا اے
جو بھر کے منصُور پیتا اے
دیدار معراج پیا لیتا اے
میں کھوہ تھیں وضو سجایا اے

میرے ماہی کیوں چر لایا اے

عشق مُلاں نے بانگ دیوائی
شوہ آون دی گل سُنائی
کر نیت سجدے دے ول آئی
نی ہیں منہ محراب لگایا اے

میرے ماہی کیوں چر لایا اے

بُلھا شوہ گھر لپٹ(۱) لگائیں
رستے موں سب بن تن آئیں
میں دیکھاں آ عنایت سائیں
جس مینوں شوہ ملایا اے

میرے ماہی کیوں چر لایا اے

○

---

(۱) لپٹ

(الف: ص ۱۲۷، ک ۱۴۱)

۱۱۵

میرے[1] کیوں چر لایا ماہی
نی میں اُس توں گھول گھمائی

درد فراق بتیرا کریا
ایہ دُکھ میتھوں جائے نہ جریا
ٹمک اساڈے سر تے دھریا
ڈوئی ٹنگھ لوہ کڑاہی

میرے کیوں چر لایا ماہی
نی میں اُس توں گھول گھمائی
جاگدیاں میں گھر وچ مُٹھی
کدی نہیں ساں بیٹھی اُٹھی
جس دی ساں میں اوسے کُٹھی
ہُن کیہ کر لیا بے پرواہی

میرے کیوں چر لایا ماہی

---

(۱) ایہ بند نہیں مِلدا (پ: ص ۳۴، ک ۲۸)

بُلھا شوہ تیرے توں واری
میں بلہاری لکھ لکھ واری
تیری صورت بہت پیاری
میں وے بچاری گھول گھمائی

میرے کیوں چر لایا ماہی

میرے ماہی دے پنج پیر پناہی
ڈھونڈن اُس نوں وچ لوکائی
میرے ماہی تے فضل الہٰی
جس نے غیبوں تار ہلائی

میرے کیوں چر لایا ماہی

کن فیکون آوازہ آیا
تخت ہزاریوں رانجھا دھایا
چوچک دا اُس چاک سدایا
اوہ آہا صاحب صفائی

میرے کیوں چر لایا ماہی

چل رانجھا مُلتان چلا ہیں
غوث بہاول پیر مناویں
اپنی تُرت مراد لیا ئیں
میرا جی رب مولا چاہی

میرے کیوں چر لایا ماہی

جتھے عشق ڈیرا گھت بہندا
اوتھے صبر قرار نہ رہیندا
کوئی چھٹکن اینویں کہندا
گل پئی پریم دی پھاہی

میرے کیوں چر لایا ماہی

آ[۱] جنج کھیڑیاں دی ڈھکی
ہیں ہُن، ہیر نمانی ٹھکی
میری رت سریروں مُکی
دل ول مارے برہوں کھائی

میرے کیوں چر لایا ماہی

کھیڑا پھل گھوڑے تے چڑھیا
فقر ڈھوڑ گرد وچ رلیا
ایڈا مان کیوں کوڑا کریا
اُس کیتی بے پرواہی

میرے کیوں چر لایا ماہی

---

(۱)

(پ: ص ۳۵، ک ۲۸)

چڑھ کے پیر کھیڑیاں دا آیا
اُس نے کھیا شور مچایا
مینوں ماہی نظر نہ آیا
تاہئیں کیتی حال دُہائی

میرے کیوں چر لایا ماہی

میں ماہی دی ماہی میرا
گوشت پوست بیرا بیرا
دن حشر دے کرساں جھیڑا
جد دیسی داد الہیٰ!

میرے کیوں چر لایا ماہی

چُوچک[1] قاضی سد بہایا
میں من رانجھُو ماہی بھایا
دھکو دھک نکاح پڑھایا
اُس کیتا فرض ادائی

میرے کیوں چر لایا ماہی

تیل وٹناں کندھے ملیا
چویا چنن منھے رلیا
ماہی میرا بیلے وڑیا
میں کیہ کرنی کنگن باہی

(۱) دپ: ص ۱۴۷، ک ۱۴۱

میرے کیوں چر لایا ماہی

ہور سبھو کجھ لُٹن کریا
ایہ دُکھ جائے نہ میتھوں جریا
ٹُمک رانجھن دے سر تے دھریا
ٹُونڈے[1] بلغچہ لوہ کڑاہی

میرے کیوں چر لایا ماہی

ٹُمک سٹ ٹلے دل جاوے
بیٹھا اُس دا نام تہاوے
کن پڑ والکے مُندراں پاوے
گڑ[2]ے کے دو سیر شاہی

میرے کیوں چر لایا ماہی

گُر[3] گورکھ نوں پیر مناوے
ہیرے ہیرے کر کر گُر لاوے
جس دے کارن مونڈ مناوے
اوہ منہ پیلا زرد ملاہی

میرے کیوں چر لایا ماہی

---

(۱) ڈوڈی بلغچہ (الف: ص ۷۴ ا،ک ۱۴۱)

(۲) گوڑیکے دو سر (پ: ص ۳۵، ک ۲۸)

(۳) گور (پ: ص ۳۵، ک ۲۸)

جوگی جوگ سدھارن آیا
سر داڑھی مُنہ مون منایا
اس تے بھگوا بھیس وٹایا
کالی سیلی گل وِچ پائی
میرے کیوں چر لایا ماہی

جوگی شہر کھیڑیاں دے آوے
جس گھر مطلب سو گھر پاوے
بُوہے جاکے نادوجاوے
آپے ہویا فضل الٰہی
میرے کیوں چر لایا ماہی

بُوہے[1] پے کھڑ بیا تھگا نے
ٹُٹ[2] پیا کھپر ڈھلھ پے دانے
اس دے دل چھل کون پچھانے
چنیا رُل گیا وچ پاہی
میرے کیوں چر لایا ماہی

---

(۱) پا

(۲) کٹر پیا

(دپ: ص ۳۵، ک ۲۸)

چنیاں چُن چُن جھولی پاوے
بیٹھا بیرؔ[1] ے طرف تکاوے
جو کُجھ لکھیا[2] لیکھ سو پاوے
رو رو لڑ دے نین سپاہی

میرے کیوں چر لایا ماہی

ایہ گل سہتی نند پچھاتی
دُونہاں دی ویدن اکو جاتی
اوہ بھی آہی سی مدہ ماتی
اوتھے دُھواں منتر پاہی

میرے کیوں چر لایا ماہی

بُلھا سہتی[3] پھند مچایا
ہیر سلیٹی نانگ لڑایا
جوگی منتر جھاڑن آیا
دُونہاں دی آس مُراد پچائی

میرے کیوں چر لایا ماہی

---

(۱) مری طرف

(۲) لیکھ لکھیا

(۳) سہتی ایڈ

۱۱٦

میرے گھر آیا پیا ہمرا

واہ واہ وحدت کیتا شور
انحد بانسری دی گھنگور
اساں ہُن پایا تخت لاہور

میرے گھر آیا پیا ہمرا

جل گئے میرے کھوٹ نکھوٹ
لگ گئی پریم پیسے دی چوٹ
ہُن سانوں اوس خصم دی اوٹ

میرے گھر آیا پیا ہمرا

ہُن کیا کنیں سال وصال
لگ گیا مست پیالہ ہات
ہُن میری بھُل گئی ذات صفات

میرے گھر آیا پیا ہمرا

ہُن کیا کہنے بیس پچاس
پیتم پائی اساں وِل جھات
ہُن سانوں سب جگ وسدا لال

میرے گھر آیا پیا ہمرا

ہُن سانوں آس دی پھاس
بُھتا شوہ آیا ہمرے پاس
سائیں پچائی ساڈی آس

میرے گھر آیا پیا ہمرا

○

۱۱۷

میرے نوشوہ داکت مول
میرے نوشوہ داکِت مول
اگلے دلّ دی خبر نہ کوئی رہ کتا ہاں بھول
سیتیاں نوں پے وجن پوے جھوٹھیاں کرن کلول
چنگ چنگیرے پرہے پریرے اسی آئیاں سی ان بھول
بُلھا شاہ بے بولاں گاہن کون سنیں میرے بول
میرے نوشوہ داکِت مول
میرے نوشوہ داکِت مول

۱۱۸

میری بُکل دے وچ چور

نی، میری بُکل دے وچ چور

کہنوں گُوک سناواں[1]

نی، میری بُکل دے وچ چور

چوری چوری نکل گیا

جگت وچ پے گیا شور

میری بُکل دے وچ چور

نی، میری بُکل دے وچ چور

مسلمان سڑ[2] نے توں ڈردے[3]

ہندو ڈردے[4] گور

دونویں ایسے[5] دے وچ مردے

ایہو دوہناں دی گھور

---

(۱) ساد و کہنوں لوک سناواں (پ: ص، ۵، گ ۵) (گ: ص ۹، ک ۵)

(۲) سویاں (الف: ص ۱۸۳، ک ۶۴)

(۳) چڑدے (۴) چڑدے (۵) آیس دے (گ: ص ۹، ک ۵)

میری ٹُکل دے وِچ چور

نی ، میری ٹُکل دے وِچ چور

کہتے رام داس کتے فتح محمدؐ

ایہو قدیمی شور

مٹ گیا دوہناں دا جھگڑا

نکل پیا کجھ ہور

میری ٹُکل دے وِچ چور

نی ، میری ٹُکل دے وِچ چور

عرش[1] منور بانگاں ملیاں

سُنیاں تخت لاہور

شاہ عنایت کُنڈیاں پائیاں

لُک چھپ کھچ دا ڈور

میری ٹُکل دے وِچ چور

نی ، میری ٹُکل دے وِچ چور

جس[2] ڈھونڈایا تس نے پایا

نہ جُھر جُھر ہویا مُور

پیر پیراں بغدا داساڈا

مُرشد تخت لاہور

---

(۱) سارا بند کوئی نہیں ملدا۔ دپ : ص۔ ۵۰، ک۔ ۵) دگ : ص ۹، ک ۵)

میری بُکل دے وچ چور

نی ، میری بُکل دے وچ چور

ایہو تُسی وی آکھو سارے

آپ گُڈی آپ ڈور

میں دسناں تُسی پکڑ لیاؤ

بُلھے شاہ دا(۱) چور

میری بُکل دے وچ چور

نی، میری بُکل دے وچ چور

---

(۱) چُغلی خور دپ؛ ص۰ ۵ ،ک۰ ۵)

۱۱۹

میرا رانجھا ہُن کوئی ہور

تخت منوّر بانگاں ملیاں
تاں سُنیاں تخت لاہور
عشقے مارے اینویں پھردے
جویں جنگل وِچ ڈھور
رانجھا تخت ہزارے دا سائیں
ہُن اوتھوں ہویا چور
بُلھا شاہ اساں مرنا ناہیں
قبر پائے کوئی ہور
میرا رانجھا ہُن کوئی ہور

○

۱۲۰

مینوں چھڈ گئے آپ لد گئے
میں دِچ کیہ تقصیر
راتیں نیند نہ دِن[1] سُکھ سُتی
اکھیں پلٹیا نیر
مینوں چھڈ گئے آپ لد گئے
میں وِچ کیہ تقصیر
چھویاں[2] تے تلواراں کولوں؟
عشق دے تکھے تیر
مینوں چھڈ گئے آپ لد گئے
میں وِچ کیہ تقصیر
عشقے جیڈ نہ ظالم کوئی
ایہ زحمت بے پیر
مینوں چھڈ گئے آپ لد گئے
میں وِچ کیہ تقصیر

---

(۱) سُکھ ستی دِنے (۲) تریاں (الف: ص ۹۰۵ ک ۲۲)

اک پل ساعت آرام نہ آوے[1]
برہی برہوں[2] دی پیڑ
مینوں چھڈ گئے آپ لد گئے
میں وچ کیہ تقصیر
بُلھا شوہ بے کرے عنایت
دُکھ ہوون تغیر؟[3]
مینوں چھڈ گئے آپ لد گئے
میں وچ کیہ تقصیر

○

---

(۱) دیوے
(۲) وچھوڑے } (الف، ص ۱۰۵، ک ۲۲)
(۳) سب دُکھ

۱۲۱

مینوں درداولڑے دی پیڑ
مینوں درداولڑے دی پیڑ
آمیاں رانجھادہ دے نظارا معاف کریں تقصیر
مینوں درداولڑے دی پیڑ
مینوں درداولڑے دی پیڑ
تخت ہزاریوں رانجھاٹریا ھیر نمانی داپیر
مینوں درداولڑے دی پیڑ
مینوں درداولڑے دی پیڑ
ہورناں وے توشوہ آوے جاوے کیہ[1] بُلھے[2] وچ تقصیر
مینوں درداولڑے دی پیڑ
مینوں درداولڑے دی پیڑ

---

(۱) بلھے وچ کیہ (پ: ص ۷۷، ک ۹۶)

(۲) دے مینوں (الف: ص ۲۴۰، ک ۹۱)

۱۲۲

میٹوں عشق ہُلارے دیندا
مُنہ چڑھیا یار بُلیندا

کیہ پُچھدا ہیں ذات صفات میری
اُوہو آدم والی ذات میری
نحنُ اقرب دے وِچ گھات میری
وِچ رب دا سِر جُھلیندا

میٹوں عشق ہُلارے دیندا
منہ چڑھیا یار بُلیندا

کتے عشیوہ اے کتے سُنّی اے[۲]
کتے جُٹا دھاری کتے مُنّی اے
میری سب سے فارغ گُنّی اے
جو کہاں سو یار منیندا

(۱) دا الف : ص ۱۹۸، ک ۴۷)

(۲) ہے دپ : ص ۷۲، ک ۸۸)

مینوں عشق ہُلارے دیندا
مُنہ چڑھیا یار بُلیندا
بُلّھا دُوروں چل کے آیا جی
اوہدی صورت نیں بھرمایا جی[1]
اوسے پاک جمال وکھایا جی[2]
اوہ ہِک دم نہ بھُلیندا
مینوں عشق ہلارے دیندا
مُنہ چڑھیا یار بلیندا

○

---

(۱) ہی } دپ : ص ۷۲، ک ۸۸
(۲) ہی

۱۲۳

میнوں سکھ دا سنہوڑا توں جھب لیا دیں وے
پا ہندیا ہو
میں کُبڑی میں دُبڑی ہوئیاں
میرے سب دکھڑے بتلا دیں وے
پا ہندیا ہو
کُھلیاں لٹاں گلّ دست پراندا
ایہ گل آکھیں نہ شرما دیں وے
پا ہندیا ہو
اک لکھ دیندی میں دو لکھ دلیاں
مینوں پیارا آن ملا دیں وے
پا ہندیا ہو
یاراں لکھ کتابت بھیجی
کتے گوشے بہہ سمجھا دیں وے
پا ہندیا ہو
بُلھّا شوہ دیاں مُڑن مہاراں
لکھ پتیاں توں جھب دھا دیں وے
پا ہندیا ہو
مینوں سُکھ دا سنہوڑا توں جھب لیا دیں وے
پا ہندیا ہو

۱۲۴

مینوں کیہ ہویا ہُن میتھوں گئی گواتی میں

مینوں کیہ ہویا کیوں مینوں کملی کہندی ہیں

مینوں کیہ ہویا ہُن میتھوں گئی گواتی میں

میں وچ ویکھاں تاں میں نہیں ہندی ہیں وچ دسائیں ہی

مینوں کیہ ہویا ہُن میتھوں گئی گواتی میں

سر توں پیر تیکر بھی توں ہیں اندر باہر ہیں تیں ے

مینوں کیہ ہویا ہُن میتھوں گئی گواتی میں

چھُٹ پئی اُراروں پاروں نہ بیڑی نہ نیں ے

مینوں کیہ ہویا ہُن میتھوں گئی گواتی میں

منصور پیارے کہیا انا الحق کہو کہایا کیں

مینوں کیہ ہویا ہُن میتھوں گئی گواتی میں

بُلھا شوہ اوسے دا عاشق اپنا آپ ونجایا تیں

مینوں کیہ ہویا ہُن میتھوں گئی گواتی میں

۱۲۵

میں[1] کیونکر جاواں کعبے نوں
دِل لوچے تخت ہزارے نوں
لوکی سجدہ[2] کعبے[3] نوں کردے
ساڈا[4] سجدہ[5] یار پیارے نوں
میں کیونکر جاواں کعبے نوں
دل لوچے تخت ہزارے نوں
اوگن ویکھ نہ بُھل[6] میاں رانجھا
یاد کریں ایس کارے نوں
میں کیونکر جاواں کعبے نوں
دل لوچے تخت ہزارے نوں
میں من تارو ترن نہ جاناں
شرم پئی تدھ تارے نوں

(۱) کیونکر جاییے کعبے نوں
(۲) لوکی جو
(۳) مکے نوں
(۴) میرا
(۵) سجدا کوئی نہیں ملدا
(۶) پُھلیں

(الف: ص ۱۲۱، ک ۲۷)

میں کیونکر جاواں کعبے نوں
دل لوچے تخت ہزارے نوں

تیرا ثانی کوئی نہیں ملیا
ڈھونڈ لیا[1] جگ سارے نوں
میں کیونکر جاواں کعبے نوں
دل لوچے تخت ہزارے نوں

بلھا[2] شوہ دی پیت انوکھی
تارے اوگن[3] ہارے نوں
میں کیونکر جاواں کعبے نوں
دل لوچے تخت ہزارے نوں

○

---

(۱) رہیا
(۲) مصرعہ کوئی نہیں } (الف: ص ۱۱۲، ک ۲۷)
(۳) سوگن (ب: ص ۵۸، ک ۶۰)

۱۲۶

میں گُنبڑا[1] چُن چُن ہاری
میں گُنبڑا چُن چُن ہاری
ایس گُھبنے دے کنڈے بھیڑے اڑ اڑ چنڑی پاڑی
ایس گُھبنے دا حاکم کرڑا ظالم اے پٹواری
میں گُنبڑا چُن چُن ہاری
میں گُنبڑا چُن چُن ہاری
ایس گُھبنے دے چار مقدم معاملہ منگدے بھاری
ہورناں چُکیا پھوہیا[3] پھوہیا[4] میں بھرلٹی پٹاری
میں گُنبڑا چُن چُن ہاری
میں گُنبڑا چُن چُن ہاری
چُگ[5] چُگ[6] کے میں ڈھیری کیتا لتھے آن[7] بپاری
اوکھی گھاٹی مشکل پینڈا اسر پر گٹھڑی بھاری

---

(۱) گُنبڑا چن ہٹیاری (۲) ملبہ (پ: ص ۶۰، ک ۶۵)

(۳) بوہیا (الف: ص ۶۸، ک ۶) (۴) بوہیا (پ: ص ۶۰، ک ۶۵)

(۵) چُگ چُگا (الف: ص ۶۸، ک ۶) (۶) چُگ چُگا (۷) آن لتھے بپاری

(پ: ص ۶۰، ک ۶۵) (پ: ص ۶۰، ک ۶۵)

(الف: ص ۶۸، ک ۶)

میں کُسنبڑا چُن چُن ہاری
میں کُسنبڑا چُن چُن ہاری
عملاں والیاں سب لنگھ گئیاں رہ گئی اوگن ہاری
ساری عمر اکھیڈ گوائی اوڑک بازی ہارے
میں کُسنبڑا چُن چُن ہاری
میں کُسنبڑا چُن چُن ہاری
الست کہیا جد اکھیاں لائیاں ہُن کیوں یار وساری[1]
اِکّو گھر وچ وسدیاں رسدیاں ہُن کیوں رہی نیاری
میں کُسنبڑا چُن چُن ہاری
میں کُسنبڑا چُن چُن ہاری
میں کملی کچی کو ہجی بے گُن ' و چارے
بُلھا شوہ دے لائق ناہیں شاہ عنایت تاری
میں[2] کُسنبڑا چُن چُن ہاری
میں کُسنبڑا چُن چُن ہاری

○

---

(۱) "پاہ" رپ: ص ۶۰، ک ۶۵) (الف: ص ۶۸، ک ۶)

(۲) اصل متن وچ ثانوی مصرعے دی کوئی ترکیب نہیں ملدی (الف: ص ۶۸، ک ۶)

۱۲۷

میں اُڈیکاں کر رہی کدی آ کر پھیرا

میں جو تینوں آکھیا کوئی گھل سنہیوڑا
چشماں پیچ وچھائیاں دل کیتا ڈیرا[۱]
لٹک چلیندا[۲] آوندا شاہ عنایت میرا
میں اُڈیکاں کر رہی کدی آ کر پھیرا

اوہ اجیہا کون ہے جا آکھے جھیڑا
میں وچ کیہ[۳] تقصیر ہے میں بردا تیرا
تیں باجھوں میرا کون ہے دل ڈھانہ میرا
میں اُڈیکاں کر رہی کدی آ کر پھیرا

دست کنگن باہیں چوڑیاں گل نورنگ چولا
ماہی مینوں کر گیا کوئی راول[۴] رولا
جل بل آہیں ماردیاں دل پتھر میرا
میں اُڈیکاں کر رہی کدی آ کر پھیرا

کیا[۵] تیری مانگ سندھور بھری سوہے زرڑا چولا
پئی مانگ میں میں گو کدی کر ڈھولا ڈھولا
ان گنویں سو لاں پا لیا سولاں دا گھیرا

---

(۱) ویڑا (۲) لٹک چلیندا آوڑیں (۳) کیا دپ : ص ۲۴، ک ۱۷)

(۴) راون (الف : ص ۹۹، ک ۱۶ ۔ (۵) ایہہ بند نہیں ملدا۔

میں اُڈیکاں کر رہی کدی آ کر پھیرا

میں جاناں دُکھ گھر[۱] اپنے دُکھڑے گھر گئیاں
جہاں سر سر بھانبڑ سب پیدیاں گئیاں
ہُن آن پئی سر اپنے سب[۲] چک گیا جھیڑا
میں اُڈیکاں کر رہی کدی آ کر پھیرا

جیہڑیاں ساہورے سوئی پیکے[۳] ہوون
شوہ جنہاں تے قائل[۴] اے چڑھ چھجے سوون
جس گھر کونت نہ بولیا سوئی خالی ڈیرا
میں اُڈیکاں کر رہی کدی آ کر پھیرا

میں[۵] ڈھونڈ شہر بھالیا گھلاں قاصد کیہڑا
ہُن چڑھیاں ڈولی پریم دی دل دھڑکے میرا
دلدار[۹] محمد عاربی ہتھ پکڑیں میرا
میں اُڈیکاں کر رہی کدی آ کر پھیرا

پہلی پوڑی اُتری پل صراطے ڈیرا
حاجی مکے جاہن میں مُکھ ویکھاں تیرا
آ عنایت قادری دل چاہے میرا

---

(۱) میں جاناں دُکھ میہنوں آہا (۲) چگ گیا سب جھیڑا (الف: ص ۹۹، ک ۱۶) (۳) پیئیے
(۴) ہے (۵) میں۔ کوئی نہیں ملد (۶) قاصد گھلاں (۷) ہن نہیں ملدا (پ: ص ۲۵، ک ۱۷)
(۸) اے۔ (۹) حاجی مکے دا حج کرن۔

میں اُڈیکاں کر رہی کدی آکر پھیرا

پہلی رات ہے سال دی دل خوفے[1] میرا
ڈوہنگی گور کڈھیندیاں ہویا لحدوں ڈیرا[2]
پہلا بند کھول دیاں منہ کعبے میرا
میں اُڈیکاں کر رہی کدی آکر پھیرا

ملی ہے بانگ رسول دی پھل کھڑیا میرا
سدا ہویا میں[3] حاضری ہاں حاضر تیرا
ہر پل تیری حاضری ایہو سجدہ میرا
میں اُڈیکاں کر رہی کدی آکر پھیرا

ٹبھا بھڑکن شوہ لئی سینے وچ بھائیں
دکھا پینڈا پریم دا سوگھٹ[5] دا ناہیں
پے دھکے دِل[6] وچ جھیڑدے سر دھائیں بیرا
میں اُڈیکاں کر رہی کدی آکر پھیرا

---

(۱) دل خوف (۲) تیڑا (۳) سدا ہویا حاضری میں (پ: ص ۲۵، ک ۷۱)

(۴) ٹبھا شوہ دے واسطے سینے بھڑکن بھائیں (پ: ص ۲۵، ک ۷۱) (الف: ص ۱۰۰، ک ۱۶)

(۵) سوئی بھڑکن بھائیں (۶) راہ وچ واہگی چتری (پ: ص ۲۵، ک ۷۱)

(۷) دل وچ دھکے جھیڑدے۔

(الف: ص ۱۰۰، ک ۱۶)

۱۲۸

یمیں[1] پایا اے میں پایا اے
تیں[2] آپ سروپ وٹایا اے

کھوں تُرک[3] کتاباں پڑھتے ہو
کھوں بھگت ہندو جپ کرتے ہو
کھوں گور کنڈی[4] وِچ پڑتے ہو
ہر گھر گھر لاڈ لڈایا اے

میں پایا اے میں پایا اے
تیں آپ سروپ وٹایا اے

کتے بیری[5] ہو کتے بیلی ہو
کتے آپ گورو کتے چیلی ہو
کتے مجنوں ہو کتے لیلی ہو
ہر گھٹ وِچ سمایا اے

---

(۱) پایا ہے کچھ پایا ہے
(۲) ست گر میں مکھ دکھایا ہے
(۳) مُصلّے } (الف: ص ۱۶۰، ک ۵۸)
(۴) گھور گھنگٹ
(۵) دیر

(ب: ص ۷۴، ک ۴۸) (الف: ص ۱۶۰، ک ۵۸)

میں پایا اے میں پایا اے
تیں آپ سروپ وٹایا اے

کہوں غافل[1] کہوں نمازی[2] ہو
کہوں منبر تے بہہ قاضی ہو
کہوں تیغ بہادر غازی ہو
کہوں[3] اپنا پنتھ بنایا اے

میں پایا اے میں پایا اے
تیں آپ سُروپ وٹایا اے

کہوں مسجد کا درتارا اے
کہوں بنیاں ٹھاکر دُوارا اے
کہوں بیراگی[4] جٹ[5] دھارا اے
کہوں شیخن بن بن آیا اے

میں پایا اے میں پایا اے
تیں آپ سرُوپ وٹایا اے

چور (۲) ساہ جی } (الف: ص ۱۶۰، ک ۵۸)
آپ

جوگی
لٹ دھارا } (پ: ص ۴۸، ک ۴۸)
آپو اپنا راہ چلایا ہے

بُلھا شوہ دا مَیں محتاج ہویا[1]
مہاراج ملے میرا کاج ہویا
مجھے پیا کا درس معراج ہویا
لگا عشق تاں ایہہ گُن گایا اے

میں پایا اے میں پایا اے
تیں آپ سُروپ وٹایا اے

○

۱۲۹

میں چوہریڑی ہاں سبھے صاحب دے درباروں[1]
پیروں ننگی سروں جھنڈولی سنہیاں[2] آیا پاروں
تڑبراٹ[3] کجھ بن دانا ہیں کیہ لیساں سنساروں
میں[4] بگڑاں پچھلی حرص اڈاواں چھٹاں مالگزاروں

میں چوہریڑی ہاں سبھے صاحب دے درباروں
ہندو ترک نہ ہندے ایسے دو جرمے[5] ترے جرمے[6]
حرام حلال پچھاتا[7] ناہیں اسی دوہناں تے نہیں بھرمے[8]
گورو پیروی پرکھ اساں نوں سبناں توں سرداروں

میں چوہریڑی ہاں سبھے صاحب دے درباروں
گھنڈی[9] منڈی دا بوہل بہایا بخرالیا دیداروں
جھنڈ مکھ پیا توں لاہیا شرم رہی درباروں
بلھا شوہ دے ہو کے رہیے چھٹ گئے کاربگاروں

---

(۱) سرکاروں دالف: ص ۱۹۷، ک ۳)

(۲) سبھے (پ: ص ۲۲، ک ۱۴)

(۳) تڑمراٹ دالف: ص ۱۹۷، ک ۳)

(۴) بگڑن پچھلی (۵) ترما (۶) جرما (۷) جاتو (۸) ہرنا (۹) گھنڈی میں ہو بجہ

(پ: ص ۲۲، گ ۱۴)

۱۳۰

میں چوڑیٹری آں پسّے صاحب دی سرکاروں

دھیان کی چھجلی گیان کا جھاڑو کام کرودھ نت جھاڑوں

میں چوڑیٹری آں پسّے صاحب دی سرکاروں

میں چوڑیٹری آں پسّے صاحب دی سرکاروں

قاضی جانے حاکم جانے فارغ خطی بے گاروں

دنیں رات میں ایہو منگ دی دُور نہ کر درباروں

میں چوڑیٹری آں پسّے صاحب دی سرکاروں

ندھ باجھوں میرا ہور نہ کوئی کیں دل کروں پکاروں

بُلھّا شوہ عنایت کرکے بخرا ملے دیداروں

میں چوڑیٹری آں پسّے صاحب دی سرکاروں

---

(۱) بُلھا شوہ دھریسے سراُتے (پ: ص ۲۳، ک ۱۵)

کیا چوہڑی کیا ذات چوہڑیاندی ہر کوئی ساتھوں نستے۔

کہ آسں سائیں دی سائیں ہوراں نکساں وِنج دہاروں۔

کیہ کجھ پڑتے لاگ چوڑی داگھنڈی اور سرہانا

رچھ رچھوٹے تیلوں کانے ایہہ اساڈی کاروں

پورا تاپاٹا بھاگ اساڈا بھگھ ٹکڑ بیج بیہہ۔ فاقہ کڑا کاتے منگن پنن۔ جال اساڈی ایہہ۔

میں جدھروں آئی پھیرا اوہدھر جاناں، موڑ نہاراں گواروں

اللہ پاک محمد غازی بخشے سوگن ہاروں

انھی چھینی دی ٹکی پکے ڈیلہ ساندل باروں (پ: ص ۲۲۔ ک ۱۴)

۱۳۱

میں پاپڑھیاں توں نسّ ناں ہاں
میں پاپڑھیاں توں نسّ ناں ہاں
کوئی منصف ہو نرواریے
تاں میں دسّ ناں ہاں
میں پاپڑھیاں توں نسّ ناں ہاں
میں پاپڑھیاں توں نسّ ناں ہاں
عالم فاضل میرے بھائی
پاپڑھیاں میری عقل گواہی
دے[1] عشق ہلارے
تاں میں دسّ ناں ہاں
میں پاپڑھیاں توں نسّ ناں ہاں
میں پاپڑھیاں توں نسّ ناں ہاں

---

(۱) عشق دے

(الف: ص ۲۱۶، ک ۸۲)

۱۳۲

میں گلّ اوتھے دی کردا ہاں
پر گلّ کردا ابھی ڈردا ہاں

نال رُوحاں دے لارا لایا؟
تسُی چلو میں نال آیا؟
ایتھے پردا چا بنایا؟
میں بھرم بھولا یا پھردا ہاں؟

میں گلّ اوتھے دی کردا ہاں
پر گلّ کردا ابھی ڈردا ہاں

نال حاکم دے کھیل اساڈی
جے میں میری ناں بھی مھاڈی
دھری دھرائی پُونجی تہاڈی
میں اگلا لیکھا بھردا ہاں

میں گل اوتھے دی کردا ہاں
پر گلّ کرڈا ابھی ڈردا ہاں

دے پونجی مورکھ جھنجلایا
مگر چوراں دے پیڑا لایا
چوراں دی میں پیڑ لییایا
ہر شب دھاڑے دھڑ دا ہاں

میں گلّ اوتھے دی کردا ہاں
پر گلّ کردا بھی ڈر دا ہاں

نہ نال میرے اوہ رجدا اے
نہ منت کیتی سجدا اے
جاں مُڑ بیٹھاں تاں بھجدا اے
مُڑ منّت زاری کر دا ہاں

میں گلّ اوتھے دی کر دا ہاں
پر گل کردا بھی ڈردا ہاں

کیہ سُکھ پایا[1] میں آن ایتھے
نہ منزل نہ ڈیرے جتھے
گھنٹہ کُوچ ستاواں کتھے
نت اُوٹھ کجادے کڑدا ہاں

---

(۱) آن پایا

(الف : ص ۲۴۷، ک ۹۶)

میں گلّ اوتھے دی کردا ہاں
پر گل کردا وی ڈر دا ہاں
بُلھے شاہ بے انت ڈوہنگھائی
دو جگ وِچ نہ تگ دی کائی
اُرار پار دی خبر نہ کائی
میں بے سر پیریں تر دا ہاں
میں گلّ اوتھے دی کردا ہاں
پر گلّ کردا بھی ڈردا ہاں

○

۱۳۳

میں پچھاں شوہ دیاں واٹاں نی
کوئی کرے اساں نال باتاں نی

بُھلّے رہے نام نہ جپیا
غفلت اندر یار رہے پچھپیا
اوہ سد ہو پُرکھا تیرے اندر وسیّا
لگیاں[1] نفس دیاں چاٹاں نی

میں پُچھاں شوہ دیاں واٹاں نی
کوئی کرے اساں نال باتاں نی

جپ لے نہ ہو بھولی بھولی
مت توں سدئیں مکھ مکالی
اُلٹی پریم نگر دی چال[2] ای
بھڑکن عشق دیاں لاٹاں نی

---

(۱) لگ گئیاں } (پ: ص۹۰، ک ۱۰۲)
(۲) جابی

میں پچھاں شوہ دیاں واٹاں نی
کوئی کرے اساں نال باتاں نی

بھولی نہ ہو ہوسیانی
عشق نور دا بھر لے پانی
اس دُنیا دی چھوڑ کہانی
ایہ یار رلن دیاں گھاتاں نی

میں پچھاں شوہ دیاں واٹاں نی
کوئی کرے اساں نال باتاں نی

بُلھا رب[1] بنا بیٹھوں آپے
تد دنیا وے پے سیاپے
دُوتی ویڑا دشمن ماپے
سب کر کر پئیاں آفاتاں نی

میں پچھاں شوہ دیاں واٹاں نی
کوئی کرے اساں نال باتاں نی

○

---

(۱) رب بنائیوں بن بیٹھوں

(پ : ص ۹۰، ک ۱۲۲)

۱۳۴

میں وچ میں نہ رہ گئی رائی
جب کی پیا[1] سنگ پیت لگائی

جد[2] وصل وصال بنائے گا
تد گنگے دا گُڑ کھائے گا
سر پیر نہ اپنا پائے گا
میں ایہ ہور نہ کسے بنائی

میں وچ میں نہ رہ گئی رائی
جب کی پیا سنگ پیت لگائی

ہوئے نین نیناں دے بردے
درشن سے کوہاں تے کردے
پل[3] پل دوڑن مارے ڈردے
تیں کوئی لالچ گھت بھرمائی

میں وچ میں نہ رہ گئی رائی
جب کی پیا سنگ پیت لگائی

---

(۱) پیارے (الف: ص ۲۵۹، ک ۱۰۷)
(۲) تم (۳) ایہ بند کوئی نہیں ملدا۔
(۴) عاشق ڈٹھیاں یا ہیوں مردے } (پ: ص ۳۴۳، ک ۴۱)

ہُن[1] اساں وحدت وچ گھر پایا
واسا[2] حیرت دے سنگ آیا
جیون جمن مرن ونجایا[3]
اپنی[4] سُدھ بُدھ رہی نہ کائی

میں وچ میں نہ رہ گئی رائی
جب کی پیا سنگ پیت لگائی

میں[5] جاتا سی عشق سکھالا
چوہنہ ندیاں دا وہین اُجالا
کدی تے اگ بھڑکے کدی پالا
نت[6] برہوں اگ لگائی

میں وچ میں نہ رہ گئی رائی
جب کی پیا سنگ پیت لگائی

ڈہنوں ڈہنوں عشق نقارے وجدے
عاشق دیکھ اُوتے دل بھجدے
تڑ تڑ تڑاک گئے لڑ لبجدے
لگ گیا نیوں تاں شرم سُدھائی

---

(۱) واہ واہ (۲) پیا (پ: ص ۳۴، ک ۱۴) (۳) منایا (الف: ص ۲۵۹، ک ۱۰۷)
(۴) میری (۵) میں نے
(۶) برہون آن جلاو کسائی } (پ: ص ۴۳، ک ۱۴)

میں وچ میں نہ رہ گئی رائی

جب کی پیا سنگ پیت لگائی

پیارے[1] بس کر بہتی ہوئی

تیرا عشق میری دلجوئی

تیں بن میرا سکا نہ کوئی

اماں بابل بھین نہ بھائی

میں وچ میں نہ رہ گئی رائی

جب کی پیا سنگ پیت لگائی

کدی جا آسمانی بہندے ہو

کدی اس جگ دا دکھ سہندے ہو

کدی پیر مغاں بن بہندے ہو

میں تاں اکسے ناچ نچائی

میں وچ میں نہ رہ گئی رائی

جب کی پیا سنگ پیت لگائی

تیرے ہجرے وچ میرا اجرا اے

دکھ[4] ڈاہڈا میں پر گزرا اے

کدے ہو مائل میرا مجرا اے

میں تیتھوں گھول گھمائی

---

(۱) ایہ بند کوئی نہیں ملدا (۲) ایہ بند کوئی نہیں ملدا (پ: ص ۴۳، ک ۱۸)

(۳) ایہ مصرعہ کوئی نہیں ملدا۔ (الف: ص ۲۵۹، ک ۱۰۷) (۴) وبلت (پ: ص ۴۳، ک

میں وچ میں نہ رہ گئی را

جب کی پیا سنگ پیت لگائی

تُد کارن میں ایسا ہویا

نوں دروازے بند کر سویا

در دسویں تے آن کھلویا

کدے من میری آشنائی

میں وچ میں نہ رہ گئی رائی

جب کی پیا سنگ پیت لگائی

بُلھّا شوہ میں تیرے وارے[2] ہاں

مُکھ ویکھن دے ونجارے[3] ہاں

کُجھ اسیں بھی تینوں پیارے ہاں

کہ میں اینویں گھول گھمائی

میں وچ میں نہ رہ گئی رائی

جب کی پیا سنگ پیت لگائی

---

(۱) ایہ بند کوئی نہیں ملدا (الف: ص ۲۵۹، ک ۱۰۷)

(۲) واری

(۳) ونجاری — (پ: ص ۴۳، ک ۴۱) [applies to notes ۲–۴]

(۴) کیہ میں ہیں خدا کرائی

۱۳۵

ہیں بے قید میں بے قید
نہ روگی نہ وید
نہ میں مومن نہ میں کافر
نہ سیّد نہ سیّد
چودھیں طبقیں سیر اساڈا
کتے نہ ہُندا قید
خرابات میں جال اساڈی
نہ شو بھا نہ غیب
بُلھّا شوہ دی ذات کیہ پُچھنیں
نہ پیدا نہ پید

۱۳۶

میں ویساں جوگی دے نال — متھے تلک لگا کے

میں ویساں نہ رہساں ہوڑے
کون کوئی میں جاندی نوں موڑے
مینوں مُڑنا ہویا محال — سر تے مہناں چا کے
میں ویساں جوگی دے نال — متھے تلک لگا کے

جوگی نہیں ایہ دل دا میتا
بھل گئی میں پیار کیوں کیتا
مینوں رہی نہ کجھ سنبھال — اُس دا درشن پا کے
میں ویساں جوگی دے نال — متھے تلک لگا کے

ایس جوگی مینوں کیہاں لائیاں
ہین[1] کلیجے کنڈیاں پائیاں
عشق دا پایا جال — مٹھی بات سُنا کے
میں ویساں جوگی دے نال — متھے تلک لگا کے

---

(۱) ہائن (پ: ص ۳۶، ک ۳۰)

ملیں[1] جوگی نوں خوب پچھانا
لوکاں میںنوں کملی جاتا
لُٹی جھنگ سیال — کنیں مُندراں پا کے
میں دیساں جوگی دے نال — متھے تلک لگا کے

جے جوگی گھر آوے میرے
مُک جاون سب جھگڑے جھیڑے
لاں[2] سینے دے نال — لکھ لکھ سگن منا کے
میں دیساں جوگی دے نال — متھے تلک لگا کے

مائے نی اِک جوگی آیا
در ساڈے ادس دُھواں پایا
منگ دا ہیر سیال — بیٹھا بھیس وٹا کے
میں دیساں جوگی دے نال — متھے تلک لگا کے

طعنے نہ دے پھوپھی تائی
اینھے جوگی نوں قسمت لیائی
ہُن ہویا فضل کمال — آیا ہے جوگ سدھا کے
میں دیساں جوگی دے نال — متھے تلک لگا کے

---

(۱) ایلیس
(۲) لاؤں میں — (دپ: ص ۳۶، ک ۳۰)
(۳) دیوے

ماہی نہیں کوئی نورِ الٰہی
انحد دی جس مرلی واہی
مُٹھیوس[1] ہیر سیال   ڈاہڈے کامن پا کے
میں دیساں جوگی دے نال   متھے تلک لگا کے

لکھاں[2] گئے ہزاراں[3] آئے
اُس دے بھیت کسے نہ پائے
گلاں تاں مُوسٰے نال   پر کوہ طُور چڑھا کے
میں دیساں جوگی دے نال   متھے تلک لگا کے

عبدہٗ رسُول کہایا
وچ معراج بُراق منگایا
جبرائیل پکڑے آیا   حُوراں منگل گا کے
میں دیساں جوگی دے نال   متھے تلک لگا کے

ایس جوگی دے سنو اکھاڑے
حسنؓ حسینؓ نبی دے پیارے
ماریوس وچ جدال   پانی بن[4] ترسا کے
میں دیساں جوگی دے نال   متھے تلک لگا کے

ایس جوگی دی سنو کہانی
سوہنی ڈوبی ڈوبنگے پانی

---

(۱) ٹھگیوس   (۲) لکھ
(۳) ستے   (۴) باجھ
} (پ ۲ ص ۳۶ ۔ ک ۳۰)

پھیر رلیا میں سزوال — سارا رخت لٹا کے
میں دلیاں جوگی دے نال — متھے تلک لگا کے

ڈانواں ڈولی پے چلے کھیڑے
مُڈھ قدیمی دُشمن جیہڑے
رانجھا تاں ہویا نال — سر تے ٹمک ننّجا کے
میں دلیاں جوگی دے نال

جوگی نہیں کوئی جادو سایا
بھر بھر پیالہ ذوق پلایا
میں پی پی ہوئی نہال — انگ بھبوت رما کے
میں دلیاں جوگی دے نال — متھے تلک لگا کے

جوگی نال کریندے جھیڑے
کیے پاپ بیٹھے قاضی گھیرے
وچ کیدو پائی مقال — کوڑا برا لگا کے
میں دلیاں جوگی دے نال — متھے تلک لگا کے

بُلھا میں جوگی نال ویاہی
لوکاں کملیاں خبر نہ کائی
میں جوگی دا مال — پنجے پیر منا کے
میں دلیاں جوگی دے نال — متھے تلک لگا کے

ردیف "ن"

۱۳۷

نت پڑھنائیں استغفار
کیسی توبہ ہے ایہہ یار

سانوں دے کے لویں[1] سوائی
واہدیاں[2] دی توں بازی لائی
مسلمانی[3] ایہہ کتھوں آئی

نت پڑھنائیں استغفار
کیسی توبہ ہے ایہہ یار

جنھتے نہ جاناں اوتھے جائیں[4]
مال پرایا منہ دھر کھائیں[5]
کوڑ کتاباں سر تے چائیں
ایہہ تیرا اتبار

---

(۱) لئی (۲) ددھیاں۔ ڈاڑھیاں (الف: ص ۲۱۵، ک ۱۸)، (پ: ص ۵، ک ۲)

(۳) ایہہ (الف: ص ۲۱۵، ک ۱۸)

(۴) جاویں (۵) کھاویں (٦) چاویں (پ: ص ۵، ک ۲)

نت پڑھنائیں استغفار
کیسی توبہ ہے ایہہ یار

ظالم ظلموں ناہیں ڈردے
اپنی[1] عملیں[2] آپے مردے
اونہوں[3] توبہ دلوں نہ کردے
ایتھے اوتھے ہون خوار

نت پڑھنائیں استغفار
کیسی توبہ ہے ایہہ یار

سو[4] دن جیویں اک دن مریں
اُس دن خوف خدا دا کریں
اس توبہ تھیں توبہ کریں
اوہ توبہ کس کار؟

نت پڑھنائیں استغفار
کیسی توبہ ہے ایہہ یار

---

(۱) اپنے کیے
(۲) ناہیں خوف خدا دا کردے } (پ: ص ۵، ک ۲)
(۳)

(۴) ایہہ بند کوئی نہیں ملدا (الف: ص ۲۱۵، ک ۸۱)

بُلّھا شوہ دی سُنو حکایت
ہاری پھڑیاں ہُوئی[1] ہدایت
میرا سائیں شاہ عنایت
اُدہو لنگھا دے پار[3]

نت پڑھائیں استغفار
کیسی توبہ ہے ایہہ یار

○

---

(۱) ہوگ
(۲) ہاری پھڑیاں } (پ: ص ۵، ک ۲)
(۳) پھر باقی کیا گفتار

۱۲۸

نہ جیواں مہاراج میں تیرے بن نہ جیواں

اینہاں سُکھیاں پھُلاں وچ باس نہیں
پردیس گیاں دی کوئی آس نہیں
جنہاں سائیں ساجن ساڈے پاس نہیں

نہ جیواں مہاراج میں تیرے بن نہ جیواں

توں کیہ ستائیں چادر تان کے
سر موت کھلوتی تیرے آن کے
کوئی عمل نہ کیتا جان کے

نہ جیواں مہاراج میں تیرے بن نہ جیواں

بُلھا شوہ بدیسوں آؤندا
ہتھ کنگناں تے باہیں لٹکاؤندا
سر صدقہ تیرے ناؤندا

نہ جیواں مہاراج میں تیرے بن نہ جیواں

کیہ میں کھٹیا تیری ہو کے
دونویں نین گوائے رو کے
تیرا نام لیے مکھ دھو کے

نہ جیواں مہاراج میں تیرے بن نہ جیواں

---

(۱) پھُلاں دپ: ص ۸۴، ک ۱۱۲)

۱۳۹

نی میتُوں لگڑا عشق اوّل دا
اوّل دا روز ازل دا
وچ کڑاہی تل تل جاوے[1]
تلیاں نُوں چاتل دا
نی میتُوں لگڑا عشق اوّل دا
اوّل دا روز ازل دا
مویاں نُوں ایہ ول ول مارے
ولیاں نُوں چاوَل دا
نی میتُوں لگڑا عشق اوّل دا
اوّل دا روز ازل دا
کیا جاناں کوئی چنگ گھی اے
نت سُول کلیجے سل دا
نی میتُوں لگڑا عشق اوّل دا
اوّل دا روز ازل دا

---

(۱) پاوے دپ: ص ـ ۶۰۔ ک ۷۷

تیر جگر وچ لگا عشقوں؟
نہیں ھلایاں ہل دا
نی مینوں لگڑا عشق اوّل دا
اوّل دا روز ازّل دا
بُلھا شوہ دانیوں انوکھا
نہیں رلایاں رلّ دا
نی مینوں لگڑا عشق اوّل دا
اوّل دا روز ازّل دا

○

---

(۱) تیر عشق دا لگا جگر وچ (الف: ص ۱۰۵، ک ۲۱)، (پ: ص ۶۷، ک ۷۷)

(۲) ہلدیاں دی نہیں ہل دا (الف: ص ۱۰۵، ک ۲۱)۔ (پ: ص ۶۷، ک ۷۷)

(۳) اوکھا (الف: ص ۱۰۵، ک ۲۱)

۱۴۰

نی میں ہُن سُنیاں عشق شرع کیہہ ناطا[1]

محبّت[2] دا اک پیالہ پی
بُھل جاون سب باتا
نی میں ہُن سُنیاں عشق شرع کیہہ ناطا

گھر گھر سائیں ہے اوہ سائیں
ہر ہر نال پچھاتا
نی میں ہُن سُنیاں عشق شرع کیہہ ناطا

اندر[4] ساڈے مُرشد وسدا
نیوں لگاتاں جاتا
نی میں ہُن سُنیاں عشق شرع کیہہ ناطا

منطق معنے کنز قدوری
پڑھیا علم گواتا

---

(۱) ہے
(۲) ایہہ بند کوئی نہیں ملدا
(۳) ایہہ بند کوئی نہیں ملدا
(۴)

(ب: ص ۲۴۲، ک۔۴)

نی میں ہُن سُنیاں عشق شرع کیہہ ناطا

نماز روزہ اوس کیہہ کرناں

جس مدھ پیتی مدھ ماتا

نی میں ہُن سُنیاں عشق شرع کیہہ ناطا

پڑھ(۲) پڑھ پنڈت ملاں ہارے

کسے نہ بھیت بپچھاتا

نی میں ہُن سُنیاں عشق شرع کیہہ ناطا

زہی(۳) بافدی قدر کیہہ جانے

چھٹ اوناں جت کاتا

نی میں ہُن سُنیاں عشق شرع کیہہ ناطا

بُھاشوہ وی مجلس بہہ کے

ہوگیا(۴) گنگا باتا

نی میں ہُن سُنیاں عشق شرع کیہہ ناطا

○

---

(۱) ایہ بند کوئی نہیں ملدا۔ دپ: ص ۴۲، ک ۴۰)

(۲) ایہ بند کوئی نہیں ملدا۔ دالف: ص ۱۲۲، ک ۲۶)

(۳) ایہ بند کوئی نہیں ملدا۔ دالف: ص ۱۲۳، ک ۳۶)

(۴) جا۔ دپ: ص ۴۲، ک ۴۰)

۱۴۱

نی[1] کو[2] ٹیچل میرا ناں
نی کو ٹیچل میرا ناں

مُلّاں مینوں سبق پڑھایا
الفوں اگے کجھ نہ آیا
اُس دیاں جُتیاں کھاندی سائیں

نی کو ٹیچل میرا ناں
نی کو ٹیچل میرا ناں

کویں کویں دوا کھیاں لائیاں
رل کے سئیاں مارن[3] آئیاں
نا[4] لے مارے بابل ماں

نی کو ٹیچل میرا ناں
نی کو ٹیچل میرا ناں

---

(۱) وے (الف: ص ۱۹۹، ک ۷۵)
(۲) کو ٹیچر (پ: ص ۲۵، ک ۱۸)
(۳) مارن آئیاں سائیاں۔ (گ ۹ ص ۳۹، ک ۳۸)
(۴) چھڈ دے گا (الف: ص ۱۹۹، ک ۷۵)

ساہورے ساتھوں وڑن نہ دیندے
نانک دادک گھروں کڈھیندے
میرا پیکے نیئوں تھاں

نی کوئیچل میرا ناں
نی کوئیچل میرا ناں

پڑھن سیتی[1] سب مارن آہیں
بن پڑھیاں ہُن چھُڈوا ناہیں
نی میں مُڑ کے کت ول جاں

نی کوئیچل میرا ناں
نی کوئیچل میرا ناں

بُلھا شوہ کیہہ لائی[2] مینوں
مت کجُھ لگے اوہ ہی تینوں
تد کریں گا توں نیاں[3]

نی کوئیچل میرا ناں
نی کوئیچل میرا ناں

---

(۱) سُنے
(۲) لایاں } دگ : ص ۳۹، ک ۳۸)
(۳) بیاں

۱۴۲

نی سیئو میں گئی گواچی
کھول گھنگٹ مکھ ناچی

جت ول ویکھاں اوتوں اوہی
قسم اوسے دی ہور نہ کوئی
نھوَ معکُمُ بھر گئی دھروئی
جب گور تیری باچی

نی سیئو میں گئی گواچی
کھول گھنگٹ مکھ ناچی

نام نشان نہ میرا سیئو
جو اکھاں تسی چپ کر رہیئو
ایہہ گل مول کسے نہ کہیئو
بلھا خوب حقیقت جاچی

نی سیئو میں گئی گواچی
کھول گھنگٹ مکھ ناچی

○

ردیف و

۱۴۳

واہ واہ رمز سجن دی ہور
عاشق بناں نہ سمجھے کور

کوٹھے تے چڑھ دیواں ہوکا
عشق دہا(۱) جیو کوئی نہ لوکا
اس دا مُول نہ کھانا دھوکا
جنگل بستی ملے نہ ٹھور

واہ واہ رمز سجّن دی ہور
عاشق بناں نہ سمجھے کور

عاشق دو ہیں جہانیں مُٹھے
ناز معشوقاں دے اوہ کُٹھے
عشق دا پھٹیا کوئی نہ چھُٹے
کیتو سُو باندا پھٹ پھلور

واہ واہ رمز سجّن دی ہور
عاشق بناں نہ سمجھے کور

دے دیدار ہویا جد راہی
اچن چیت پئی گل پھاہی
ڈاہڈی کیتی بے پرواہی
مینوں مل گیا ٹھگ لاہور

واہ واہ رمز سجن دی ہور
عاشق بناں نہ سمجھے کور

شیریں ہے برہوں دا کھاناں
کوہ چوٹی فرہاد نماناں
یوسف مصر بازار دکاناں
اس نوں ناہیں ویکھن کور

واہ واہ رمز سجن دی ہور
عاشق بناں نہ سمجھے کور

لیلاں مجنوں دوویں بردے
سوہنی ڈبی وچ بحر دے
ہیر[1] ونجھائے سبھے گھر دے
اس دی کھچی[2] ماہی ڈور

واہ واہ رمز سجن دی ہور
عاشق بناں نہ ویکھے کور

---

(۱) ہیر (۲) چھکی دپ : ص ۶۸، ک ۸۰

عاشق پھر دے چُپ چپاتے
جیسے مست سدا مدھ ماتے
دامِ زُلف دے اندر پھاتے
اوتھے چلے وس نہ زور

واہ واہ رمز سجن دی ہور
عاشق بناں نہ سمجھے کور

جے اوہ آن ملے دل جانی
اُس توں جان کرائی قربانی
صورت دے وچ یوسف ثانی
عالم دے وچ جس دا شور

واہ واہ رمز سجن دی ہور
عاشق بناں نہ سمجھے کور

بُلھّا شوہ نُوں کوئی نہ دیکھے
جو دیکھے سو کسے نہ لیکھے
اُس دا رنگ نہ روپ نہ ریکھے
اوہ اِی ہووے ہو کے چور

واہ واہ رمز سجن دی ہور
عاشق بناں نہ سمجھے کور

---

(۱) دِتّس نہ چلے، (پ : ص ۶۸، ک ۸۰)۔ (الف : ص ۱۲۰، ک ۳۰)

۱۴۴

واہ سوہنیاں تیری چال عجائب
لٹکاں نال چلیندے او

آپے ظاہر آپے باطن آپے لُک بہندے او
آپے مُلّاں آپے قاضی آپے علم پڑھیندے او
واہ سوہنیاں تیری چال عجائب
لٹکاں نال چلیندے او

گھت[۳] زنار کفر دا گل وچ بُت خانے وڑ[۴] بہندے او
لولاک لما[۵] افلاک وچار دا آپے دُھم[۶] مچیندے او
واہ سوہنیاں تیری چال عجائب
لٹکاں نال چلیندے او

ذات توہیں اشراف رنجیٹا لایاں دی لاج رکھیندے او
بلھا شوہ عنایت مینوں پل پل درشن دیندے او
واہ سوہنیاں تیری چال عجائب
لٹکاں نال چلیندے او

---

(۱) واہ واہ (پ: ص ۶۳، ک ۷۰) (۲) ہو (الف: ص ۲۵۵، ک ۱۰۳)

(۳) اور (۴) بُت خانہ (۵) خلقت الافلاک
(۶) دُھوم (۷) مصرعہ کوئی نہیں مِلدا
} (پ: ص ۶۳، ک ۷۰)

۱۴۵

واہ واہ چھنج پئی دربار
خلق تماشے آئی یار

اساں اج کیہہ کیتا کے کل کیہہ کرناں
بھٹھ اساڈا آیا
ایسی واہ کیاری بیجی
چڑیاں کھیت ونجایا
جیہڑے مگر پیادے لگے
اُٹھ چل پوہتے[1] تار

واہ واہ چھنج پئی دربار
خلق تماشے آئی یار

اک اُلاہنبا سئیاں دا ہے[2]
دُوجا ہے سنسار
ننگ ناموس ایتھوں دے ایتھے
لاہ پگڑی بھوئیں مار

---

(۱) پوہتا (۲) ہے۔ کوئی نہیں ملدا (۳) ہتھوں (پ: ص ۲۱، ک ۱۳)

نام سائیں دے کنڈے لوائے
کھل پئی گلزار

واہ واہ چھنج پئی دربار
خلق تماشے آئی یار

نڈھا گردا بڈھا گردا
آپو اپنی واری
کیہہ بیوی کیہہ باندی لونڈی
کیہہ دھوبن بھٹھیاری
عملاں سیتی ہون نبیڑے
نبی لنگھا دے پار

واہ واہ چھنج پئی دربار
خلق تماشے آئی یار

بُلھا شوہ نوں دیکھن جاوے
اپنا بہاناں کردا
گونوں گوتی بھانڈے گھڑکے[1]
ٹھیکریاں کر دھردا
ایہ تماشا ویکھ کے چل
اگلا ویکھ بازار

واہ واہ چھنج پئی دربار واہ واہ چھنج پئی دربار

---

(۱) دے دپ: ص ۲۲، ک ۱۴)

۱۴۶

وت نہ کرساں مان رنجھیٹے یار داوے اڑیا

جان کراں قربان بھیت نہ دسنئیں[1]

ڈھونڈاں[2] تیکے دوار تینوں[3] اُٹھ نسنئیں

رل مل سیّاں پچھّن گئیاں[4]

ہویا وقت بھنڈا داوے اڑیا

وت نہ کرساں مان رنجھیٹے یار داوے اڑیا

عشق اللہ[5] دی ذات لوکاں دا مہناں

کہنوں کراں پکار کسے نہیں رہناں

اوسے دی گلّ اُوہو جانے

کون کوئی مار داوے اڑیا

وت نہ کرساں مان رنجھیٹے یار داوے اڑیا

---

(۱) وے اڑیا
(۲) ڈھونڈاں کئی واری ہتھوں } (الف: ص ۱۳۵، ک ۵۴)

(۳) مینوں
(۴) ماہی دی ذات } (پ: ص ۵۹، ک ۶۲)

(۵) پھردیاں (الف: ص ۱۳۵، ک ۵۴)

اج اجو گڑی[1] رات میرے گھر وس[2] کھاں وے اڑیا
دلدیاں گھنڈیاں کھول اساں نال ہس کھاں وے اڑیا
جد کیتے قول قرار کیہہ اعتبار
سوہنے یار دا وے اڑیا
وت نہ کرساں مان رنجھیٹے یار دا وے اڑیا

اک کردیاں خودی ہنکار اوہناں نوں تاریں[3] وے اڑیا
اک رہندیاں نت خوار بڑیاں نوں ساڑنائیں وے اڑیا
میںڈے سوہنے یار دا کیہہ اعتبار
تیرے پیار دا وے اڑیا
وت نہ کرساں مان رنجھیٹے یار دا وے اڑیا

چکڑ بھریاں نال اُٹھ جھنبر[4] گھتنائیں وے اڑیا
میں لایا[5] ہار سنگار میتھوں اُٹھ نسنائیں وے اڑیا
بُلھا شوہ گھر آیا پیارا
ہویا وقت دیدار دا وے اڑیا

---

(۱) اجو کی
(۲) رِہیں
(۳) مارتائیں
(۴) چھند

} (الف : ص ۱۳۶، ک ۵۴)

(۵) لاداں (پ : ص ۵۹، ک ۶۲)

۱۴۷

دل پردے وچ پایا یار آپے میل ملایا اے

ہن میں موئی نی میریئے ماں
میری پونی لے گیا کاں
تیجھے ڈو ڈو کردی جاں
جس میرا وطن چھڈایا اے

دل پردے وچ پایا یار آپے میل ملایا اے

کانواں پونی ذمیں پیادے ناں
تیرناں منتاں کردی ہاں
ضرباں تیریاں جرنی ہاں
جس مینوں دور کرایا اے

دل پردے وچ پایا یار آپے میل ملایا اے

ہُن مینوں بھلانہ تگ دا شور
میں گھر کھڑیا شگوفہ ہور
ب نہ ت نہ ث نہ ہور
اکو الف پڑھایا اے

ولّ پردے وچ پایا یار آپے میل ملایا اے
ہُن مینوں مجنوں آکھوناں
دِن دِن ییلے ہُندا جاں
ڈیرا یار بنائے تاں
ایہ تن بنگلہ بنایا اے
ولّ پردے وچ پایا یار آپے میل ملایا اے
بُلھا عنایت کرے ہزار
ایہو قول ایہو تکرار
ولّ پردے وچ پایا یار
ولّ پردے وچ پایا یار آپے میل ملایا اے

۱۴۸

دیکھو نی کیہہ کر گیا ماہی
لے[1] دے کے دل ہو گیا راہی

اماں جھڑکے بابل مارے
طعنے دیندے ویر پیارے
میں جہی بُری[2] بُریار دے لوکا
مینوں دیہواڑتے دل ترا ہی

دیکھو نی کیہہ کر گیا ماہی
لے دے کے دل ہو گیا راہی

آبوہے[3] تے نادوجا یا
عقل فکر سب چا گوایا
اللہ دی سونہہ اللہ جانے
ہس دیاں گل وچ پے گئی پھاہی

---

(۱) لیندا دیندا
(۲) جہی بُری میں } (الف: ص ۱۰۳، ک ۱۹)
(۳) بوہے تے آون

ویکھو نی کیہہ کر گیا ماہی
لے دے کے دل ہو گیا راہی
رہو عشقا[1] کیہہ کریں اکھاڑے
شاہ منصور سُولی تے چاڑھے
آن بنی[2] جد نال اساڈے
بُلھے مُنہ توں لوئی لاہی
ویکھو نی کیہہ کر گیا ماہی
لے دے کے دل ہو گیا راہی

○

---

(۱) رہو وے عشق کیہہ کرنا ئیں
(۲) منصور جیسے چا سولی چاہڑے } (الف: ص ۶۰۳، ک ۱۹)
(۳) بُلھا

۱۴۹

ویکھو نی شوہ عنایت سائیں
میں نال کردا کویں ادائیں

کدی آوے کدی آوے ناہیں
تیوں تیوں مینوں[1] بھڑکن بھائیں
نام اللہ پیغام سنائیں
مُکھ ویکھن نُوں نہ ترسائیں

ویکھو نی شوہ عنایت سائیں
میں نال کردا کویں ادائیں

مُکھا شوہ کہی لائی مینوں
رات ہنیر[2] اُٹھ ٹردی میں نوں
جس او ہیجر[3] توں سب کوئی ڈردا
سو میں ڈھونڈاں چائیں چائیں

ویکھو نی شوہ عنایت سائیں
میں نال کردا کویں ادائیں

---

(۱) بھڑکن مینوں (۲) اندھیر (۳) اوجڑ (الف: ص ۵۸، ک ۱۴)

۱۵۰

ویکھو[1] نی پیارا مینوں سُفنے ویں چھل گیا

میں[2] سوئی ہوئی مٹھیاں

میں[3] وانگ زلیخا کُٹھیاں

چا[4] عشق نے میں پھٹیاں

میرا[5] بند بند ہل گیا

ویکھو نی پیارا مینوں سُفنے ویں چھل گیا

میں سیانیاں سب بُلائیاں

میں[6] اونیاں سب پوائیاں

جواب دِتّا نجومیاں

میری نیّنیں نیر اُچھل گیا

ویکھو نی پیارا مینوں سُفنے میں چھل گیا

---

(۱) ویکھو نی ۔ نہیں ملدا دپ: ص ۲۹، ک ۳۵)

(۲) میں ۔ نہیں مِلدا (۳) میں ۔ نہیں مِلدا

(۴) چا ۔ نہیں مِلدا (۵) بند بند ۔ نہیں مِلدا

(۶) میں ۔ نہیں مِلدا (۷) میں ۔ نہیں ملدا

(۸) نجومیاں ۔ پہلا لفظ اے۔

(الف: ص ۱۲۵، ک ۳۸)

نیڑے کیوں[1] نئیں آئی دا
سانوں[2] دُوروں نہیں دکھلائی دا
نظارے توں[3] ڈرائی دا
کوہ طور پہاڑ جل گیا
ویکھو نی پیارا مینوں سُفنے ییں چھل گیا
پیا[5] نے نین بان لا کے
برہوں سُوں چھپا کے
فرہاد کوہ کٹا کے
شیریں سُوں رل گیا
ویکھو نی پیارا مینوں سُفنے یں چھل گیا
بُلھا[6] آپ توں لبھائی دا
شوہ عنایت ہے پائی دا
نیڑے ہی پچھتائی دا
بُلھا اج شوہ مل گیا
ویکھو نی پیارا مینوں سُفنے یں چھل گیا

---

(۱) کیوں ۔نہیں ملدا (۲) سانوں ۔نہیں ملدا

(۳) نے سے ۔نہیں ملدا (۴) اج ۔نہیں ملدا

(۵) ایہ بند نہیں ملدا (۶) بُلھا ۔نہیں ملدا

(۷) بُلھا (پ: ص ۳۹، ک ۲۵)

ردیف ہ

۱۵۱

ہتھی ڈھلک گئی(۱) میرے چرخے دی ہن میتھوں کیتا نہ جاوے
ہُن دن چڑھیا کد ہووے(۳) مینوں پیارا(۴) منہ دکھلاوے
تکلے نوں دل پے پے جاندے(۵) کون لوہار لیاوے
ہتھی ڈھلک گئی میرے چرخے دی ہُن میتھوں کیتا نہ جاوے
تکلیوں(۶) دل کڈھ لوہار اتند چلیندا(۸) ناہیں
گھڑی گھڑی ایہ جھولے کھاندا چھلی کت(۹) بدہ لاہوے
ہتھی ڈھلک گئی میرے چرخے دی ہن میتھوں کیتا نہ جاوے
پیتا نہیں جو بیڑی بنھساں بائڑ ہتھ نہ آوے
چمڑیاں نوں چو پڑناہیں ماہل پئی بڑ لاوے
ہتھی ڈھلک گئی میرے چرخے دی ہُن میتھوں کیتا نہ جاوے

---

(۱) پئی (۲) مُول (۳) گنڈے
(۴) راتیں (۵) ہے کون (۶) تکلے نوں
(۷) میڈا (۸) ٹٹ ٹٹ (۹) ہک نہ
(دپ، ص ۲۹، ک ۲۱)

ترنجن کتن سدن سٹیاں برہوں ڈھول بجاوے
تیلی نہیں جو پونیاں وٹاں وچھا(۱) گوڑے کھاوے
ہتھی ڈھلک گئی میرے چرخے دی ہُن میتھوں کیتا نہ جاوے

ماہی چھڑ گیا نال نہیں دے ہُن کتن کس نوں بھاوے
جت ول یار اُتے ول اکھیاں میرا دل بیلے ول دھاوے
ہتھی ڈھلک گئی میرے چرخے دی ہُن میتھوں کیتا نہ جاوے

عرض ایہو میں نوں آن ملے ہُن کون وسیلہ جاوے
سے مناں دا کت پیا بُلھا شوہ میں نوں گل لاوے
ہتھی ڈھلک گئی میرے چرخے دی ہُن میتھوں کیتا نہ جاوے

○

---

(۱) پچھوں
(۲) نُوج
(۳) اُتے
(۴) بھلّہ

(پ: ص ۲۹، ک ۲۱)

١٥٢

ہُن میں لکھیا سوہناں یار　　جس دے حُسن دا گرم بازار

جدا جدا اک اکلا سی
نہ ظاہر کوئی تجلّی سی
نہ رب رسول نہ اللہ سی
نہ جبار[1] تے نہ قہار

ہُن میں لکھیا سوہناں یار　　جس دے حُسن دا گرم بازار

بے چون وبے چگونہ سی
بے شبیہ بے نمونہ سی
نہ کوئی رنگ نہ نمونہ سی
ہُن گوناں گون ہزار

ہُن میں لکھیا سوہناں یار　　جس دے حُسن دا گرم بازار

پیارا پہن پوشاکاں آیا
آدم اپنا نام دھرایا
احد تے بن احمد آیا
نبیاں دا سردار

ہُن میں لکھیا سوہناں یار　　جس دے حُسن دا گرم بازار

---

(۱) ے نہیں ملدا (الف: ص ۱۵۴، ک ۵۷)

کُن کہیا فیکون کمایا
بے چونی سے چون بنایا
احد دے وچ میم رُلایا
تاں کیتا ایڈ پسار
ہن میں لکھیا سوہناں یار جس دے حُسن دا گرم بازار

تجوں مسیت تجوں بُت خانہ
برتی رہاں نہ روزہ جانا
بھُل گیا وضو نماز دوگانہ
تیں پر جان کراں بلہار
ہُن میں لکھیا سوہناں یار جس دے حُسن دا گرم بازار

پیر پیغمبر اس دے بردے
انس ملائک سجدے کردے
سر قدماں دے اُتے دھردے
سب توں وڈی اوہ سرکار
ہُن میں لکھیا سوہناں یار جس دے حسن دا گرم بازار

جو کوئی اُس نوں لکھیا چاہے
با، بجھ وسیلے لکھیا نہ جائے
شاہ عنایت بھیت بتائے
تاں کھلے سب اسرار
ہُن میں لکھیا سوہناں یار جس دے حُسن دا گرم بازار

۱۵۳

ہندو ناں نہیں مسلماں
بیہے ترنجن تج ابھمان
سُنی ناں نہیں ہم شیعا
صلح کل کا مارگ لیا
بھکھے ناں نہیں ہم رجّھے
ننگے ناں نہیں ہم کجّے
روندے ناں نہیں ہم ہسدے
اُجڑے ناں نہیں ہم وسدے
پاپی ناں سُدھرمی ناں
پاپ پُن کی راہ نہ جاناں
بُلھا شوہ جو ہر چت لاگے
ہندو ترک دوجن تیاگے

○

۱۵۴

ہُن کس[1] تھیں آپ چھپائی[2] دا

کتے مُلاّں ہو بُلیندے[3] ہو!
کتے سُنت فرض وسیندے ہو
کتے رام دُہائی ویندے ہو
کتے متھے[5] تلک لگائی دا

ہُن کس تھیں آپ چھپائی دا

یں میری ہے کہ تیری[6] ہے
ایہ انت بھسّم[7] دی ڈھیری ہے
ایہ[8] ڈھیری پیا نیں گھیری[9] ہے
ڈھیری[10] نوں ناچ نچائی دا

ہُن کس تھیں آپ چھپائی دا

---

(۱) کس توں (۲) وکائی دا
(۳) ولیندے (۴) مذہب } دپ: ص ۴۸، ک ۴۹)
(۵) ماتھے (الف: ص ۲۳۸، ک ۹)
(۶) نا (۷) خاک (ص ۴۸، ک ۴۹) (۸) اللہ کوئی نہیں (الف: ص ۲۳۸، ک ۹)
(۹) کیری (۱۰) اس (پ: ص ۴۸، ک ۴۹)

کتے[1] بے سر چوڑا پاؤ گے
کتے جوڑ انسان ہنڈاؤ گے
کتے آدم حوا بن آؤ گے
کدی میتھوں بی بھل جائی دا
ہُن کس تھیں آپ چھپائی دا
باہر ظاہر ڈیرا پائیو؟
آپے ڈھول ڈھول ڈھول بجائیو
جگ تے اپنا آپ جتائیو[2]
پھر عبداللہ دے گھر وھائی دا
ہُن کس تھیں آپ چھپائی دا
جو تجھاں[3] تُساڈی کروا ہے
مویاں توں اگے مردا ہے
اوہ مویا بھی تیتھوں ڈردا ہے
مت مویاں نُوں مار کُہائی دا
ہُن کس تھیں آپ چھپائی دا

---

(۱) بند کوئی نہیں ملدا۔ دپ: ص ۴۸، ک ۴۹)

(۲) لکھائیو (۳) سو } دالف: ص ۲۳۸، ک ۹۰)

(۴) یاد

(۵) موڑ دپ: ص ۴۸، ک ۴۹)

بندرا بن میں گوآں چرّاوے[1]
لنکا چڑھ کے نادو جاوے[2]
مکے دا بن حاجی آوے[3]
واہ واہ رنگ وٹائی دا
ہُن کس تھیں آپ چھپائی دا
منصُور تُساں تے آیا اے
تُساں سُولی پکڑ چڑھایا[4] اے
میرا بھائی بابل جایا اے
ویہو[5] خون بہا میرے بھائی دا
ہُن کس تھیں آپ چھپائی دا
تُسی[6] بنیں بھیس تھیندے ہو
آپے مدھ ہو آپے پیندے ہو
مینوں ہر جا تُسیں دسیندے ہو
آپے آپ کو آپ چکائی دا
ہُن کس تھیں آپ چھپائی دا

---

(۱) چرائیں (۲) دجاویں (۳) آویں دپ: ص ۵۰، ک ۴۹)

(۴) دوایا (۵) ہیر
(٦) تسُی } دالف: ص ۲۳۸، ک ۹۰)
(۷) بند کوئی نہیں ملدا

ہُن[1] پاس تُساڈے وساں گی
نابے دل ہو کے نساں گی
سب بھیت تُساڈے دساں گی
کیوں مینوں انگ نہ لائی دا
ہن کس تھیں آپ چھپائی دا

واہ[2] جس پر کرم اویہا ہے
تحقیق اوہ بھی تیں جیہا ہے
ہیچ صحیح روایت ایہا ہے
تیری نظر مہر ترجائی دا
ہُن کس تھیں آپ چھپائی دا

بیلی[4] اللہ والی مالک ہو
تسیں آپے اپنے سالک ہو
آپے خلقت آپے خالق ہو
آپے امر معروف کرائی دا
ہُن کس تھیں آپ چھپائی دا

وچ[3] بھانبڑ باغ لو آئی دا
جیہڑا وچوں آپ دکھائی دا
جاں الفوں احد بنائی دا
تاں باطن کیا بتلائی دا

---

(۱) (۲)، (۳)، (۴)، بند کوئی نہیں مِلدا۔ (الف: ص ۲۳۹، ک ۹۰)

ہُن کس توں آپ چھپائی دا

کدھرے[1] چور رہو کدھرے قاضی ہو
کتے منبر تے بہہ وعظی ہو
کتے تیغ بہادر غازی ہو
آپے اپنا کٹک چڑھائی دا
ہُن کس توں آپ چھپائی دا

آپے[2] یوسف قید کرائیو
یونس مچھلی توں نگلائیو
صابر کیڑے گھت بہائیو
پھیرا وہناں تخت چڑھائی دا
ہُن کس توں آپ چھپائی دا

بُھما شوہ ہُن صحیح سنجھاتے ہو
ہر صورت نال پچھاتے ہو
کتے آتے ہو کتے جاتے ہو
ہُن[3] میتھوں بُھل نہ جائی دا
ہُن کس توں آپ چھپائی دا

○

۱۵۵

ہُن مینوں کون پچھانے ہُن میں ہوگئی نی کجھ ہور

ہادی مینوں سبق پڑھایا

اوتھے غیر نہ آیا جایا

مُطلق ذات جمال دکھایا

وحدت پایا نی شور

ہُن مینوں کون پچھانے ہُن میں ہوگئی نی کجھ ہور

اوّل ہو کے لامکانی

ظاہر باطن وس داہنی

رہیا نہ میرا نام نشانی

مٹ گیا جھگڑا شور

ہُن مینوں کون پچھانے ہُن میں ہوگئی نی کجھ ہور

پیارا آپ جمال دکھالے

مست قلندر ہون متوالے

ہنساں دے ہُن دیکھ لے چالے

بُلھا[1] کانگاں دی بُھل گئی ٹور

ہُن مینوں کون پچھانے ہُن میں ہوگئی نی کجھ ہور

---

(۱) بُلھا بُھل گئی۔ (الف: ص ۳۶۱، ک ۱۰۸)

۱۵۶

ہوری کھیلوں گی کہہ بسم اللہ
نام نبی کی رتن چڑھی بوند پڑی اللہ اللہ
رنگ رنگیلی اوہی کھلاوے جو سکھی ہووے فنا فی اللہ
ہوری کھیلوں گی کہہ بسم اللہ
الستو بربکم پتیم بولے سب سکھیاں نے گھنگٹ کھولے
قالو بلیٰ ہی یوں کر بولے لا الٰہ الا اللہ
ہوری کھیلوں گی کہہ کر بسم اللہ
نحن اقرب کی بنسی بجائی من عرف نفسہٗ کی کوک سنائی
فثم وجہ اللہ کی دھوم مچائی وچ دربار رسول اللہ
ہوری کھیلوں گی کہہ کر بسم اللہ
ہاتھ جوڑ کر پاؤں پڑوں گی عاجز ہو کر بنتی کروں گی
جھگڑا کر بھر جھولی لوں گی نور محمدؐ صلی اللہ
ہوری کھیلوں گی کہہ کر بسم اللہ
فاذکرونی کی ہوری بناؤں فاشکرولی پیا کو رجھاؤں
ایسے پیا کے میں بل بل جاؤں کیسا پیا سبحان اللہ

ہوری کھیلوں گی کہہ کر بسم اللہ

صبغۃ اللہ کی بھر پچکاری اللہ الصمد پیا مُنہ پر ماری
نُور بنی دا حق سے جاری نور محمدّ صلیّ اللہ
جُلّھا شوہ دی دُھوم مچی ہے لا الہ الا اللہ

ہوری کھیلوں گی کہہ کر بسم اللہ

○

○

اٹھوارہ

○

چھنچھر وار

چھنچھر وار اُتاوے وتّیج سجن دِی سُو
اساں مُڑ گھر پھیر نہ آوناں جو ہوئی ہوگ سو ہو

واہ واہ چھنچھر وار وہیلے
دُکھ سجن دے ہیں دل پیلے
ڈھونڈاں اُوجڑ جنگل بیلے
اوہڑاں رین کوڑے ویلے
برہوں گھیرے
گھڑی تاہنگ تساڈیاں تاہنگاں
راتیں سُترے شیر اولاہنگاں
اُچی چڑھ کے کُوکاں چاہنگاں
سینے اندر رڑکن سانگاں
پیارے تیریاں

ایت وار

ایت وار سنیت ہیں جو جو قدم دھرے
اوہ بھی عاشق نہ کہو[1] سر دیندا عُذر کرے

ایت ایت وار بھائیت[2]
وچوں جلئے، ہجر[3] دی ساعت
میرے دُکھ دی سُنے حکایت
آ عنایت[4] کرے ہدایت
تاں میں تاریاں

تیری یاری[5] جہی نہ یاری
تیرے پگڑ وچھوڑے ماری
عشق تساڈا قیامت ساری
تاں میں ہوئیاں ویدن بھاری
کر کجُھ کاریاں

---

(۱) ہو (الف: ص ۱۰۹) (۲) آیت (ب: ص ۹۵)
(۳) ظلم (ب: ص ۹۵) (۴) آدے۔ دونوں دو دھڑا ہے (الف: ص ۱۰۹)
(۵) یار (الف: ص ۱۰۹) (ب: ص ۹۵)

سوم وار

بُلھا روز سوم[1] وار دے کیا چل چل کرے پُکار
اگے لکھ کروڑ سہیلیاں ہیں کس دی پانی ھار
میں دُکھیاری دُکھ سوار
روناں اکھیاں زار زگار
میری خبر نہ لیندا یار
ہُن میں جاتا مُردے مار
مویاں نوں ماردا
میری اوسے نال لڑائی
جس نے مینوں برچھی لائی
سینے اندر بھا بھڑکائی
کٹ کٹ کھائے برہوں قصائی
پچھایا[3] یار دا

---

(۱) سوم وار
(۲) بھاؤ } دالفقا: ص ۱۰۹)
(۳) پچھا

منگل وار

منگل ہیں گل پانی آگیا لباں تے آون ہار
میں گھُمّن گھیراں گھیریاں اوہ ویکھے کھلا کنار
منگل بندی وان دلاں[1] دے
چھٹے[2] شوہ دریاواں پاندے
کپڑتا کرماک دوپہریں کھاندے
دلول غوطیاں دے منہ آندے
مارے یار دے
کنڈے ویکھے کھلا تماشا
ساڈی مرگ اوہناں دا ہاسا
دل میرے وچ آیا شو آسا
ویکھاں ویسی کدوں دلاسا
نال پیار دے

---

(۱) تھاندے (پ: ص ۹۵)

(۲) بٹھے (الف: ص ۱۱۰)

(۳) دینڈی (پ: ص ۹۶)

بُدھ وار

بُدھ سُدھ رہی محبوب دی سُدھ اپنی رہی نہ ہور
میں بلہاری اوس دے جو کچھ دا میری ڈور
بُدھ سُدھ آگیا بُدھ وار
میری خبر نہ لے دلدار
سُکھ دُکھاں توں گھتاں وار
دُکھّاں آن ملایا یار
پیارے ماریاں
پیارے چلن نہ دیساں چلیا
لے کے نال زُلف دے دیا
جاں اوہ چلیا تاں میں چھلیا
تاں میں رکھساں دل وچ رلیا
لیساں واریاں

جمعرات

جمعرات سہاونی دُکھ درد نہ آہا پاپ
اوہ جامہ ساڈا پہن کے آیا تماشے آپ
اگوں آ گئی جمعرات
شرابوں گاگر ملی برات
لگ گیا مست پیالہ ہات[1]
مینوں بھل گئی ذات صفات
دیوانی ہو رہی
ایسی زحمت لوک نہ پاون
مُلاں گھول تعویذ پلاون
پڑھن عزیمت جن بُلاون
سیاں شاہ مدار کھڈاون[2]
میں چُپ ہو رہی

(۱) ہاتھ (الف: ص ۱۱۰) ۔ (پ: ص ۹۶)

(۲) کھلاون (الف: ص ۱۱۰)

جُمعہ

روز جمعے دے بخشیاں ہیں جھیاں اوگن[1] ہار
پھیر اوہ کیوں[2] نہ بخشسی جہڑی پنج مقیمہ گزار
جمعے دی ہو ردہو رسہار
ہُن میں جاتا صیح ستار
بی بی باندی بیڑا پار
سر تے قدم دھریندا یار
سوہاگن ہو رہی
عاشق ہو ہو گلاں دسّیں
چھوڑ معشوقاں کیں[3] ول نسّیں
ٹھگا شوہ اساڈے دسّیں
نت[4] اُٹھ کھیڈیں نالے ہسّیں
گل لگ سو رہی

(۱) نگھ گنہگار۔ لکھ ہزار (۲) کیونکر (پ: ص ۹۷)
(۳) کینوں ہیں
(۴) تاریخ دہاڑی دی } (الف: ص ۱۱۱)

۱۶۴

جُمعے دی ہور و ہور بہار
جُمعے دی ہور و ہور بہار

پیر اسانوں پیڑاں لائیاں
منگل مُول نہ سُرتاں آئیاں
عشق چھینجھ گھمول گھمائیاں
بدھ سدھ لیندا نہیئوں یار

جُمعے دی ہور و ہور بہار
جُمعے دی ہور و ہور بہار

پیر وار رو منے تے جاواں
سب پیغمبر پیر مناواں[۱]
جد پیا دا درشن پاواں
کر دی ہار سنگار

جُمعے دی ہور و ہور بہار
جُمعے دی ہور و ہور بہار

---

(۱) مساواں (الف: ص ۱۱۱، ک ۲۷)

منطق معنے پڑھاں نہ اصلاں
واجب فرض نہ سنت نقلاں
کم کس آئیاں شرع دیاں عقلاں
کجھ نہیں باہجھوں دیدار

جمعے دی ہور و ہور بہار
جمعے دی ہور و ہور بہار

شاہ عنایت دین[1] اساڈا
دین ڈنی مقبول اساڈا
گھتی میندھی دست پراندا
پھراں اُجاڑ[2] اُجاڑ

جمعے دی ہور و ہور بہار
جمعے دی ہور و ہور بہار

بھلی ہیر سلیٹی مردی
بیلے ماہی ماہی کردی
کوئی نہ مل دا دل دا دردی
میں ملساں رانجھن نال

---

(۱) شوہ
(۲) اُجاڑ و اُجاڑ } (الف: ص ۱۱۲، ک ۲۷)

جمے دی ہور وہور بہار

جمے دی ہور وہور بہار

بُلھا بُھلا نماز دوگاناں

جد دا سُنیاں تان ترانان

عقل کہے میں ذرا نہ ماناں

عشق کوکیندا تار وتار

جمے دی ہور وہور بہار

جمے دی ہور وہور بہار

○

---

(۱) بُھلیا (الف: ص ۱۱۲، ک ۲۷)

باراں ماہ

اَسُّوں

اُسُّوں لکھوں سندیسوا(۱) داپےمورا پی
گمن کیا تم کاہے کو جو کلمل(۲) آیا جی

اسُّوں اساں تُساڈی آس
ساڈی جند تُساڈے پاس
جگر(۳) مڈھ پریم دی لاس
دُکھاں ہڈ سکائے ماس
سُولاں ساڑیاں

سُولاں ساڑی رہی بے حال
مُٹھی تدوں نہ گیاں نال
اُلٹی پریم نگر دی چال
بُلھا شوہ دی کرساں بھال
پیارے ماریاں

---

(۱) مت داپے }
(۲) تلمل } دپ: ص ۹۹
(۳) جگرے }

کنک

کموکتنک کیسی جو بنیوں کٹھن سو[1] بھوگ
سیس کپر ہتھ جوڑ کے مانگو[2] بھیکھ سنجوگ
کنک گیا تنمبن کتن
لگی جاٹ تاں ہویاں اتن
در ور لگی دُھماں گھتن
اوکھی گھاٹ پُچائے پتن
شامے واسطے
مُن میں موئی بے درد الوکا
کوئی دیو اُچی چڑھ ہوکا
میرا اُن[4] سنگ نیوں چر دکا
بُھا شوہ بن جیون اوکھا
جاندا پاس تے

---

(۱) نہ
(۲) مانگوں
(۳) تنمبن
(۴) اُس سے

(الف: ص ۱۱۵)

مگھّر

مگھّر میں کر رہیاں سوہد کے سب اوچے نیچے ویکھ
پڑھ پنڈت پوتھی بھال رہے ہر ہر سے رہّے[1] الیکھ
مگھّر میں گھر کدھر جاندا
راکش[2] نیوں[3] ہڈاں نوں کھاندا
سڑ سڑ جی پیا گڑ لاندا
آوے لال[4] کسے دا آندا
باندی ہو رہاں
جو کوئی راتوں یار ملا دے
سوز الم تھیں سرد کراوے
چخہ توں بیٹھی ستی اٹھاوے
بلھا شوہ بن نیند نہ آوے
بھانویں سو رہاں

---

(۱) رے۔ رہے (الف: ص ۱۱۵) (پ: ص ۱۰۰)

(۲) راکس (۳) نیند (پ: ص ۱۰۰)

(۴) لعل (الف: ص ۱۱۵) (پ: ص ۱۰۰)

پوہ

پوہ ہُن پُوچھوں جا کے تم نیارے رہو کیوں میت
کس موہن من موہ لیا جو پتھر کینو[1] چیت

پانی پوہ پون بھٹھ[2] پیاں
لدے ہوت تاں اُگھڑ[3] گئیاں
ناں سنگ ماپے سجن سیاں
پیارے عشق چواتی لئیاں
دُکھاں رولیاں

کڑ کڑ کپڑ آ کڑک ڈرائے
مارُو تھل وِچ بیڑ[4] لے پائے
جیوندڑی[5] موئی نی میرئیے مائے
بُلھا شوہ کیوں اجے نہ آئے
ہنجوں ڈوہلیاں

---

(۱) کریو (پ: ص ۱۰۰)

(۲) کت گئیاں (۳) جرائی } (الف: ص ۱۱۶)

(۴) نیرے

(۵) جاڑے (پ: ص ۱۰۰)

ماگھ

ماگھی نہاون میں چلی جو تیرتھ کر سمیان
گج گج برسے مینگھلا ئیں[2] زور و کراں اشنان
ماگھ مہینے گئے او لاہنگ
نویں محبت بُہتی تاہنگ
عشق مُؤذّن دتی بانگ
پڑھاں نماز پیادی تاہنگ
دعائیں کیہہ کراں
آکھاں پیارے میں ولّ آ
تیرے مُکھ دیکھن دا چا
بھاویں ہور تتی نوں تا
بُھا تُسوہ نوں آن ملا
تیری ہور رہاں

---

(۱) سب سیاں
(۲) اوہدا کرت } (الف: ص ۱۱۶)

پھگن

پھگن پھوے کھیت جیوں بن تن پھول سنگار
ہر ڈالی پھُل پتیاں گل پھولن کے ہار
ہوری کھیلن سیّاں پھگن
میرے نیں جھلاریں وگن
او کھے جیو ندیاں دے دن تگن
سینے بان(۱) پریم دے لگن
ہوری ہو رہی
جو کجھ روز ازل تھیں ہوئی
لکھی قلم نہ میٹے کوئی
دُکھاں سُولاں دِتی ڈھوئی
بُلھا شوہ نُوں آکھو کوئی
جس نُوں رو رہی

---

(۱) پھول
(۲) بام
} (الف : ص ۱۱۶)

چیت

چیت چمن وچ کوئلاں نت کُوکُو کرن پُکار
میں سُن سُن جھُر جھُر مر رہی کب گھر آوے یار
ہُن کیہہ کراں جو آیا چیت
بن تن پھُول رہے سب کھیت
دیندے[2] اپنا انت نہ بھیت
ساڈی ہار تُساڈی جیت
ہُن میں ہاریاں
ہُن میں ہاریا اپنا آپ
تُساڈا عشق اساڈا کھاپ
تیرے نیُوں دا شُو[3] کیتا تاپ
بُلھا شوہ کیہہ لایا پاپ
کارے ہاریاں

---

(۱) گھن گھن
(۲) اپنا انت } (الف: ص ۱۱۷)
(۳) شوکھا

وساکھ

بساکھی کا دن کٹھن ہے جے سنگ میت نہ ہو
میں کس کے اگے جا کھوں اک منڈی بھادو
تاں من بھاوے سُکھ بساکھ
گھُٹیاں[1] پُپیاں پکی دا کھ
لاکھی ہے گھر آیا لاکھ
تاں میں بات نہ سکاں آکھ
کونتاں والیاں
کونتاں والیاں ڈاہڈا زور
ہُن میں جھُر جھُر ہوئیاں ہور
کنڈے پڑے یے کلبھے زور
بُکھا شوہ بن کوئی نہ ہور
جن گھت گالیاں

---

۱) کچھاں ۔ کچیاں دپ : ص ۱۰۲) دالف : ص ۱۱۷)

۲) ہُن میں ہوئیاں دالف : ص ۱۱۷)

جیٹھ

جیٹھ جی ہے اگن[1] ہے جب کے بچھڑے میت
سُن سُن گھُن گھُن[2] جھر مروں جو تمری یہ پریت
لُوداں دُھپاں پوندیاں جیٹھ
مجلس بہندی باگاں ہیٹھ
تتی ٹھنڈی وگے پیٹھ
دفتر کڈھ پُورانے سیٹھ
موہرا کھانیاں
اج کل سدھ ہوئی البتہ
ہُن ہیں آہ کلیجہ تتا
نہ گھر کونت نہ دانا بھتا
بُلھا شوہ ہوراں سنگ رتا
سینے کانیاں

---

(۱) گن دالف: ص ۱۱۸)
(۲) اُن بن دپ: ص ۱۰۲)

ہاڑ

ہاڑ سوڑ[1] ہے موہے جھٹ پٹے جوگی پریم کی آگ
جس لاگے تس جل بجھے جوں بھوڑ[2] جلاوے بھاگ

ہُن کیہہ کراں جو آیا ہاڑ
تن وچ عشق تپایا بھاڑ
تیرے عشق نیں دتا ساڑ
روون اکھیاں کرن پُکار
تیرے ہاوڑے

ہاڑے گھتاں شامی اگے
قاصد بے کے پاتر[3] دگے
کاسے گئے تے آئے بگے
بُلھا شوہ بن ذرا نہ تگے
شامی باہوڑے

---

(۱) ہڑت
(۲) ہوڑ } دپ : ص ۱۰۳
(۳) پاتی

ساون

ساون[1] سوہے مینگھلا گھٹ سوہے کرتار
ٹھور[2] ٹھور عنایت بسے پپیہا کرے پُکار
سوہن[3] ملہاراں سارے ساون
دُوتی دُکھ لگے اُٹھ جاون
نینگر کھیڈن گُڑیاں گاون
میں گھر رنگ رنگیلے آون
آساں پُنیاں
میریاں آساں رب پُچائیاں
میں تاں اُن سنگ اکھیاں لائیاں
سیّاں دین مبارک آئیاں
شاہ عنایت آکھاں سائیاں
آساں پُنیاں

---

(۱) ساون ماہ سُہاوناں (۲) انجد گاہے
(۳) ملہاراں پیلاں اے (۴) پاسے ہو گیاں
} (الف: ص ۱۱۸)

بھادوں

بھادوں بھاوے تب سکھی جو پل پل ہووے ملاپ
جو گھٹ ویکھوں کھول کے گھٹ گھٹ دے وچ آپ
آہن بھادوں بھاگ جگایا
صاحب قدرت سیتی پایا
ہر ہر دے وچ آپ سمایا
شاہ عنایت آپ تکھایا
تاں میں لکھیا
آخر عمر[1] دے ہوئی تلا
پل پل منگن نیں تجلا
جو کجھ ہر سی کرسی اللہ
بُلھا شوہ بن کجھ نہ بھلا
پریم رس چکھیا

---

(۱) عمر (الف: ص ۱۱۹)
(۲) عمر (ب: ص ۱۰۴)

دوہڑے

۱

اس کا مُکھ اک جوت ہے گھنگٹ ہے سنسار
گھنگٹ میں وہ چھپ گیا مُکھ پر آنچل ڈار

۲

ان کو مُکھ دکھلائے ہے جن سے اس کی پیت
ان کو ہی ملتا ہے وہ جو اس کے ہیں میت

۳

منہ دکھلاوے اور چھپے چھل بل ہے جگ دیس
پاس رہے اور نہ ملے اس کے بسوے بھیس

۴

بُلھا قصر نام قصور ہے اوتھے مونہوں نہ سکن بول
اوتھے سچے گردن ماریئے اوتھے جھوٹھے کرن کلول

۵

بُلھیا قصور بے دستور اُوتھے جاناں بنیاں ضرور
نہ کوئی پن نہ دان ہے نہ کوئی لاگ دستور

۶

بلھیا دھرم سالہ دھڑوائی رہندے ٹھاکر دوارے ٹھگ
وچ مسیتاں کوستے رہندے عاشق رہن الگ

۷

بُلھیا وارے جائیے اوہناں توں جہڑے گلیں دین پرچا
سوئی سلائی دان کرن تے آہرن لین چھپا

۸

بُلھیا وارے جائیے اوہناں توں جہڑے مارن گپ شڑپ
کوڈی لبھی دیون چا تے بُغچہ گھاؤ گھپ

۹

نہ خدا مسیتے لبھدا نہ خدا وچ کعبے
نہ خدا قراں کتاباں نہ خدا نمازے

۱۰

نہ خدا میں تیرتھ ڈٹھا اینویں پینڈے جھاگے
بُلھا شوہ جد مرشد مل گیا ٹٹے سب تگادے

۱۱

بُلھیا پرسوں کافر تھی گیوں بُت پُوجا کیتی کل
اسیں جا بیٹھے گھر اپنے اوتھے کرن نہ ملیا گل

۱۲

بُلھیا غین غرُورت ساڑ سُٹ تے مان کھوہے وچ پا
تن من دی سُرت گواوے گھر آپ ملے گا آ

۱۳

بلھیا ہجرت وچ اسلام دے میرا نت ہے خاص آرام
نت نت مراں تے نت نت جیواں میرا نت نت کوچ مقام

۱۴

بُلھیا عشق سجن دے آئے کے سانوں کیتو بس ڈُوم
اوہ پربھ اساڈا سنگی ہے میں سیوا کنوں شُوم

۱۵

بلھیا عاشق ہویوں رب دا مُلامت ہوئی لاکھ
لوگ کافر کافر آکھدے توں آخو آخو آکھ

۱۶

بُلھیا پینڈے پڑے پریم کے کیا پینڈا آواگون
اندھے کو اندھا مل گیا راہ بتاوے کون

۱۷

بُلھیا من منجولا مُنج دا کتے گوشے بہہ کے کُٹ
ایہہ خزانہ تینوں عرش دا توُں سنبھل سنبھل لُٹ

۱۸

بلھیا چیری مسلمان دی ہندو توں قربان
دونہاں توں پانی وار پی جو کرے بھگوان

۱۹

بلھیا ملاں اتے مشالچی دونہاں اکو چت
لوکاں کردے چاننا آپ ہنیرے نت

۲۰

بلھیا پی شراب تے کھا کباب ہیٹھ بال ہڈاں دی اگ
چوری کر تے بھن گھر رب دا اوس ٹھگاں دے ٹھگ نوں ٹھگ

۲۱

بلھیا چل سنیار دے جتھے گہناں گھڑیے لاکھ
صورت آپو اپنی توں اکو روپا آکھ

۲۲

پھر رُت شگوفیاں والی چڑیاں چگن نوں آئیاں
اکناں نوں جریاں نے کھادا اکناں نوں پھاہیاں لائیاں
اکناں نوں آس مڑن دی آہی اک سیخ کباب چڑھائیاں
بلھے شاہ کیہ وس اوہناں دے اوہ قسمت مار پھسائیاں

۲۳

بلھیا اچھے دن تو پچھے گئے جب ہر سے کیا نہ ہیت
اب پچھتاوا کیا کرے جب چڑیاں چگ گئیں کھیت

۲۴

اوہ ہادی میرے اندر بولیا رُڑھ پُڑھ گئے گنا ہاں
پیاڑیں لگا باجرہ شہتوت گمے پھرواہاں

۲۵

اللہ توں میں تے قرض بنایا ہتھوں توں میرا قرضائی
اوتھے تاں میری پرورش کیتی جتھے کسے نوں خبر نہ کائی
اوتھوں تاہیں آئے ایتھے جاں پہلے روزی آئی
بُلھے شاہ ہے عاشق جس تحقیق حقیقت پائی

۲۶

بُلھیا کنک کوڈی کامنی تینوں کیہہ تلوار
آٹے تھے نام جیبن کو اور دیہے لیتے مار

۲۷

بھٹھ نمازاں تے چکڑ روزے کلمے تے پھر گئی سیاہی
بُلھے شاہ شوہ اندروں ملیا بھُلی پھرے لوکائی

۲۸

بُلھیا آوندا ساجن ویکھ کے جاندا مُول نہ ویکھ
مارے درد فراق دے بن بیٹھے باہمن شیخ

۲۹

بُلھے شاہ اوہ کون ہے اُتم تیرا یار
اوسے کے ہاتھ قرآن ہے اوسے گل زنار

۳۰

بلھا چل باورچی خانے یار دے جتھے کوہا کاہی ہو

اوتھے موئے کسن بکرے توں رِسّا ملے نہ ڈھو

۳۱

بلھے نوں لوک متیں دیندے بلھیا توں جا بوہ مسیتی

وچ مسیتاں کیہہ کجھ ہندا ہے دلوں نماز نہ نیتی

باہروں پاک کیتے کیہہ ہندا ہے اندروں نہ گئی پلیتی

بن مرشد کامل بلھیا تیری اینویں گئی عبادت کیتی

۳۲

اپنے تن دی خبر نہ کائی ساجن دی خبر لیاوے کون

نہ ہوں خاکی نہ ہوں آتش نہ ہوں پانی پون

کُپے دے وچ روڑ کھڑک دے مُورکھ آکھن بولے کون

بلھا سائیں گھٹ گھٹ رتویاں جیوں آٹے وچ لُون

۳۳

اربع عناصر محل بنایو وچ وڑ بیٹھا آپے

آپے کڑیاں آپے نینگر آپے بنائیں ماپے

آپے مریں تے آپے جیویں آپے کریں سیاپے

بلھیا جو کجھ قدرت رب دی آپے آپ سنجاپے

۳۴

بلھیا رنگ محلیں جا چڑھیوں لوکی پچھن آکھن خیر
اساں ایہہ کجھ دُنیا توں وٹیا منہ کالا تے نیلے پیر

۳۵

اٹ کھڑکے دُکڑ وجے تتا ہووے چُلھا
آون فقیر تے کھا کھا جاون راضی ہووے بُلھا

۳۶

بُلھیا جیسی صورت عین دی تیسی صورت غین
اک نکتے دا پھیر ہے بھلا پھرے جہاں

۳۷

بلھیا کھاہ حرام تے پڑھ شکرانہ کر توبہ ترک ثواباں
چھوڑ مسیت تے پکڑ کنارہ تیری چھٹسی جان عذابوں
اوہ حرف نہ پڑھیے مت رہسی جان جوابوں
بُلھے شاہ چل اوتھے چلیے جتھے منع نہ کرن شرابوں

۳۸

بلھیا بے توں غازی بننائیں لک بنھ تلوار
پہلوں رھنگڑ مار کے پچھوں کافر مار

۳۹

بُلھیا ہر مندر موں آیکے کھو ویکھا دیہو بتا
پڑھے پنڈت یا ہندے دُور کیے احمق لیے بُلا

۴۰

وحدت دے دریا دسیندے میری وحدت کتول دھائی

مُرشد کامل پار لنگھایا باہجھ تلہے سُر ناہی

۴۱

بُلھیا سب مجازی پوڑیاں توں حال حقیقت دیکھ

جو کوئی اوتھے پہنچیا چاہے بُھل جائے سلام علیک

۴۲

بُلھیا قاضی راضی رِشوتے مُلاں راضی موت

عاشق راضی راگ تے نہ پرتیت گھٹ ہوت

۴۳

ٹھاکر دوارے ٹھگ بسیں بھائی دوار مسیت

ہر کے دوارے بھکھ بسیں ہمری ایہہ پرتیت

۴۴

بُلھے شاہ چل اوتھے چلیے جتھے سارے ہوون انھے

نہ کوئی ساڈی قدر پچھانے نہ کوئی سانوں منّے

۴۵

بُلھیا دھرم سالہ وچ ناہیں جتھے مومن بھوگ پوائے

وچ مسیتاں دھکے مل دے مُلاں تیوڑی پائے

دولتمنداں نیں بُوہیاں اُتے چوب دار بہائے

پکڑ دروازہ رب سچے دا جتھوں دُکھ دلدار ہٹ جائے

۴۶

ہور نیں سبھے گلڑیاں اللہ اللہ دی گلّ !
کجھ رولا پایا عالماں کجھ کاغذاں پایا جھلّ

۴۷

بُلھیا میں مٹی گھمیار دی گل آکھ نہ سک دی ایک
تتڑا میرا کیوں گھڑیا مت جائے علیک سلیک

۴۸

بُلھا شوہ تھیں دکھّ نہیں پر ویکھن والی اکھّ نہیں

۴۹

کنک کوڈی کامنی تینوں کیہہ تلوار
آیا سیں جس بات کو بھول گئی وہ بات

○

سی حرفیاں

سی حرفی اوّل

لاگی رے لاگی بل بل[1] جاوے
اس لاگی[2] کو کون بجھاوے

الف اللہ جس دل[3] پر ہووے
منہ زردی اکھیں[4] لہو بھر روے
جیون اپنے توں ہتھ دھووے
جس نُوں[5] برہوں اگ لگاوے

لاگی رے لاگی بل بل جا اے
اس لاگی کو کون بجھاوے

ب۔ بالن میں تیرا[6] ہوئی
عشق نظارے آن دگوئی
روندے نین نہ لیندے[7] ڈھوئی
لُون پھٹاں تے کیکر لاوے

---

(۱) ہوں (۲) نوں } (الف: ص ۲۴۰، ک ۹۲)
(۳) دلبر (۴) اکھیاں
(۵) کو (۶) تبیرا (پ: ص ۱۰۴، ک ۱۰۳)
(۷) لیون (۸) پاوے (الف: ص ۲۴۰، ک ۹۲)

لاگی سے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

ت۔ تیرے[1] سنگ پریت لگائی
جیو جامے[2] دی کیتی[3] سائی
میں بکری تدھ کول[4] قصائی
کِت کٹ ماس[5] ہڈاں[6] نوں کھاوے

لاگی سے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

ث۔ ثابت نیوں لایا[7] مینوں[8]
دُرجا کوک سناواں کنوں
رات[9] ادھی اُٹھ ٹھلہدی نیں نوں
کونجاں[10] وانگ پئی کرلاوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

---

(۱) تدھ (۲) جامے

(۳) دینی (۴) کولوں

(۵) اس (۶) کیونکہ

(۷) لا کے (۸) مے نوں

(۹) خفتاں دے طرح آنسو بہندے نیناں

(۱۰) اوہ کونج (پ : ص ۱۰۴، ک ۱۰۳)

ج۔ جہانوں ہوئی ساں[1] نیاری
لگا نیوں تاں ہوئے[2] بھکاری[3]
نال نینہ[4] ہوں دے بنیں پیاری
دو جا دے مہنے جگ تاوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے[6]
اس لاگی کو کون بجھاوے

خ۔ حیرت وچ شانت ناہیں
ظاہر باطن مارن ڈھائیں
جہات گھتن[9] نوں لاون واہیں
سینے[10] سول پریم دی دھاوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

خ[11]۔ خوبی من اوہ نہ رہیا
جب کی سانگ کلیجے سہیا
آئیں نال پکاراں کہیا
تُدھ بن کون جو آن بجھاوے

---

(۱) ساں (۲) ہویا (الف: ص ۱۴۲، ک ۹۲) (۸) اک ظاہر اک مارن
(۳) یون (۴) بیکاری } (ب: ص ۱۰۵، ک ۱۰۴) (۹) اک جہات پون } (الف: ص ۱۴۲، ک ۹۲)
(۵) لوک الاہنے (۱۰) کہہ بلھا شاہ کدگھر آوے
(۶) جاوُں (۷) شانتی سا (۱۱) ایہ بند کوئی نہیں ملدا (الف: ص ۱۴۲، ک ۹۲)
(الف: ص ۲۱۱، ک ۹۲) (ب: ص ۱۰۵، ک ۱۰۴)

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بُجھاوے

د۔ دوروں دُکھ[1] دُور نہ ہووے
فقر فراقوں[2] بُہتا رووے
تن بھٹی دل کھلاں دھنووے
عشق اکھاں[3] وِچ مرچاں[4] لاوے[5]

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بُجھاوے

ذ۔ ذوق دنیا تے آتنا کرناں
خوف حشر دے تھیں نہ ڈرناں
چلناں نبی صاحب دے سرناں
اوڑک جا حساب کرا دے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

---

(۱) ٹک
(۲) فراق سے
(۳) اکھیں
(۴) مرچ
(۵) لگادے
(۶) بند نہیں ملدا

(پ: ص ۱۰۵، ک ۱۰۴)

م۔ روز حشر کوئی رہے نہ خاکی
بے حساب دو جگ دا والی
زیر زبر سب بھلن عالی
تس دن حضرت آپ چھڈاوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

ن۔ زہد کمائی چنگی کریئے
جے کرمرن توں اگے مریئے
پھر موئے بھی اُس توں ڈریئے
مت مویاں نوں پکڑ منگاوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

س۔ سائیں بن جاہ نہ کوئی
جت ول ویکھاں اوہی اوہی
ہور کتے ول ملے نہ ڈھوئی
مُرشد[1] میرا پار لنگھاوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

---

(۱) میرا مُرشد دپ : ص ۱۰۶)

ش۔ شاہ عنایت مُرشد میرا
جس نیں کیتا میں دل پھیرا
چُک گیا سب جھگڑا جھیڑا
ہُن مینوں بھرماوڑے[1] سے تاوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بُجھاوے

ص۔ صبر نہ آوے مینوں کھلی وست[2] بازار
قاصد سے کے دیا ہویا جاوڑیا دربار
اگوں ملیا آ اِیکے اوہنوں[3] سوہنا شیر سوار
رستے وچ انگشتری آہی ایہہ بھی دل[4] بہلاوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بُجھاوے

ض۔ ضروری یاد اللہ دی کرے[5] سے سوال رسُول
نوے ہزار کلام سنائی پئی[6] درگاہ قبول
ایہہ مجازی ذات حقیقی واصل وصل وصُول
فارغ ہو کے حضرت اوتھے آوے کھانا[7] کھاوے

---

(۱) برماوے (۲) رست
(۳) اوہنوں۔ کوئی نہیں (۴) دل۔ کوئی نہیں
(۵) آ۔ ملدا اسے (۶) درگاہ پئی
(۷) کھانا آوے گا

} (پ: ص ۱۰۶)

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

ط۔ طلب دیدار دی آہی کیتا کرم ستار
جلوہ پھیر الٰہی دِتّا[1] حضرت نوں غفار
ہتھ نورانی غیبوں آوے مُندری دا چمکار
بُلھا خلق محمدی کیتو[2] تاں ایہ کیہہ کھاوے
لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

ظ۔ ظاہر معلوم نہ کیتا ہویا دیدار بھلاوے
رل کے سیاں کھانا کھاہدا ذرا انت نہ آوے
اوہ انگوٹھی آپ پچھاتی اپنی آپ جتاوے
بُلھا حضرت رُخصت ہو[3] کے اپنے یار سہاوے
لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

---

(۱) ہویا
(۲) میرا } (پ: ص ۱۰۶)
(۳) آئے

ع۔ عنایت اُلفت ہوئی سنو صحابو یارو[1]
جیہڑا جب[3] نہ کرسی حضرت جھوٹھا رہے سرکاروں
پھیر شفاعت اساں ہے کرنی صاحب وے درباروں
بُلھا کبر نہ کر[4] و نیک[5] تے اکا نظری آوے
لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

غ۔ غلام غریب تساڈا خیر[6] منگے درباروں
روز حشر دے خوف سُنیدا سد ہوسی سرکاروں
کُل خلائق تلخی اندر سورج دے چمکاروں
بُلھا اساں بھی اوتھے جاناں جتھے گیا نہ بھاوے
لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

ف۔ فقیراں[7] فکر[8] جو کیتا وچ درگاہ الٰہی
شفیع محمد جا کھلوتے جتھے بے پرواہی
نیڑے نیڑے آ جیبا ایہہ محبت چاہی
خرقہ پہن رسول اللہ دا سر تے تاج لگاوے

---

(۱) اصحابو یارو (۲) یارو
(۳) جب (۴) کریمے
(۵) اُتے (۶) منگے خیر
(۷) مکر (۸) جو کوئی نہیں مِلدا

(الف: ص ۱۰۷)

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

ق۔ قلم نہ مٹے[1] ربانی جو اساں پر آئی
جو کجھ بھاگ اساڈے آہے اوہ تاں مڑدے[2] ناہی[3]
باجھ نصیبوں دعوے کیڈے[4] بنھیں کل خدائی
بلھا لوح محفوظ تے لکھیا اوتھوں کون مٹاوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

ک۔ کلام نبی دی سچی سر بنیاں[5] دے سائیں
صورت پاک نبی دی جیہا چند سورج بھی ناہیں
ہیرے موتی لعل جواہر پہنچے اوتھے ناہیں
مجلس اوس نبی دی بہہ کے بھلھا[6] کون کہاوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

---

(۱) مٹدی (۲) مڑدا
(۳) ناہیں
(۴) کیہے
(۵) دا
(۶) بلھا

ل۔ لا الٰہ دا ذکر بتاؤ

الا اللہ اثبات کراؤ

محمد رسول اللہ میل کراؤ

بُلھا ایہہ تحفہ آدم نوں آوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے

اس لاگی کو کون بجھاوے

م۔ محمدی جسم بناؤ

داخل وچ بہشت کراؤ

آپے مگر[1] شیطان پچُھاؤ

پھیر اوتھوں نکل[2] آدم آوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے

اس لاگی کو کون بُجھاوے

ن۔ نماناں ہو مجُرم[3] آیا

کڈھ بہشتوں زمیں رُلایا

آدم حوّا جُدا کرایا

بُلھا آپ وچھوڑا پاوے

---

(۱) آپ

(۲) نکل۔نہیں ملدا } دپ: ص ۱۰۷

(۳) مجرم ہو

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

و۔ واہ[1] واہ آپ محمد اپنی آدم شکل بناوے
آپے روز ازل دا مالک آپے شفیع ہو آوے
آپے روز حشر دا قاضی آپے حکم سناوے
آپے چا شفاعت کر دا آپ دیدار کراوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

ہ۔ ہوئی بولیں ایتھے بھائی مت کوئی سنے سناوے
وڈا عذاب قبر داوسے جے کوئی چا چھڑاوے
پل صراط دی اوکھی کھاٹی اوہ بھی خوف ڈراوے
رکھ[2] امید فضل دی بلھیا اللہ آپ بچاوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

ل۔ لاہم نہ کوئی دسے کت ول کوک سناواں
جت ول دیکھاں نظر نہ آوے کس نوں حال دکھاواں
باجھ پیا نہیں کوئی حامی ہور نہیں کوئی تھاواں
بُھاں دروازہ حضرت والا اوہ انہی[3] میں چھڑاوے

---

(۱) واہ (۲) توں رکھ (۳) تینوں] دپ: ص ۱۰۸، ص)

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بُجھاوے

الف۔ اکلا جاویں ایتھوں ویکھن آون ڈھیر
ساہاں تیریاں دی گنتی ایتھے آئی ہوئی نیڑ
چل[1] شتابی چل وڑ بلھیا مت لگ جاوے ڈیر
پکڑیں واگ رسُول اللہ دی کجھ[2] جتھوں ہتھ آوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

ی۔ یاری ہُن میں لائی
اگلی عمر اکھیڈ ونجائی
بُلھا شوہ دی ذات اہی آہی
کلمہ پڑھ دیاں جند لجاوے

لاگی رے لاگی بل بل جاوے
اس لاگی کو کون بجھاوے

○

---

(۱) شتابی
(۲) جتھوں کجھ } دپ: ص ۱۰۸، س ۱

سی حرفی دوم

الف

الف۔ اپنے آپ نوں سمجھ پہلے کیہہ وست ہے تیرڑا روپ پیارے
باجھ اپنے آپ دے صحیح کیتے رہیؤں وچ وسوریدے دُکھ بھارے
ہور لکھ اُپاؤ نہ سُکھ ہووے پچھے ویکھ سیانیں نیں جگ سارے
سُکھ رُوپ اکھنڈ چیتن ہیں توں بُلھا شاہ پُکار دے وید چارے

ب۔ بنھ اکھیں اتے کن دونویں گوشے بیٹھ کے بات وچاریئے جی
چھڈ خواہشاں جگ جہان کوڑا کیہا عارفاں دا ہر دے دھاریئے جی
بیریں پہن زنجیر بے خواہشی دے ایس نفس نوں قید کر ڈاریئے جی
جان جان دینویں جان رُوپ تیرا بُلھا شاہ ایہہ خوشی گزاریئے جی

ت۔ تنگ چھدر نہیں وچ تیرے جتھے گکھ نہ اک سماوندا اے
ڈھونڈھ ویکھ جہاں دی ٹھور کتھے ان ہندڑا نظریں آوندا اے
جویں خواب دا خیال ہووے سُتیاں نوں طرح طرح دے روپ دکھاوندا اے
بُلھا شاہ نہ تجھ تھیں کُجھ باہر تیرا بھرم تینوں بھرماوندا اے

ث۔ سمجھ حساب کر بیٹھ اندر توہیں آسرا کل جہان دا ایں
تیرے ڈٹھیاں دسدا سب کوئی نہیں کوئی نہ کسے پچھان دا ایں
تیرا خیال ای ہو ہر طرح دسے جویں بتال تبسال کرجان دا ایں
بلھا شاہ پھاہے کوں اُڈاوڑے نُوں پھسے آپ آپے پھاہی تان دا ایں

ج۔ جیُوناں بھلا کر منیاں تیں ڈرے مرن تھیں ایہہ اگیان بھارا
اک توُں ایں توُں جند جہان دی ہیں گھٹا کاسں جو ملے سب ماہیں نیارا
تیرا خیال ای ہوئے ہر طرح سے آوانت باجھوں لگے سدا پیارا
بُلھا شاہ سنبھال توں آپ تائیں توں تاں امر ہیں سدا نہیں مرن ہارا

چ۔ چانناں کُل جہاں دا توں تیرے آسرے ہویا بیو ہار سارا
تُوئی سب کی آنکھوں میں دیکھناں ایں تجھے سجھدا چانناں اور انداہارا
نت جاگنا سوونا خواب ایتھے ایہہ تے ہوئے اگے تیرے کئی دارا
بُلھا شاہ پرکاش سُروپ تیرا گھٹ ودھ نہ ہو توں ایک سارا

ح۔ حرص حیراں کرسٹیاں ایں تینوں اپنا آپ بھلایا سُو
بادشاہیوں سٹ کنگال کیتو کر لکھ توں لکھ ویکھایا سُو
مدھ متڑے شیر تندکچی بیرین پا کے بنھ بہایا سُو
بُلھا شاہ تماشڑے ہور دیکھو سے مندر نوں کجراہی پایا سُو

خ۔ خبر نہ اپنی رکھنائیں مگ خیال دے نال توں خیال ہویا
ذرا خیال نوں سٹ کے بے خیال ہو توں جیوں ہویا ادھی گیا نہیں سویا
تدوں ویکھ کھاں اندروں کون جاگے نہیں گھاس میں پچھے ہاتھی کھلویا
بلھا شوہ جو گلے دے وچ گہنا پھرے ڈھونڈا تویں تیں آپ کھلویا

د۔ دلوں دیگر نہ ہویوں مُوئے دیگر چیز ناپید تحقیق یہ کیجے
اول جا صحبت کرو عارفاں دی سخن تنہاں دے آب حیات پیجے
چشم جگر دے ملن ہو رہے تیرے نہیں سوجھتا تنہاں کر صاف یہ کیجے
بلھا شاہ سنبھال نوں آپ تائیں توں ایں آپ انندیں سدا جیجے

ذ۔ ذرہ نہ شک توں رکھ دل تے ہوبے شک توں ہیں خود خصم جائیں
جویں سنگھ بھلدے بل اپنے نوں چرے گھاس رل آجان نیائیں
بچھوں سمجھ بل گرجوا جا مارے بھیا سنگھ کا سنگھ کجھ بھیت ناہیں
تیسی توں بھی طرح کجھ ابر دھارے بلھے شاہ سنبھال توں آپ تائیں

ر۔ رنگ جہان دے ویکھ دا ہیں سوہنے باہجھ وچار دے وسدے نی
جویں ہوت حباب بہوں رنگ دے جی اندر آب دے ذرا وچ پھسدے نی
آب خاک آتش باد بہے کٹھے ویکھ اج کے کل وچ کھسک دے نی
بلھا شاہ سنبھال کے ویکھ کھاں توں سُکھ دُکھ سبھو ایہہ کس دے نی

ز۔ جاونا آونا نہیں اوتھے کوہ وانگ ہمیش اڈول ہے جی
جویں بدلاں وِسے تلے چند چلدا لگا بالکاں نوں بڑا بھول ہے جی
پچھلے من اندر ہی پران ویہہ آوک وے ویکھتے ہارا ڈول ہے جی
بُلھے شاہ سنبھال خوشحال ہو جی عین عارفاں دا ایہو بول ہے جی

س۔ ستم کرنا ہے جان اپنی تے بُھل آپ تھیں ہور کجھ ہو ونا جی
سو یو لکھیا شیر چلیتریاں نے سیج جان کے بالکاں رووناجی
ذرا میل ناہیں ویکھ بُھل نائیں لگا چکرڑوں جان کیوں دھووناجی
بُلھا شاہ جنجال نہیں مُول کوئی جان بُجھ کے بُھل کھلووناجی

ش۔ شبہ نہیں کوئی ذرا اس میں سدا اپنا آپ سُرد پ ہے جی
نہیں گیان اگیان کی ٹھورا وہاں کہاں سُورمے چھاؤں اور دُھوپ ہے جی
پڑا سیج ہے ماہیں میں سہی سویا کُوڑا سُپن کا رنگ ارُبُھوپ ہے جی
بُلھا شاہ سنبھال جب مُول دیکھا ٹھور ٹھور میں اپنے انوپ ہے جی

ص۔ صبر کرنا آیا نبی اُتے دیکھ رنگ نہ چت ڈولائیے جی
سدا تخم وہی طرف نگاہ کرنی پات بُھول کے اور نہ جائیے جی
جوئی آئے اور جائے ٹک رہے ناہیں تاں سو کون دانش جیولائیے جی
بُلھا شاہ سنبھال خود کھنڈ ماچا کھی جسے کہے بُھل تسے کیوں کھائیے جی

ض۔ ذکر اور فکر کو چھوڑ دے بچے کبھے نہیں کچھ یہی بچھنائیں
جاسوں اُٹھیا تاہیں کے نیچ بڑالو ہوئے اڈول ویکھو آپ چانائیں
سدا چیز ناپید ہے ویکھے جے میرے میرے کر جیا ہیں جانائیں
بلھا شاہ سنبھال توں آپ تائیں توں نا سرا انند ہیں چانائیں

ط۔ طور محبوب دا جنہاں ڈٹھا تنہاں دوئی طرفوں مکھ موڑیائی
کوئی لٹک پیارے دی لُٹ لیتی ہٹے ناہیں ایسا جی جوڑیائی
اُٹھے پھر مستان دیوان پھردے اوہناں پیر آلود نہ بوڑیائی
بلھا شاہ اوہ آپ محبوب ہوئے شوق مار دے کفر سب توڑیائی

ظ۔ جدا ناہیں تیرا یار تیں تھیں پھریں ڈھونڈھدا کس نوں دس مینوں
پہلوں ڈھونڈنے ہار نوں ڈھونڈھاں جی پچھے پرتچھ گھر دے وچ رس تینوں
مت توں ایں ہوویں آپ یار سب دا پھریں ڈھونڈدا جنگلاں وچ جینوں
بلھا شاہ توں آپ محبوب پیارا بھل آپ تھیں ڈھونڈ دا پھریں کہنوں

ع۔ عین ہے آپ بنا نقطے سدا چین محبوب دل دار میرا
اک وار محبوب نوں جنہاں ویکھا اوہ ویکھن یار ہے سب کیہڑا
اُس نوں مکھ بہشت قربان کیتے پونہتا ہوئے بےغم چکائے جیہڑا
بلھا شوہ ہر حال وچ مست پھردے ہاتھی مست دے توڑ زنجیر کیہڑا

غ۔ غم بے مار حیران کیتا اٹھے پہر میں پیارے نوں لوڑدی ساں
مینوں کھاونا پیونا بھُل گیا رہا بیسل جانی ہتھ جوڑدی ساں
سئیاں چھڈ گئیاں میں اکلڑی نوں انگ ساک نالوں ناطہ توڑدی ساں
بلھا شاہ جب آپ نوں صحیح کیتا تال میں سترے انگ نہ موڑدی ساں

ف۔ فکر کیا سیو ہیر ہونی ہیں تاں اپنے آپ نوں صحیح کیتا
کوڑی دیکھ سو ہینہ چکایا میں خاک چھان کے لال نوں بھول کیتا
دیکھ دھوئیں دے دھولرے جگ سارا سٹ پایا ہے جیاتے ہار جیتا
بُلھا شاہ انند اکھنڈ سدا لکھ آپ نے آبِ حیات پیتا

ک۔ کون جانے جانی جان دے نوں آپ جانن ہار ایہ گل دا اے
پر تچھ دے اُوپر مان جیتے سدہ کیتے اس دے نہیں بھُل دا اے
نیت نیت کر بید پکارے نی نہیں دوسرا ایس دے تُل دا اے
بُلھا شاہ سنبھال جب آپ دیکھا سدا موہنگ پرکاش ہوئے جھل دا اے

گ۔ گزر گمان تے سمجھ بہہ کے صنکار دا آسرا کوئی ناہیں
بُدھ آپ سنگھات چڑھ دیکھے جی پڑا کاٹھ پکھاں جیویں بھوم ماہیں
آپ آتما گیان سروپ سُتا سدا نہیں پھر دا کیہڑا ایک جاہیں
بُلھا شاہ ببیک بچار سیتی خودی چھوڈ خود ہوئے خصم سائیں

ل۔ لگ آکھے جاگ کہاں سویا جان بُجھ کے دُکھ کیوں پاوناں ایں
ذرا آپ نہ ہٹیں بُریاں توں کدھ مسئلے لوک سناوناں ایں
کانگ وشٹ جیون جان بے تجھے سنتاں وکھی موڑ کیوں چت لوبھاناں ایں
بُلھا شوہ اوہ جانے ہار دل دا کریں چوریاں سادھ سداوناں ایں

ھ۔ موجود ہر جا موہے نے دیکھ کیہا بھیکھ بنایا سُو
جویں ایک ہی تخم بہوں طرح دسے تویں اپنا آپ پھلایا سُو
ماہ اپنے اپنے خیال کر وا نرنار ہوئے چت ملا یا سُو
بُلھا شوہ نہ مُول تھیں کجھ ہویا سو جان دا بھیس جنایا سُو

ن۔ نام اُروپ اٹھا دتے تجھے است ار بھانت پریا سانچ ہے جی
جو ئی چت کہ چتو دنی وچ آوے سوئی جاں تحقیق کر کانچ ہے جی
تیں بُدھ کی برت تویں ساکھی توں جان نج رُوپ ہیں راچ ہے جی
بُلھا شاہ ہے بھوپ اچل بیٹھا تیرے اگے پرکرت کا ناچ ہے جی

و۔ وقت ایہہ ہتھ نہ آوناں ایں اک پلک دی لکھ کروڑ دیویں
جتن کریں تاں آپ اچاہ ہوویں توں ناپھیر اٹھے دکھے رس سیویں
کوڑ بپار کر وھوڑ سر میلیں چنتا من دیویں جرہ کانچ لیویں
بُلھا شوہ سنبھال توں آپ تائیں توں تاں انت لگ دبیہ میں کہاں مٹیویں

ک۔ ہر طرح ہووے دلدار پیارا رنگ رنگ دا روپ بنایائی
کھوں آپ کو بھول رنجول ہویا اُروار بھرمائے ستایائی
جدوں اپنے آپ میں پرگٹ ہویا نزاع نند کے ماہیں سمایائی
بُلھا شاہ جو آد تھا انت سوئی جویں نیر میں نیر ملایا نی

۶ اج بنیاں سبھو تج میرا شادی غمی تھیں پار کھلو یاں نی
بھیا دوا بھرم پرم پایا میں ڈر کا لکا جیاتے کھویا نی
سادھ سنگت کی دیا ٹے بھیا نرل گھٹ وچ تن سکھ سویا میں
بُلھا شاہ جد آپ نوں صیحح کیتا جوئی او تھا انت پھر ہویا میں

ی۔ یار پایا سیئو میر پوئی میں تاں اپنا آپ گوا کے نی
رہی سُدھ نہ بدھ جہان کی رہی تھکے برت انند میں جائے کے نی
اُلٹے جام بسرام نہ کام کوئی دھونی گیان کی بھا جلائے کے نی
بُلھا شوہ مبارکاں لکھ دیو بھے جان جانی گل لائے کے نی

○

سی حرفی سوم

الف۔ آوندیاں توں میں صدقڑے ہاں جیم جاندیاں توں سر وارنی ہاں
مٹھی پیت انوکھڑی لگ رہی گھڑی پل نہ یار وسارنی ہاں
کسے ہڈ تکاوڑے پے مینوں اونسیاں پاوندی کانگ اُڈانی ہاں
بُلھا شوہ تے کملی میں ہوئی سُتی بیٹھی میں یار پکارنی ہاں

ب۔ بازنہ آوندیاں اکھیاں نی کسے اوہڈڑے بہی سمجھاونی ہاں
ہوئیاں لال انار دے گلاں وانگوں کسے دُکھڑے نال چھپاونی ہاں
مُڈھ پیار دیاں جرم دیاں تتیاں نوں لکھ لکھ نصیحتاں لاونی ہاں
بُلھا شاہ دا شوق چھپا کے تے ظاہر دو تیاں دا غم کھاونی ہاں

ت۔ تارُسے کے عشق حیران کیتا سینے وچ النبڑا بالیائی
مُکھوں گوکدیاں آپ نوں پھوک لگی چُپ کیتیاں میں تن جالیائی
پاپی برہوں دے جھکھڑ جھولیاں مُک چھپ میرا جی جالیائی
بُلھا شوہ دی پیت دی ریت کہی آہیں تتیاں نال سنبھالیائی

ث۔ ثبوت جو لکھیاں لگ رہیاں اک مت پریم دی جانی ہاں
گنگی ڈوری ہاں غیر دی بات کولوں سد یار دا صحیح سہانی ہاں
آہیں ٹھنڈیاں نال پیار میرا سینے وچ تیرا مان مانی ہاں
بُلھا شوہ تینوں کوئی سِک ناہیں تینوں بھاون ہاں کہ نہ بھاونی ہاں

ج جان جانی میرے کول ہووے کویں وس نہ جان وسارنی ہاں
دنیں رات اسیہ ملن تیریاں میں تیرے دیکھنے نال گزارنی ہاں
گھول گھول ہس کردا پر یہ تھیں میں لکھ سارنی ہاں
بُلھا شوہ تیتھوں قربانیاں میں ہور سبھ قبیلڑا وارنی ہاں

ح۔ حال بے حال دا کون جانے او کھا عشق ہنڈاوناں یار دا ئی
نت زاریاں نال گزاریاں میں منہ جوڑ گلاں جگ سار دا ئی
ہائے ہائے مُٹھی کویں نیوں پچھے منہ پیلڑا رنگ وسار دا ئی
بلھا شوہ دے کاماں زور پایا مجذوب دا اگر کر مار دائی

خ۔ خواب خیال جہاں ہویا ایس برہوں دیوانی دے وت نی ہاں
مت نہیں اٹھوان دی منتراں دی ناگاں کالیاں نوں ہتھ گھت نی ہاں
تانی گنڈھ نی ہاں انا الحق والی محبوب دا کتناں کت نی ہاں
بُلھا شوہ دے انب نسنگ لاہے پکے بیر بولاں دے پٹ نی ہاں

د۔ وے ولاسرا دوستی دا تیری دوستی نال وکاونی ہاں
جھب آئے الکھ کیوں لکھیائی انگرا بندنے تھیں شرماونی ہاں
بابا پٹیاں چھوٹیاں موٹیاں نوں ہتھ دے کے زور ہٹاونی ہاں
بلھا شوہ تیرے گل لاونے نوں لکھ لکھ ہیں شگن مناونی ہاں

ذ۔ ذوق دتو ذات اپنی دارہی کم نکمڑے ساڑنی ہاں
لکھ چین گھوے تیرے دُکھڑے توں سبھے سُتیاں سُول لتاڑنی ہاں
لج چکیا مت سُرت گیا لگا بھبُوت چولا گل پاڑنی ہاں
بلھیا شوہ تیرے گل لگنے نوں لکھ لکھ شرینیاں دھارنی ہاں

ر۔ راولا ہُن رُولا ناہیں بڑے نین بیرا گڑے ہو رہے
مُلاں لکھ تعویذ پلا تھکے چنگی کون آکھے ماپے رو رہے
ٹونی ہاریاں کاماں والیاں نیں ہتھ دس جہان نتھو رہے
بلھا شاہ دے نال حیات ہونا جھیڑا جاوندیاں دے ہتھ کھو رہے

ز۔ زور نہ ضابطہ ہور کوئی زار و زار میں آنسو پرونی ہاں
میں تھوں چکیاں غیر حاضری اے مولی کون سے باغ دی ہوونی ہاں
بھورا ہس کے آن بلاوندا اے میں تاں رات ساری سکھ سوونی ہاں
بلھا شوہ اُتے مرجاؤ ناہیں تیرے دُکھاں دے دھونیں دھونی ہاں

س۔ سوہی نام ہے یار تیری صلبے دی بیٹھی گیت وانگوں گُن گاونی ہاں
سجن سب سہیلیاں دل دیاں نوں ہیں ہور خیال سُناونی ہاں
جھی لگن سی اتھ لگ گئی لکھاں وچ نہ بھا چھپاونی ہاں
بُلھا شاہ اگے تیرے پند ھیں لواں ناہی دوارا ہے بہہ سُکھ نہاونی ہاں

ش۔ شکر کروشب و روز رہناں جنہاں شوق تیرا انت تاوندا اے
پُھنگی وانگ اُداس حیران ہوئی غازی لکھ تپھے دُکھ لاندا اے
تیری ذات بناں بات پچھی کہڑی ہتھ ملڑے دیھن لڑ ہاوندا اے
بُلھا شاہ جو تیریدا انکھیائی اوہ ہُن پیارے دا موڑ جلاوندا اے

ص۔ صبر نہ سُکھ سہیلیاں نوں بھیت یار دا نہیں پچھاندے نی
خبر نہیں اُونہاندی عاشق ہین رب دے غُل پائے کے دھوم مچاوندے نی
جتھے بھاہ لگی اوتھے ٹھنڈ کہی اُتوں تیل مواتڑے پاوندے نی
بُلھا شاہ توں سدا قربان ہوواں اوہیں عاشقاں نوں تویاں لاوندے نی

ض۔ ضرب لگی سانگ کلیجڑے وچ کہی لگی اگ میں گھڑی رووندی ہاں
تیرے ورشس شراب عذاب ہویا نانی ہو کے تے کھڑی جیونی ہاں
ورا شوق دا جام پلا میں نوں بیٹھی بے خود ھار پرونی ہاں
بُلھا شاہ ویکھاں گھر دے وچ کھلی سجدہ کردی تے ہتھ جوڑنی ہاں

ف۔ فہم نہ ہور خیال مینوں ڈِٹھے یار دے تنڑے جیونی ہاں
کدے سینے تے قبر کھلو کے تے جام وصل دا بیٹھی پیونی ہاں!
میں کیہہ جان دی عشق اکھاڑیاں نوں مستی وانگ شتر میں گُرلاونی ہاں
بُلھا شاہ تھیں دور دراز ہویاں جے کر ملے محبوب تاں بھی جیونی ہاں

ق۔ قبول جاں عشق کیتا آہے ہور تے ہُن کائی ہور ہوئے
ہُن سمجھ سے پہلاں کیہہ آکھتی ہاں میں سندر تمیں تخت لاہور ہوئے
سبھے لوک پے ہتھ جوڑدے نے ساڈے کاماں دے گلے روز ہوئے
بُلھا شاہ دا بھیت نہ دس نی ہاں میں تاں انھی وانگر منصور ہوئی

ک۔ کیہاں کانیاں لگیاں نی گئیاں سہل یے کلیجے نوں ڈس گئیاں
پٹ پٹ کڈھاں ہور لگے بند بند تھوں پٹ کے سٹ گئیاں
جویں صاحباں ساتھ لُٹا دتا تویں گونج وانگر گُر لاونی ہاں
بُلھا شاہ دے عشق حیران کیتی اونسیاں پاوندی تے پوچھاونی ہاں

دالتماس۔ اس سی حرفی کے لیے بہت سی کوشش کی گئی کہ کسی طرح سے
تمام وکمال ملے مگر ناکامیاب رہا لہٰذا اتنے پر ہی اکتفا کیا۔
(پریم سنگھ زرگر قصوری)

○

○

گنڈھاں

○

۱

کھوہرتی[1] گل کاج دی ہیں گنڈھاں کیتیاں پاؤں
ساہے[2] تے جنج آوسی ہُن چاہلی گنڈھ گھتاؤں
بابل آکھیا آن کے تیں ساہوریاں گھر جاناں
رِیت اوتھوں دی اورہے مُڑ پیر نہ ایتھے آناں
گنڈھ پہلی نوُں کھول کے ہیں بیٹھی برلا واں
اوڑک جاون جاوناں ہُن ہیں داج رنگا واں
ویکھوں طرف بازار دی سب رستے لاگے
پہلے ناہیں روکڑی سب مجھ سے بھاگے

۲

دُوجی کھولوں کیا کہوں دن تھوڑے رہندے
سُول بستے رل آوندے سینے وِچ[4] بہندے
جھل دہلی ہیں ہوئی تند کت نہ جاناں
جنج اینویں رل آوسی جیُوں چڑھ دا ہٹاناں

---

(۱) سورتی (۲) سے (۳) ہر دپ (ص ۱۱، ک ۸)

۳

تیجی کھولوں دُکھ سے روندے نیں نہ ہٹ دے

کس نُوں پُچھاں جا ٹکے دن جاندے گھٹ دے

گُن والیاں سب پیاریاں ہیں کوگُن ناہیں

ہتھ ملے مل سر دھراں ہیں رو واں ڈھائیں

۴

چوتھی کھولی کیا ہوا رل آون سیّاں

ورو کسے نہ کیتیا سب بجھ گھر گئیاں

وطن بیگانہ دیکھناں کیہہ کریئے ماتاں

بابل پگڑا چلاوسی بن جاناں

۵

پنجویں کھولوں کُوک کے کر سوز پُکاراں

پہلی رات ڈراونی کیوں دلوں وساراں

مدت تھوڑی آ رہی کویں راج بناواں

جا آکھو گھر ساہورے گنڈھ لاگ ودھاواں

۶

گنڈھ چھیویں میں کھول کے جگ دیندی ہوکا

گھر آن پئی مہمان ہاں کیہہ کریئے لوکا

لگا فکر فراق دا کیہہ کریئے کاراں

رو ون اکھیں میریاں جیوں دگن جھلاراں

۷

ستویں گنڈھ چا کھولیا ایں اوسے چلے
رو رو حال دتجایا رنگ ساوے پیلے
سُول اساں نال کھیڈدے نئیں ہوش سنبھالے
ہُن دسو سنگ سہیلیو کوئی چلسو نالے

۸

اٹھویں نوں ہتھ ڈالیا ایں تاں ہو دیوانی
جیوں مثل حُباب ہے مچھلی بن پانی
دُکھ درد اوتے آن کے ہُن لہو پیندے
برہوں دی دُکان تے ساڈے گھاڑگھڑ بیندے

۹

نانویں نوں چا کھولیا دن رہیندے تھوڑے
میں پُونی کت نہ جاتیا ایہے رہیندے[1] گوہڑے
میں ترے لیندی ڈگ پئی کوئی ڈھو نہ ہویا
غفلت گھت اُجاڑیا اگوں کھیڈ وگویا

---

(۱) لڑدے
(۲) ترلے
(۳) ڈھ
(۴) ڈھوک

(پ: ص ۱۲، ک ۸)

۱۰

دسویں گنڈھ جا ایں کھولی کیوں جمدی آہی
سب قبیلہ دیس تھیں دے دیس تراہی
آبڑ گھٹّی دیند(۱) ئیے بے زہر رُلاویں
ایں چھنڈی ایس عذاب توں جند چھڑاویں

۱۱

یاہراں گنڈھاں کھولیاں ہیں، ہجرے ماری
گئیاں ستّیاں ساہو رے ہُن میری واری
بانہہ سرہانے دے کدی اسی مُول نہ سوندے
پھٹاں اُتے لُون ہے بھٹ سمدے لوندے

۱۲

گنڈھ کھولی ہیں باہر ویں کیہہ ہوگ تماشا
جس لاگی تس پیڑ ہے جگ جانے ہاسا
اک گئے نہ باہوڑے جت جت کے ہردی
اینیں اکھیں ویکھیا ہوئے خاک قبر دی

۱۳

تیراں گنڈھیں کھولیاں(۲) نیں لہُو روندے
ہویا ساتھ ادتاد لا دھوبی کپڑے دھوندے
بھن چادر تان کے سویا وچ حُجرے
ابے بھی نہ اوہ جاگیا جگ کتنے گزرے

۱۴

چوداں گنڈھیں کھولیاں لئو پینا کھاناں
جن(۱) راہاں وچ دھاڑوی(۲) تنہیں راہیں جاناں
لگی چوٹ فراق دی دے کون دلاسا
سخت مصیبت عشق دی رت رہی نہ ماسا

۱۵

پندراں پنیں(۳) روز نیں کراں نعرے آہیں
شہر(۴) خموشاں جاوناں خاموش ہو جائیں

۱۶

سولاں گنڈھیں کھولیاں ہیں ہوئی نمانی
ایتھے بیٹھ کسے نہ جاسیا نہ اگے جانی
ایتھے آون کیہا اٹے(۵) ہویا جوگی دا پھیرا
اگے جاکے مارناں وچ کلر ڈیرا

۱۷

ستاراں گنڈھیں کھولیاں سولاں دے ہاڑی
مویاں نوں دکھ ماردا پھڑ ظلم کٹاری
تن ہو لاں سولاں ویریا رنگ جیوں پھل توڑی
آئے ایس جہان تے ایہو کیتی چوڑی

---

(۱) جس (۲) دھاڑے (۳) لُٹیے زور
(۴) وسیا سب نجومیاں ایتھے رہناں ناہیں (۵) ہویا } (پ: ص۱۳، ک ۸)

۱۸

کھولاں گنڈھ اٹھارویں دل کرکے راضی
ایہ چار دناں دی کھیڈ[1] ہے ہجرے دی بازی
جنہاں ایہ فراق ہے اوہ دیندے مردے
نقارے وجن کوچ دے ہیں سر پر بردے

۱۹

اُنی گنڈھیں کھولیاں ہیں سُول پیارا
ہُن ایہ دیس بداریا ویکھ حال ہمارا
کنیں بہتی چاچیاں اُٹھ کولوں گئیاں
کوئی دس نہ پاوندا اوہ کیں ول گئیاں

۲۰

ویہہ گنڈھیں پھول کھولیاں ہُن کت ول بھاگوں
لگی[2] چٹک اور ہے سوؤں نہ جاگوں
پنج تہاں سراتے سو پنجے باقی
جس مصیبت ایہ نبی تس بخت[3] فراقی

---

(۱) کھیڈے دپ: ص ۱۳، ک ۸)
(۲) لگا
(۳) بکت } دپ: ص ۱۴، ک ۸)

۲۱

اگی کھولوں کیوں نہیں میرے مگر پیادے
تیل چڑھایا سوز دا اساں ہور تکادے
جیون جیناساڑ کا مایا(۱) منہ پائے
ایسی پُنی دیکھ کے اُداسی آئے

۲۲

بائی کھولوں پہنچ کے سب میراں ملکاں
اوہناں ڈیرا کوچ ہے میں کھولاں پلکاں
اپنا رہناکیہہ کراں کیہڑے باغ دی مُولی
خالی جگ وچ آ ایکے سُفنے پر بھُولی

۲۳

تئی جو کھوں کھولیاں وچ آپ سماناں
ہتھوں سٹاں تُور کے کویں دیکھ پچھاناں
اُلٹی پھاہی پے گئی دُوجا ساتھ پُکارے
پُرزے پُرزے میں ہوئی دل پارے پارے

۲۴

چوی کھولوں کھول دی مُچک پون نبیڑے
سہم جنہاں دے ماریاں سوئی آئے نیڑے
تیور ہور نہ ہویا نہ زیور نہ گہنے
طعنے دیندے دیوراں چُپ کیتیاں سہنے

---

(۱) مایاں (۲)، تیرے دیپ : ص ۱۴، ک ۸

۲۵

بیں گھولاں گنڈھ پچیسویں دُکھاں دل میلاں[1]

ہنجواں[2] دی گل ہارنی اس ں درد جھمیلاں

ڈٹھناں ملیا سوز دا تلخ ترش سیاپے

نال دوہاں دے چلناں بن آیا جاپے

۲۶

چھبیں گنڈھ میں امام ہے کدی پھیر نہ پایا

عمر توشہ ہنج روز ہے سو لیکھے آیا

پیالے آئے موت دے ایہ سب نے پینے

ایہ دُکھ اساڈے نال ہے سو جیؤ سکینے

۲۷

ستائی کھول سلسلہ سب جتن سدھایا

دو نیناں نیں ر ریا ایسنہ ساون لایا

اک اک ساعت دُ دی سو جتن گزاری

اگے جاناں زو ہے ر گٹھڑی بھاری

۲۸

اٹھائی گنڈھ ر کھویاں نہیں عقل اساتھی

سختی آئی زو دی سر چشماں ماتھی

سکھاں توں ٹرٹی آگئی دُکھاں توں لاہی

بے چاری بے حال ہاں وچ سوز کڑاہی

---

(۱) میلا (۲) ہنجو دی ا پ : فس ۴ ، ۔ ۱۹

۲۹

انتی گنڈھیں کھولیاں سنہیں سختی ہٹ دی
لگا سینے بان ہے سر والاں پٹ دی
ات دل پھیرا پا ٹیکے ایہ حاصل پایا
تن تلواریں توڑیا اک روپ[1] اُڈایا

۳۰

کھولی گنڈھ ییں تیسویں دکھ درد رنجائی
کدی سروں نہ مُک دی ایہ رام کہانی
مُڑ مُڑ پھیر نہ جیوناں تن چھپ داٹک دا
برہوں ابے خیال ہے ایہ مرتے ڈھک دا

۳۱

اک اک گنڈھ نوں کھولیا اکتی ہوئیاں
میں کسدی پانی ہار ہاں ایتھے کیتیاں روئیاں
ہیں گھر وچ چیتر کھڈارساں داپیانہ کاری
بازی کھیڈاں جت دی پر ایتھے ہاری

۳۲

بتی گنڈھیں کھولیاں جو کھولی بن دی
اٹی اک اٹیر کے بھراں تاناں تن دی
تاناں ہویا پُوراناں ہن کیکر لاہواں
کہوں کھٹوں ناباوری کتھوں لیساں لاواں

(۱) انوپ (پ: ص ۴۳۱ ک ۸)

۳۳

یہہ پر چھاویں کھولیاں ہُن ہوئیاں تیتی
ایتھے دو تن روز ہاں نت سوہریاں سیتی
رنگن چڑھی رسُول دی سب داج رنگاوے
جس دے متھے بھاگ ہے اور رنگ گھر جاوے

۳۴

چوتی گنڈھیں کھولیاں دن آئے نیڑے
ماہی دے ول جاوساں رڈں کیتے کیہڑے
اوڑک ویلا جان کے میں نیوں لگایا
اس تن ہوناں خاک سی میں جا اُڈایا

۳۵

پُنجھا پینتی کھول دی شوہ نیڑے آئے
بدلے ایس عذاب دے مت مکھ وکھلائے
اگے تھوڑی پیڑ سی نیوں کیتا دیرانی
پی گلی اساڈی آوڑے تاں ہوگ آسانی

۳۶

چھتی کھولوں ہس کے نال امر ایمانی
سُکھاں گھاٹا ڈالیا سُکھاں طولانی
گھُٹی دا پریم دی مرنے پر مرنے
ڈُنے کام میت نوں لبھے رہندے کرتے

۳۷

سینتی گنڈھیں کھولیاں میں مہندی لائی
ملائم وہی میں کراں مت گلے لگائی
اُدھا گھڑی سُلکھنی جاں میں دلّ آوے
تاں میں گانواں سوہلے جے میٹوں راوے[1]

۳۸

اٹھتی گنڈھیں کھولیاں کیہہ کرنے لیکھے
نہ ہووے کاج سُہاوناں بن تیرے ویکھے
تیرا بھیت[2] سُہاگ ہے میں اُس کیہہ کرساں
لیساں گلے لگائیکے پر مُول نہ ڈرساں

۳۹

اُنتالی گنڈھیں کھولیاں سب سیاں رل کے
عنایت سیج تے آوسی ہُن میں دلّ پُھلّ کے!
چوڑا بانہیں سر دھڑی متھ سوہے کنگناں
رنگن چڑھی شوہ وصل دی میں تن من رنگناں

---

(۱) راویں
(۲) بہت
} دپ: ص ۱۵، ک ۸)

(۳) پھل پھل دپ: ص ۱۶، ک ۸)

۴۰

کر بسم اللہ کھولیاں میں گندھاں چاہلی
جس اپنا آپ ونجایا سو سرجن والی
جنج سوہنی میں بھاڑ ندی لٹکیندا آوے
جس نوں عشق ہے لال دا سو لال ہو جاوے
عقل فکر سب چھوڑ کے شوہ نال سدھائے
ہن کہنوں گلّ غیر دی اساں یاد نہ کائے
ہن اِنّا لِلّٰہِ اکھ کے تم کرو دعائیں
بیا ای سب ہو گیا عبداللہ(۱) ناہیں

○

---

(۱) بلھے شاہ دا اصل ناں